

Programmabegroting 2023-2026

gemeente
Hoeksche Waard

Inhoudsopgave

Aanbieding	4
Voorwoord	5
1 Inleiding	6
1.1 Leeswijzer	7
1.2 Algemeen financieel beleid	9
2 Programmaplannen	15
2.1 Programma 0 Bestuur en Ondersteuning	16
2.2 Programma 1 Veiligheid	19
2.3 Programma 2 Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte	23
2.4 Programma 3 Economie	28
2.5 Programma 4 Onderwijs	32
2.6 Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie	36
2.7 Programma 6 Sociaal Domein	40
2.8 Programma 7 Volksgezondheid en Milieu	51
2.9 Programma 8 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	55
Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	59
3 Paragrafen	64
3.1 Lokale Heffingen	66
3.2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	77
3.3 Onderhoud Kapitaalgoederen	87
3.4 Financiering	100
3.5 Bedrijfsvoering	111
3.6 Verbonden Partijen	117
3.7 Grondbeleid	141
3.8 Regio Deal	148
4 Financiële Positie	150
4.1 Grondslagen en uitgangspunten	151
4.2 Overzicht van baten en lasten	154
4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten	159
4.4 Structureel begrotingsevenwicht	161
4.5 Structurele en incidentele mutaties in reserves	162
4.6 Investeringsoverzicht	165
4.7 Reserves en voorzieningen	169
4.8 Geprognosticeerde balans	172
Bijlagen	173
Bijlage 1 Overzicht taakvelden	174

Bijlage 2 Indicatoren 2022

181

Aanbieding

Hierbij presenteren wij u de Programmabegroting 2023 - 2026 van gemeente Hoeksche Waard.

Op 13 september 2022 stelde u de Kaderbrief 2023 vast, waarin onder meer de effecten van de Meicirculaire 2022 en de grondslagen/uitgangspunten voor de Begroting 2023 zijn opgenomen.

Een verdere toelichting op het financieel beeld vindt u in de Financiële samenvatting.

Met deze begroting vragen wij u het budgetrecht toe te passen voor 2023 door de benodigde middelen vast te stellen.

Voor de bestuurlijke behandeling van de begroting zijn de volgende vergaderingen gepland:

- Beeldvormende raad: 1 november 2022
- Oordeelsvormende raad / besluitvormende raad: 10 november 2022

Burgemeester en wethouders van gemeente Hoeksche Waard

Loco-secretaris,
V.A.H. Martens

Burgemeester,
Ch.B. Aptroot

Voorwoord

Voor u ligt de Programmabegroting 2023-2026. De eerste begroting van deze raadsperiode.

Deze begroting is tot stand gekomen in tijden waarin zich de ontwikkelingen in een rap tempo opvolgen. De wereld om ons heen is volop in beweging en alles verandert daarbij snel. Bij gemeenten ligt hierbij de uitdaging om snel en adequaat op deze ontwikkelingen te acteren. Ook worden we als gemeente steeds vaker geconfronteerd met allerlei maatschappelijke en autonome ontwikkelingen, vaak met financiële gevolgen, waardoor steeds vaker maatwerk geleverd moet worden en keuzes noodzakelijk zijn. Tijdens de coronacrisis kregen we ook te maken met de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Daarnaast hebben wij te maken met allerlei economische ontwikkelingen die onze burgers en bedrijven raken, waaronder de sterk gestegen (energie)prijzen.

We staan de komende jaren voor de nodige opgaven waarbij we ons moeten realiseren dat in zijn algemeenheid het vertrouwen in de politiek niet groot is. Het vergt veerkracht en daadkracht om hierin te handelen en verantwoordelijkheid te nemen, zodat we als 'eerste' overheid ook in de toekomst klaar kunnen (blijven) staan en wendbaar blijven om onverwachte gebeurtenissen op te vangen.

In deze tijden is het dan ook steeds vaker van belang om keuzes te maken over wat we wanneer gaan doen op basis van een heldere, eigen identiteit. Met een heldere identiteit zetten we ons als gemeente op de kaart en maken we duidelijk wat de gemeente te bieden heeft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Het schept ook verbinding. In de komende periode maken we ons dan ook hard voor het ontwikkelen van die Hoeksche Waardse identiteit, die toekomstbestendig richting geeft aan ons handelen.

De voorliggende begroting is sluitend in de jaren 2023-2025. Ten opzichte van het perspectief dat wij u in de Kaderbrief 2023 hebben voorgelegd, is uitsluitend een aantal autonome ontwikkelingen in deze begroting verwerkt die invloed hebben op het structurele begrotingssaldo (zie navolgende paragraaf voor toelichting).

In 2026 treedt het nieuwe kabinet aan en zijn de Rijksmiddelen aanzienlijk lager dan de jaren 2023-2025. Het Rijk en de VNG zijn nog in overleg over een nieuwe financieringssysteem van gemeenten vanaf 2026. Het gevolg hiervan is dat onze begroting in 2026 structureel niet in evenwicht is. Uiteraard blijven wij de ontwikkelingen hierin nauwlettend volgen.

De voorliggende begroting is 'beleidsneutraal'. Dit houdt in dat het beleid uit de voorliggende raadsperiode in deze begroting 2023 is verwerkt met uitzondering van het beleid dat in de begroting 2022 incidenteel is opgenomen voor jaarschijf 2022. In deze begroting zijn ook geen nieuwe beleidsvoornemens opgenomen. Bij de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord in het Collegeprogramma vindt de integrale afweging plaats over het nieuwe beleid uit het Hoofdlijnenakkoord en over het al dan niet voortzetten van het incidentele beleid uit 2022. Het collegeprogramma zal in de raad van december worden behandeld en via een begrotingswijziging verwerkt in de begroting 2023.

Wij kijken uit om samen met de raad uitvoering te geven aan de ambities voor 2023!

1 Inleiding

gemeente
Hoeksche Waard

1.1 Leeswijzer

Programma-indeling

De indeling van de programmabegroting bestaat uit 9 programma's en ongeveer 70 taakvelden. De programma-indeling is als volgt:

0. Bestuur en ondersteuning
1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal Domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Programmaplan-opzet

De programma's hebben de volgende opzet:

Wat gebeurt er om ons heen?

Hier staan de trends en ontwikkelingen beschreven die effect hebben op onze organisatie.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Hier staan de maatschappelijke effecten en doelen beschreven en hoe wij die met het programmaplan willen bereiken.

Wat mag het kosten?

Een overzicht van de baten, de lasten en de wijzigingen in de reserves.

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

Hier staan de verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente beschreven.

Beleidsindicatoren

De verplichte beleidsindicatoren, zoals opgenomen in 'waarstaatjegemeente.nl' zijn per programma weergegeven. De cijfers kunnen betrekking hebben op verschillende jaren.

Paragrafen

Naast de programma's bevat de programmabegroting 2023-2026 de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering

- 6. Verbonden partijen
- 7. Grondbeleid
- 8. Regio Deal

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programmabegroting voor een aantal specifieke onderwerpen.

Financiële Positie

In de financiële positie zijn opgenomen: het overzicht van baten en lasten van het programmaplan, het investeringsoverzicht, de specificatie van de reserves en voorzieningen en de geprognoseerde balans (meerjarig).

1.2 Algemeen financieel beleid

In deze paragraaf treft u de samenvatting van het financiële beeld van de Begroting 2023-2026.

Op 13 september 2022 is de Kaderbrief 2023-2026 vastgesteld. In deze kaderbrief zijn onder meer de effecten van de Meicirculaire 2022 op het actuele begrotingssaldo opgenomen. Dit vormt de basis voor de Begroting 2023- 2026. Deze begroting is 'beleidsneutraal' en bevat nog niet de nieuwe ambities uit het Hoofdlijnenakkoord. Daarnaast bevat deze begroting niet het incidenteel beleid dat in de vorige begroting (2022) incidenteel was opgenomen voor 2022.

De Begroting 2023-2026 is de basis voor het Hoofdlijnenakkoord, welke samen met de raad zal worden uitgewerkt en in december 2022 in de raad wordt behandeld.

De Kaderbrief 2023-2026 was structureel sluitend in de jaarschijven 2023-2025. Er is nog veel onduidelijkheid bij gemeenten over de omvang van de rijksmiddelen (nieuwe financieringssysteem en opschalingskorting) voor de jaren 2026 en verder, aangezien in dat jaar de nieuwe regeerperiode van het Rijk aanvangt. Bij veel gemeenten in Nederland leidt dit nu tot het zogenoemde 'ravijnjaar' in 2026 omdat in dat jaar de Rijksmiddelen fors afnemen.

In onderstaande tabel is het verloop opgenomen van de eindsaldi zoals gepresenteerd bij de Kaderbrief 2023 tot de eindsaldi zoals opgenomen in de (voorliggende) begroting 2023:

Structureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026	Toelichting
Structureel begrotingssaldo in Kaderbrief 2023-2026	0,1	1,8	4,7	-8,5	Betreft het begrotingssaldo inclusief de meicirculaire 2022.
Actualisatie investeringsplan	1,0				Agv de actualisatie van het investeringsplan vervallen afschrijvingslasten in 2023.
Voorziening riolering	1,6				Investerings in de riolering verschuiven van 2022 naar 2023. Dit leidt in 2022 tot een lagere onttrekking aan de voorziening riolering (in de Slotrapportage 2022) en een hogere onttrekking ter dekking van de kosten (btw) in 2023. Per saldo over de jaren nihil.
Leges omgevingsvergunningen	-0,8				Wij verwachten in 2023 minder legesinkomsten (totaal ca. € 3,5 miljoen). Oorzaken die kunnen leiden tot een 'dip' in het aantal aanvragen van grotere projecten zijn o.m. de invoering van de omgevingswet, de afgekondigde bestemmingsplan stop, de hoge inflatie en personeelsgebrek.
Belastinginkomsten	0,3	0,4	0,4	0,4	Als gevolg van areaalontwikkeling verhogen wij de raming voor de belastinginkomsten.
Rentekosten	-0,1	-0,3	-0,6	-0,9	Wij houden rekening met extra rentekosten voor het aantrekken van nieuwe geldleningen.
Structureel begrotingssaldo 2023-2026	2,1	2,0	4,5	-9,0	

Samenvattend ziet het meerjarenperspectief op basis van de begrotingscijfers 2023-2026 er als volgt uit:

Bedragen * € 1 miljoen

Totaaloverzicht baten en lasten	2023	2024	2025	2026
Baten	215,7	210,8	214,5	200,9
Lasten	-214,0	-212,2	-211,5	-212,9
Totaalsaldo van baten en lasten	1,7	-1,4	3,0	-12,0
Onttrekkingen reserves	5,0	3,5	3,1	3,2
Storting reserves	-2,9	-0,1	-0,1	-0,1
Begrotingsresultaat 2023 - 2026	3,8	2,0	5,9	-9,0
Incidentele baten en lasten	-1,7	0	-1,4	0
Structureel begrotingssaldo 2023 - 2026	2,1	2,0	4,5	-9,0

De begroting is structureel in evenwicht in de jaarschijven 2023-2025. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. Het structurele begrotingsresultaat bestaat uit het begrotingsresultaat gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten. Jaarschijf 2026 is voorsnog niet structureel in evenwicht. De Rijksbijdrage in 2026 is bij alle gemeenten aanzienlijk lager dan de jaren daarvoor, aangezien bij het Rijk nog onduidelijkheid bestaat over de financieringssytematiek van gemeenten vanaf 2026.

De Begroting 2023-2026 moet op grond van artikel 189 van de Gemeentewet 'structureel' in evenwicht zijn. Conform de richtlijnen van de provincie dienen wij in 2023 te beschikken over een structureel sluitende begroting of moeten wij kunnen aantonen dat de begroting uiterlijk in 2026 structureel sluitend is. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de begroting structureel sluitend is in jaarschijf 2023.

Taakstellingen

De begroting bevat de volgende taakstellingen:

- Budgetten Jeugdhulp: We zijn binnen het hele jeugddomein de kanteling stapsgewijs aan het doorvoeren om zorg lokaal, laagdrempelig, tijdig en kostenbewust te organiseren. Dit omdat de mogelijkheden tot sturing op zowel kwaliteit, samenwerking als kostenbeheersing vooral mogelijk zijn binnen de lokale structuren. Middelen naar de voorkant, kostenbewust werken en normaliseren en de inzet van jeugdprofessionals binnen het VO en bij de huisartsenpraktijken zijn voorbeelden van lokale interventies om als gemeente meer grip te krijgen op de jeugdhulp in zijn geheel. Koersvast investeren in het verstevigen van de lokale (jeugd)zorg laat de eerste besparingen zien en dit zal naar realistische verwachting in de komende jaren steeds verder doorzetten. De taakstelling op de jeugdhulp bedraagt globaal € 1,1 miljoen in 2023 oplopend tot € 1,4 miljoen in 2026.
- Personeelsbudgetten: In voorgaande begrotingen was een personele taakstelling opgenomen oplopend tot €1,75 miljoen in 2022. Deze taakstelling is volledig gerealiseerd. In deze begroting is een nieuwe

taakstelling op de personeelslasten opgenomen van € 0,3 miljoen vanaf 2023 om personele knelpunten in de organisatie ('basis op orde') op te lossen.

- Taakstelling Beheer vastgoed: In de Begroting 2022 is opgenomen dat door het uniformeren van beheer en exploitatie en door bundeling, schaalvergroting en specialisatie de kosten voor het uitvoeren van beheer en exploitatie kunnen worden verlaagd. Hiervoor is in de begroting een taakstelling op vastgoed opgenomen, waarbij we na 3 jaar uitkomen op een verlaging van de exploitatie- en beheerlasten van € 0,25 miljoen.

Actuele ontwikkelingen

Hieronder noemen wij enkele belangrijke ontwikkelingen (kansen en risico's), die gezien de mogelijke impact, het structurele begrotingssaldo de komende jaren nog (aanzienlijk) kunnen beïnvloeden.

Rijksmiddelen Jeugdhulp

Uit het AEF rapport is gebleken dat de middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld voor Jeugdhulp niet toereikend zijn. Het Rijk en de VNG hebben afspraken gemaakt over een Hervormingsagenda voor het Jeugdhulpstelsel. Afsproken is dat gemeenten in hun Begroting 2022, vooruitlopend op de besluitvorming door het nieuwe kabinet, extra rijksmiddelen voor Jeugdzorg mogen opnemen van maximaal 75% van de bedragen uit de Hervormingsagenda ('75%-richtlijn'). Hieruit konden gemeenten de geraamde lasten voor de jeugdhulp voorlopig dekken. De 75%-richtlijn hebben wij als zodanig ook verwerkt in onze begroting. Overigens is ervan uitgegaan dat gemeenten zelf ook kostenbesparende maatregelen treffen, waardoor de extra Rijksmiddelen voor jeugdhulp jaarlijks afnemen.

In lijn met de uitspraak van de Arbitragecommissie is in het regeerakkoord additionele financiering voor jeugdzorg beschikbaar gesteld. Voor 2023 ontvangen wij bovenop de 75%-richtlijn nu het aanvullende deel van 25% (€ 1,0 miljoen) ter compensatie van de tekorten in de jeugdhulp. Deze extra middelen voor 2023 zijn geraamd in deze begroting. Voor de jaren vanaf 2024 zijn wij in deze begroting vooralsnog uitgegaan van de bedragen op basis van de 75%-richtlijn. Inmiddels zijn tussen het Rijk en de VNG aanvullende afspraken gemaakt over de middelen voor jeugdhulp vanaf 2024. Hiervoor verwijzen wij naar het raadsvoorstel bij de Begroting 2023.

Invoering Omgevingswet

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging hebben gevolgen voor de gemeentelijke taken en in verband daarmee ook voor de legesinkomsten. Onder de Omgevingswet veranderen de bestemmingsplannen in Omgevingsplannen waarin gemeenten met betrekking tot vergunningplicht meer keuzevrijheid hebben. Afhankelijk van de keuzes die we maken zullen we op termijn € 0,25 miljoen tot € 0,9 miljoen minder legesinkomsten ontvangen. Onder de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen gaat de bouwtechnische toetsing en het bouwtechnisch toezicht naar de markt. Hierdoor vervallen bij inwerkingtreding van de wet de legesinkomsten die we voor deze werkzaamheden ontvangen. Dit kan leiden tot € 0,25 miljoen minder legesinkomsten. Er komen andere werkzaamheden voor in de plaats die we niet via leges kunnen verhalen. Te denken valt aan toezicht en handhaving, het behandelen van meldingen en het geven van informatie. Als gemeente zijn we het bevoegd gezag en daarmee verantwoordelijk voor de uitoefening van deze nieuwe taken.

In het Berenschotrapport 'Roeien met te korte riemen' is opgenomen dat gemeenten onvoldoende middelen van het Rijk ontvangen om haar taken uit te voeren en is ook de waarschuwing opgenomen om herhaling bij de Energietransitie en de Omgevingswet te voorkomen.

Op dit moment is het nog onduidelijk wanneer de Omgevingswet wordt ingevoerd (in ieder geval uitgesteld tot 1 januari 2023) en in welke mate de derving van de legesinkomsten kan worden opgevangen met kostenbesparende maatregelen of compensatie vanuit het Rijk.

Harmonisaties sportaccommodaties

De harmonisatie van de sportaccommodatie dient nog te worden uitgevoerd. De effecten hiervan verwerken wij in de begroting zodra deze bekend zijn.

Bovengenoemde ontwikkelingen kunnen nog invloed hebben op het begrotingssaldo. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwlettend.

Belastingen

De belangrijkste gemeentelijke belastingen zijn de OZB, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing. Op de tarieven OZB en Rioolheffing is in deze primitieve begroting een inflatiecorrectie van 3% toegepast. De waardestijging van onroerend goed wordt door een verlaging van het OZB tarief gecorrigeerd.

Bij het rioolrecht en de afvalstoffenheffing gaan wij uit van 100% kostendekking. Het tarief voor rioolheffing is naast de genoemde inflatiecorrectie, verhoogd met 1%. Deze verhoging komt voort uit het door de gemeenteraad op 13 oktober 2020 vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025.

Het tarief van de afvalstoffenheffing is aangepast aan de kostenstijging uit de met de RAD B.V. gesloten Dienstverleningsovereenkomst.

NB De prijsindexatie en de aanpassing van de tarieven die in deze (primaire) begroting zijn opgenomen, zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in de meicirculaire 2022 (en Kaderbrief 2023). Hierbij was een prijsindexcijfer van 3% van toepassing. In de septembercirculaire 2022 van het gemeentefonds wordt uitgegaan van hogere inflatiecijfers (4,9% in plaats van 3%), op basis van de actuele raming van het Centraal Planbureau (CPB). Gezien het tijdstip waarop de septembercirculaire bekend is gemaakt, hebben wij de effecten hiervan (op de budgetten en tarieven) niet meer in deze begroting kunnen verwerken maar hebben wij de financiële effecten hiervan verwerkt in het raadsvoorstel bij deze begroting en de daarbij behorende eerste begrotingswijziging 2023.

Gemeentefonds

De ramingen voor het gemeentefonds hebben wij gebaseerd op de Meicirculaire 2022. De gevolgen van de Septembercirculaire 2022 verwerken wij in de 1e begrotingswijziging 2023. Deze uitkomsten treft u in het raadsvoorstel bij de Begroting 2023-2026.

Reservepositie

De omvang van de vrij besteedbare algemene reserve bedraagt per 1 januari 2023 circa € 100 miljoen. Naast de vrij besteedbare algemene reserve beschikt gemeente Hoeksche Waard ook over een reserve weerstandscapaciteit van circa € 10 miljoen om risico's op te kunnen vangen. Met een weerstandsratio van

ruim 11 voldoen wij ruimschoots aan de norm uit de nota Risicomanagement. Onze reservepositie is hiermee zeer solide te noemen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Nieuwe taakvelden

Het ministerie van BZK heeft eind juni 2022 een nieuw IV3 (informatie voor derden) informatievoorschrift gepubliceerd dat vanaf verslagjaar 2023 verplicht is om de informatie over de Wmo en Jeugd nader te kunnen verfijnen. Hiervoor worden in het overzicht van de baten en lasten in Programma '6. Sociaal Domein' enkele taakvelden voor individuele voorzieningen Wmo en Jeugd onderverdeeld in 19 taakvelden en wordt van enkele taakvelden de naam gewijzigd. Omdat wij alle taakvelden in onze begroting opnemen, hebben wij deze verfijning met ingang van de Begroting 2023 opgenomen. Deze verfijning ondersteunt de informatiebehoefte van gemeenten en Rijk in het sociaal domein en is tevens dienstbaar aan de doelstellingen van de hervormingsagenda Jeugd. Landelijke trends en effecten worden zo beter meetbaar en bieden gemeenten meer mogelijkheden om zichzelf te vergelijken.

2 Programmaplannen

gemeente
Hoeksche Waard

2.1 Programma 0 Bestuur en Ondersteuning

Tot het programma Bestuur en ondersteuning behoren de taakvelden bestuur, burgerzaken (inclusief dienstverlening) en beheer overige gebouwen en gronden. Dit programma is inclusief bedrijfsvoering.

Wat gebeurt er om ons heen?

Professionele en persoonlijke dienstverlening

Inwoners en ondernemers ervaren in hun dagelijks leven dat de (digitale) dienstverlening van organisaties steeds gemakkelijker en sneller is. Dat verwachten ze ook van de gemeentelijke dienstverlening. Hierbij gaat het niet alleen over wat we leveren, maar ook hoe we onze diensten aanbieden (houding en gedrag) en hoe we communiceren. De klant wil inzicht in de voor hem relevante/gewenste informatie (mijn-omgeving).

Digitalisering

De wereld om ons heen wordt steeds digitaler. Mensen weten daar steeds beter mee om te gaan. Niet iedereen kan of wil echter op gelijke manier deelnemen aan deze online leefwereld. Er kan daardoor een digitale kloof ontstaan tussen mensen die wel en niet digivaardig zijn.

Verkiezingen

De komende jaren staat er voor ieder jaar een verkiezing gepland. Op 15 maart 2023 zijn er gecombineerde verkiezingen van Provinciale Staten en het Waterschap.

Regionale investeringsagenda

In de regio Zuid-Hollandse Delta liggen al veel concrete plannen en programma's en er is al een stevige actie gezet met de regiodeal rond thema's als duurzaamheid, onderwijs en arbeidsmarkt, landschap en toerisme en innovatieve landbouw. Van daaruit wil de regio de volgende stap zetten vanuit de kracht van de identiteit naar de langetermijnambitie rond de grote transitie's zoals circulaire economie, voedselvoorziening, gezondheid, mobiliteit, woningmarkt en sociaal- economische vitaliteit. Om dit voor te bereiden wordt er voor 2022 gewerkt aan een regionale investeringsagenda.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Doel/Maatschappelijk effect	Subdoel/Onderwerp	Planning
Inwoners en ondernemers die in contact staan met de gemeente ervaren een prettig en kwalitatief goede dienstverlening (professioneel, snel, eenvoudig en persoonlijk).	De dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers richt zich niet langer op het managen van de verschillende kanalen afzonderlijk, maar verschuift naar het samenspel van alle kanalen (omnichannel). Hiervoor moeten we frontoffice, backoffice, organisatie, data en strategie goed op elkaar afstemmen. De ervaring van de inwoner staat centraal. Hierdoor kunnen onnodige klantcontacten worden verminderd, inclusie worden	2023 e.v.

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Doel/Maatschappelijk effect	Subdoel/Onderwerp	Planning
	versterkt, fouten worden voorkomen en klantreizen eenvoudiger worden gemaakt.	
Overheidsinformatie toegankelijker, transparanter, vindbaarder maken	Actief openbaar maken van documenten Bevorderen dat wij actief en met een open houding de samenwerking met de samenleving opzoeken.	2023 e.v.
Uitvoering van de Regio Deal	Uitvoering huidig programma Regio Deal. Daarnaast wil de regio met een regionale investeringsagenda impuls geven aan de Brede Welvaart langs 3 sporen. 1. Opstellen regionale investeringsagenda 2. Verkennen van een strategische agenda met PZH 3. Afgestemd lobbyen en netwerken	2023 e.v.
Opstellen van een integraal accommodatieplan (IAP)	Met het vaststellen van de startnotitie 'vastgoed op orde' is door de raad besloten tot het opstellen van een integraal accommodatieplan (IAP). Voor de dorpen Goudswaard en 's-Gravendeel is in 2022 begonnen met het opstellen van een IAP. Voor de rest van de gemeente moet dat vanaf 2023 gebeuren in samenhang met de uitwerking van de ambities in het Hoofdlijnenakkoord 2022-2026 over ontwikkelbeelden per dorp.	2023

Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

Bedragen * €1.000

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.1 Bestuur	2.261	31	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	1.091	1.221	1.109	1.304	1.306	1.306
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	775	1.008	240	240	240	240
Totaal Baten	4.126	2.260	1.349	1.543	1.546	1.546
0.1 Bestuur	-6.687	-4.933	-4.549	-4.544	-4.544	-4.544
0.2 Burgerzaken	-3.685	-3.587	-3.473	-3.468	-3.468	-3.508
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-3.784	-787	-733	-732	-732	-731
Totaal Lasten	-14.157	-9.307	-8.755	-8.744	-8.744	-8.784
Totaalsaldo van baten en lasten	-10.030	-7.047	-7.406	-7.201	-7.198	-7.238
0.1 Bestuur	202	95	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	3.103	172	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	3.305	267	0	0	0	0
0.1 Bestuur	-117	0	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-250	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-367	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 0. Bestuur en ondersteuning	-7.092	-6.780	-7.406	-7.201	-7.198	-7.238

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

Bres Accommodaties B.V.

Beleidsindicatoren

Op dit programma zijn geen verplichte BBV beleidsindicatoren van toepassing.

2.2 Programma 1 Veiligheid

Tot het programma Veiligheid behoren de taakvelden crisisbeheersing en brandweer en openbare orde (inclusief handhaving) en veiligheid.

Wat gebeurt er om ons heen?

De pieken van de coronapandemie lijken achter ons te liggen. Evenementen zijn weer mogelijk, het uitgaansleven is er weer en door onze handhavers kan het 'normale' werk worden opgepakt. Tegelijkertijd blijven de diepe maatschappelijke gevolgen nog zicht- en voelbaar. Of dit volledig aan de pandemie te wijten is of dat dit de gevolgen zijn van de huidige mondiale en nationale spanningen is lastig te duiden. We zien een toenemend wantrouwen, verharding in tegenstellingen en polarisatie. De tolerantie lijkt te zijn afgenomen. De al jaren groeiende overlastproblemen blijven fors.

In de digitale wereld zijn nieuwe vormen van criminaliteit ontstaan. Phishing, digitale identiteitsfraude, online bedreigingen etc. komen steeds vaker voor. De samenleving is afhankelijk geworden van digitale middelen. Vanwege de omvang van de digitale dreiging, in samenhang met de huidige weerbaarheid, ontstaan risico's voor de (nationale) veiligheid. Daarnaast zien we ook dat de informatierevolutie ruim baan heeft gegeven aan het verspreiden van mis- en desinformatie. Hierdoor neemt wantrouwen en polarisatie toe.

Naast het uitvoeren van een repressieve aanpak, is investeren in bewustwording en weerbaarheid essentieel om deze en andere uitdagingen het hoofd te bieden. Daarvoor is een intensieve samenwerking nodig met sociaal maatschappelijke betrokken partners. Informatie-uitwisseling tussen samenwerkende partijen is daarvoor onmisbaar. We zien in toenemende mate dat de eisen die gesteld worden aan doel- en rechtmatige verstrekking een belemmerende factor spelen. De zoektocht om recht te doen aan wet- en regelgeving en toch efficiënt te kunnen werken zal de komende jaren worden geïntensiveerd.

De Veiligheidsregio's in Nederland hebben te maken met meerdere majeure trajecten die de organisatie raken. De discussie rondom de taakdifferentiatie bij de brandweer, de introductie van de Omgevingswet en de druk die vanuit het rijk wordt neergelegd bij de veiligheidsregio's om een rol te vervullen bij de opvang van vluchtelingen hebben niet alleen organisatorische maar ook financiële consequenties. Daarnaast heeft de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid te maken met eigen interne en beleidsmatige vraagstukken die zorgen voor financiële uitdagingen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
Ketenaanpak verstevigen	Verankeren van de samenwerking, opschaling en de juridische kaders die samenwerking en informatie-uitwisseling helpen mogelijk maken	(2022) - 2023
Alternatieven voor vrijetijdsbesteding creëren	Zoeken naar mogelijkheden, samen met het Sociaal Domein, om jeugd passende alternatieven (activiteiten en locaties) te bieden en daartoe te bewegen	(2022) - 2023
Polarisatie voorkomen en depolariseren waar nodig door niet de polen te bestrijden maar het midden te versterken.	Dag van de Dialoog	2023
Doorontwikkeling van het team Handhaving Openbare Ruimte (PN 2022)	- Verdere uitwerking en toepassingen van de diversiteit aan thema's binnen het takenpakket - Verdieping en verdere vormgeving aan het gebiedsgericht werken o.b.v. de ambitie m.b.t dorpsgericht werken (PN 2022)	(2022) - 2023
Voorkomen dat criminelen de veiligheid en het ondernemersklimaat in onze buitengebieden aantasten.	Keurmerk Veilig Buitengebied invoeren	2023

Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-2	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	24	27	113	113	113	113
Totaal Baten	22	27	113	113	113	113
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-7.619	-7.923	-8.101	-8.099	-8.099	-8.099
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.785	-1.987	-1.872	-1.806	-1.806	-1.806
Totaal Lasten	-9.404	-9.910	-9.973	-9.904	-9.904	-9.904
Totaalsaldo van baten en lasten	-9.382	-9.883	-9.860	-9.792	-9.792	-9.792
1.2 Openbare orde en veiligheid	161	145	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	161	145	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	-125	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-125	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 1. Veiligheid	-9.346	-9.738	-9.860	-9.792	-9.792	-9.792

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Dit openbaar lichaam integreert de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen) bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied. Dat gebeurt met behoud van lokale verankering. De doelstelling is een efficiënte en slagvaardige hulpverlening, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Ook is het een platform voor samenwerking met diensten die aan hulpverlening zijn gelieerd, partners en andere openbare lichamen.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	2021	0,3	1,8	0,7
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2021	0,5	1,3	1,1
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2021	2,3	4,3	2,7
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	2021	3,4	6,1	4,4
Jongeren met een delict voor de rechter in %	2020	1	1	1
Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar	2020	17	11	9
Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar	2021	6	8	6

2.3 Programma 2 Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte

Tot het programma Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte behoren de taakvelden verkeer en vervoer, parkeren, recreatieve havens, economische havens en waterwegen, openbaar vervoer, wegen, openbaar groen en (openlucht) recreatie, riolering, afval en begraafplaatsen en crematoria.

Wat gebeurt er om ons heen?

Het openbaar vervoer is door corona zwaar getroffen. De Provincie Zuid-Holland heeft een transitieplan opgesteld waarin de kaders staan beschreven waarbinnen de vervoerders plannen ontwikkelen om het OV te ontwikkelen naar een 'nieuw normaal'. In dit normaal is het OV onafhankelijk van financiële ondersteuning van het Rijk. Voor 2022 worden vervoersbedrijven vanuit het Rijk financieel gesteund. Maar ondanks het achterblijven van het voorspelde herstel van de reizigersaantallen, is het voor de komende jaren hoogst onzeker of de financiële steunpakketten worden doorgezet. Vervoersbedrijven moeten daarom alle zeilen blijven bijzetten om financieel het hoofd boven water te houden. Wanneer het herstel in reizigersaantallen zich onvoldoende ontwikkelt en de steunpakketten niet worden doorgezet zijn drastische ingrepen in de dienstregeling zeer waarschijnlijk.

De ontwikkelingen rondom de Haringvlietbrug en Heinenoordtunnel zorgen voor verkeershinder op snelweg A29 maar hebben ook grote invloed op het wegennet van Hoeksche Waard. Deze hinder lijkt twee jaar (totdat de brugklep wordt vervangen en de Heinenoordtunnel is gerenoveerd) aan te houden. Op dit moment zijn de exacte effecten op ons lokale wegennet nog niet bekend. Wij monitoren de situatie (samen met wegbeheerders provincie Zuid-Holland en Waterschap Hollandse Delta) en treffen waar nodig maatregelen. Er zal mogelijk maatwerk worden gevraagd van de gemeente om het lokale wegennet gedurende twee jaar verkeersveilig en bereikbaarheid te houden. Vooralsnog is de verwachting dat lokale projecten die door ons worden uitgevoerd geen vertraging oplopen door deze ontwikkeling.

Er is een Wegencategoriseringsplan vastgesteld. Dit plan geeft per straat aan welk snelheidsregime van toepassing is. De inrichting van de straat is hiervan afhankelijk. We passen de inrichting aan wanneer wegen worden aangepakt/vernieuwd. De nieuwe categorisering van een weg kan hierdoor gebruikt worden als meekoppelkans met de andere opgaven die spelen op het gebied van mobiliteit.

We zien om ons heen dat er sprake is van prijsstijgingen, inflatie en leveringsdruk in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Overal stijgen de prijzen. Materialen zijn moeilijker leverbaar. Vakbekwaam personeel is schaars en ook de prijzen van grondstoffen, materialen, brandstoffen etc. stijgen. Dit heeft invloed op de kosten die we maken voor het beheer van de openbare ruimte. Onderhoudsbudgetten die waren afgestemd op het gewenste kwaliteitsniveau voldoen niet meer. Het is nodig hierin een keuze te maken: we stellen projecten uit en accepteren een lager onderhoudsniveau en de bijbehorende risico's of we geven meer geld uit om het onderhoudsniveau toch te behalen. In 2023 actualiseren we het integraal beleidsplan openbare ruimte waarin we de consequenties in beeld brengen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
In de planperiode t/m 2024 de openbare ruimte een kwaliteitsimpuls geven	Uitvoeren diverse onderhoudsprojecten en daarmee verbeteren beeldkwaliteit.	2022 t/m 2024
De (stedelijke) gebieden rondom Hoeksche Waard zijn op multimodale manier snel, veilig en comfortabel bereikbaar. De onderwerpen die hiernaast staan beschreven zijn belangrijk om de onderlinge verbinding te verbeteren.	Overlast minimaliseren renovatie Heinenoordtunnel door infrastructurele (o.a. Parallelweg N217) en gedragsbeïnvloedende maatregelen te treffen in de periode tot en met 2024.	t/m 2024
	De Randweg Klaaswaal is onderdeel van de Mobiliteitsagenda samen met de provincie Zuid-Holland. Met de aanleg van een Randweg wordt het doorgaande verkeer uit Klaaswaal gehaald om hiermee de leefbaarheid en de verkeersveiligheid te vergroten.	
	Overlast minimaliseren afsluiting Haringvlietbrug door gedragsbeïnvloedende maatregelen te treffen en alternatieven te organiseren in de periode tot en met 2023.	
	Realiseren mobiliteitsagenda Provincie Zuid-Holland	doorlopend
De dorpen in Hoeksche Waard zijn multimodaal met elkaar verbonden	We zetten in op verschillende methoden van vervoer: met de auto, fiets en het OV (of alternatieve vormen van collectief vervoer) blijft de Hoeksche Waard zowel intern als extern goed bereikbaar.	doorlopend
Verbeteren ontsluiting Hoeksche Waard West	Het zuidwesten van de Hoeksche Waard is niet met passende ontsluitingswegen ontsloten. De oplossing moet passen bij het karakter van het gebied en bijdragen aan de verbetering van: • de doorstroming van het verkeer; • de leefbaarheid voor bewoners van de omliggende dijken; • de verkeersveiligheid, met name voor fietsers.	2025
De impact van mobiliteit op de leefbaarheid wordt verlaagd	Stimuleren en faciliteren gebruik duurzame vormen van mobiliteit. Dit doel hangt deels samen met het treffen van gedragsbeïnvloedende maatregelen ten behoeve van het minimaliseren van overlast door renovatie Heinenoordtunnel. (PN 2022)	2022 - 2025
Verbetering van de biodiversiteit	Vergroten van de biodiversiteit	doorlopend

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
	Uitvoeringsprogramma biodiversiteit realiseren (PN 2022)	2022-2025
De manier waarop we werken aan de doelstelling om Nederland in 2050 klimaatadaptief ingericht te hebben Klimaatadaptief 2050	Klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte	2022 t/m 2050
	Realiseren uitvoeringsagenda en uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (PN 2022)	2022-2025
De doelstelling verschuift van 'De hoeveelheid restafval verminderen' naar 'Kwaliteitsverbetering van de gescheiden grondstoffen'	We laten de RAD meer toezien op de kwaliteit door meer en frequenter de aangeboden containers en zakken te controleren. Daarnaast communiceren we helder wat er wel en niet aangeboden mag worden in de verschillende inzamelmiddelen. In 2022/2023 evalueren we het grondstoffenbeleidsplan en gebruiken we de resoluten voor een nieuw vast te stellen grondstoffenbeleidsplan.	2023 - 2024

Reguliere taken

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Doel/Maatschappelijk effect	Subdoel/Onderwerp	Planning
Onderhoud openbare ruimte volgens beleidsplan en beheer begraafplaatsen	We beheren alle kapitaalgoederen in de openbare ruimte op kwaliteitsniveau B (basis). Hierbij is het van belang dat het schoon, heel en veilig is. We voeren het onderhoud planmatig en efficiënt uit. De begraafplaatsen vallen hier ook onder. Het Wegencategoriseringsplan is het leidende document wanneer een weg voor (groot) onderhoud in aanmerking komt. We monitoren de kwaliteit en borgen zo de waarde van het kapitaalgoed.	doorlopend
Verminderen parkeerdruk	We breiden parkeergelegenheid in woonstraten waar een tekort aan parkeervakken is ontstaan waar mogelijk uit. Dit doen we in overleg met omwonenden en dorps- en buurtverenigingen.	doorlopend

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2.1 Verkeer en vervoer	1.082	1.186	960	658	657	657
2.2 Parkeren	54	100	122	131	131	131
2.3 Recreatieve havens	104	95	98	98	98	98
2.4 Economische havens en waterwegen	0	87	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	60	61	61	61	61	61
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	819	1.292	858	858	858	858
7.2 Riolering	8.395	9.836	10.737	9.780	9.805	9.958
7.3 Afval	9.918	9.328	9.770	9.770	9.770	9.770
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.616	1.302	1.444	1.414	1.339	1.386
Totaal Baten	22.049	23.288	24.050	22.771	22.719	22.919
2.1 Verkeer en vervoer	-14.947	-15.030	-15.003	-15.892	-16.247	-16.739
2.2 Parkeren	-363	-380	-375	-374	-374	-367
2.3 Recreatieve havens	-294	-146	-188	-267	-364	-367
2.4 Economische havens en waterwegen	-1.368	-667	-716	-918	-933	-810
2.5 Openbaar vervoer	-231	-570	-478	-337	-337	-337
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-10.757	-13.104	-12.884	-12.981	-13.013	-13.106
7.2 Riolering	-5.793	-5.041	-5.636	-6.150	-6.276	-6.548
7.3 Afval	-8.257	-8.286	-8.706	-8.705	-8.705	-8.705
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-2.856	-2.127	-2.296	-2.270	-2.195	-2.242
Totaal Lasten	-44.866	-45.352	-46.282	-47.896	-48.444	-49.221
Totaalsaldo van baten en lasten	-22.817	-22.065	-22.231	-25.125	-25.725	-26.302
2.1 Verkeer en vervoer	5.119	954	335	408	571	715
2.2 Parkeren	25	33	33	33	33	26
2.3 Recreatieve havens	61	61	61	61	61	61
2.4 Economische havens en waterwegen	850	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	125	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	149	894	176	180	149	149
7.2 Riolering	0	0	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	621	0	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	6.824	2.068	604	681	813	950
2.1 Verkeer en vervoer	-4.102	-700	0	0	0	0
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	-25	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-280	-184	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-4.407	-884	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	-20.401	-20.881	-21.627	-24.444	-24.911	-25.352

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

BV Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard

De vennootschap heeft tot doel om in het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer werkzaam te zijn op het gebied van:

- Het uitvoeren van publieke taken in het afval- en grondstoffenbeheer in de ruimste zin, waaronder in ieder geval verstaan wordt: inzameling, vervoer, be- of verwerking, verhandeling van afval en grondstoffen en het adviseren hierover.
- De inzameling van bedrijfsafval en -grondstoffen, inclusief inzameling, vervoer, be- of verwerking en verhandeling.
- Het uitvoeren van taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Het GR Schadevergoedingsschap bevordert de behandeling van verzoeken om schadevergoeding, die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de daartoe nodige verbreding, verlegging en reconstructie van de A16 en A4. Ook kijkt het schap of er doelmatig, deskundig en op gelijke wijze over die bezoeken wordt beslist. Deze regeling schept duidelijkheid voor de inwoners over de bevoegde instantie.

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Het GR Wegschap beheert en exploiteert de Kiltunnel en de aansluitende wegverbindingen.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Huishoudelijk restafval, in kg per inwoner	2020	133	170	124

2.4 Programma 3 Economie

Tot het programma Economie behoren de taakvelden economische ontwikkelingen, fysieke bedrijfsinfrastructuur, bedrijvenloket en bedrijfsregelingen en economische promotie.

Wat gebeurt er om ons heen?

De economie in onze gemeente is herstellende van de coronapandemie. Mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne lopen de energieprijzen op en ontstaan er tekorten aan grondstoffen en materialen. Sommige bedrijven ervaren economisch voordeel van deze crises en het heeft innovaties in versnelling gebracht. Er zijn echter ook veel bedrijven die flink geraakt zijn door alle verschuivingen op de markt.

Ondanks de goede uitgangspositie wordt de agrarische sector nu geconfronteerd met diverse uitdagingen. Ook in de Hoeksche Waard. Landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen volgen elkaar in een hoog tempo op, waardoor boeren in mindere mate in staat zijn invulling te geven aan hun bedrijfsmodel. Daarnaast zien we dat de toekomst van de landbouw onder toenemende druk staat door veranderingen in klimaat, waterhuishouding en biodiversiteit.

Sinds het voorjaar van 2020 is onze gemeente onderdeel van de Regio Deal Zuid-Hollandse Delta. Door over de gemeentegrenzen heen te kijken, is veel meer mogelijk. De eilanden Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten werken samen in de Zuid-Hollandse Delta. In de Regio Deal bundelen we de krachten op de thema's duurzaamheid, Agri-food, Landschap & Toerisme en Onderwijs & Arbeidsmarkt.

In 2023 zet de gemeente zich onverminderd in voor goede en vroegtijdige communicatie met de regio, de samenwerking met de gebiedspartners en het zoveel als mogelijk beperken van de (economische) schade voor de Hoeksche Waard als gevolg van infrastructurele werken.

De uitgifte van bedrijventerreinen in de Hoeksche Waard is in 2021 in een stroomversnelling geraakt. Het aanbod is op dit moment vrijwel volledig uitgegeven en de vraag is onverminderd hoog. Met regelmaat wordt de gemeente benaderd door ondernemers die op zoek zijn naar ruimte voor uitbreiding in de Hoeksche Waard. Deze recente ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen voor de vitaliteit van de regionale economie nemen we mee in de diverse beleidsdocumenten.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
Een gezond economisch vestigingsklimaat		

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
In 2030 is de arbeidsmarkt in de Hoeksche Waard vitaal, omdat (toekomstige) vraag en aanbod in kwantitatieve en kwalitatieve zin in evenwicht is.	Inspiratiesessies bedrijven op gebied van arbeidsmarkt, sociaal ondernemerschap en Leven Lang Leren en Ontwikkelen	2022-2023
	Ontwikkelen Smart Hubs	2022-2023
	Bevorderen betrokkenheid van werkgevers bij de inclusieve samenleving door versterking sociaal ondernemerschap	2023
De Hoeksche Waard is als Foodlab voor de Randstad koploper op het gebied van gezond voedsel en duurzame en innovatieve landbouw. De gemeente heeft de ambitie om de kennis en kunde op dit gebied in de Hoeksche Waard zichtbaar en beleefbaar te maken voor een breed regionaal publiek en te benutten voor verbeteringen in de landbouw, natuur en gezondheid.	In samenwerking met het ruimtelijk domein opstellen van multifunctioneel landbouwbeleid	2022-2023
	Innovatieve projecten voor herstel en behoud bodemkwaliteit (Regio Deal)	2022-2024
	Korte Ketten initiatieven waarmee de afstand tussen boer en burger wordt verkleind en de voedselketen wordt verduurzaamd (Regio Deal)	2022-2024
	Projecten op gebied van regionale kennisontwikkeling en -deling (Regio Deal)	2022-2024
Het versterken van het (economisch) vestigingsklimaat en welzijn	Allianties vrijetijdseconomie	2022-2025
	Doorontwikkelen waterverbindingen	2022-2024
	Doorontwikkelen recreatieve routes	2022-2024
	Verbinden Recreatie en Toerisme rond het Haringvliet (Regio Deal)	2022-2024
	Natuur en beleving kust Voordelta (Regio Deal)	2022-2024
	Herstructurering campings en recreatieterreinen (Regio Deal)	2022-2024
Het versterken van het toeristisch- recreatief profiel	Professionele gebiedsmarketing organisatie	2022-2024
	Opbouwen naamsbekendheid Hoeksche Waard en vergroten positie Hoeksche Waard	2022-2024
	Cross-mediaal marketingplatform	2022-2024
	Professionaliseren gastheerschap Hoeksche Waard	2022-2024

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.1 Economische ontwikkeling	-2	10	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	821	1.220	36	36	36	36
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	87	114	144	144	144	144
3.4 Economische promotie	184	231	207	110	110	110
Totaal Baten	1.090	1.575	386	289	289	289
3.1 Economische ontwikkeling	-1.123	-1.374	-1.303	-1.020	-770	-770
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-332	-1.325	-140	-140	-140	-140
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-794	-992	-866	-864	-639	-639
3.4 Economische promotie	-531	-824	-310	-221	-221	-221
Totaal Lasten	-2.780	-4.515	-2.619	-2.244	-1.769	-1.769
Totaalsaldo van baten en lasten	-1.690	-2.940	-2.233	-1.956	-1.480	-1.480
3.1 Economische ontwikkeling	328	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9	627	9	9	9	9
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	256	219	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	254	602	14	18	18	18
Totaal Onttrekkingen reserves	847	1.448	23	27	27	27
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-442	-619	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-121	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	0	-442	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-563	-1.060	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 3. Economie	-1.406	-2.552	-2.210	-1.929	-1.453	-1.453

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard

Het Ontwikkelingsbedrijf ontwikkelt bedrijventerreinen met een regionaal karakter. De activiteiten van de exploitatiemaatschappij beperken zich tot het ontwikkelen van een Hoeksche Waards bedrijventerrein van 20 hectare. Op dit moment zijn vrijwel alle kavels verkocht of in reservering. Daarom wordt de afronding van de ontwikkeling voorbereidt. Als onderdeel hiervan wordt een eventuele liquidatie onderzocht op de fiscale en financiële consequenties. Op grond van de uitkomsten van het onderzoek vindt verdere besluitvorming plaats.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Netto arbeidsparticipatie tov potentiële beroepsbevolking	2021	72,1	70,4	71,3
% Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen)	2021	47,8	53,3	50,2
Banen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	2021	643,9	805,5	707,7
Bedrijfsvestigingen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	2021	162,6	165,1	164,7

2.5 Programma 4 Onderwijs

Tot het programma Onderwijs behoren de taakvelden openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting en onderwijsbeleid en leerlingzaken.

Wat gebeurt er om ons heen?

Een inclusieve samenleving start met gelijke kansen voor kinderen om zich te ontwikkelen en te ontplooiën. Het rijksbeleid richt zich de komende jaren op het versterken van de onderwijskwaliteit en voldoende personeel. Daarnaast wordt de kansengelijkheid vergroot door te investeren in de kinderopvang en de voor- en vroegschoolse educatie. In stappen wordt de vergoeding voor kinderopvang voor werkende ouders verhoogd naar 95%. Ook deze sector kampt met een aanzienlijk personeelstekort. Tenslotte gaat landelijk extra aandacht uit naar een verbeteraanpak voor passend onderwijs en het terugbrengen van het aantal onnodige thuiszitters naar 0.

Tot 31 juli 2023 ontvangen gemeenten een specifieke uitkering om de onderwijsvertraging in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronaperiode. In overleg met partners zoals onderwijs en kinderopvang (maar ook blbibliotheek, jeugdzorg en jongerenwerk) werken we op korte termijn (de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023) aan onderwijskansen volgens een lokaal plan NPO (Nationaal Programma Onderwijs). Recent heeft de minister aangekondigd dat de bestedingstermijn van de uitkering NPO met twee jaar wordt verlengd.

Op langere termijn werken we met onderwijspartners en opvangpartners aan onderwijskansen in de vorm van een Lokale Educatieve Agenda.

Met een Sociaal Medische Incidatie (SMI) ontlasten we tijdelijk gezinnen die geen recht op kinderopvangtoeslag hebben door hen een gemeentelijke tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang te bieden. De laatste jaren neemt het aantal aanvragen fors toe en wordt de periode van de ondersteuning langer. Eenzelfde beweging doet zich voor bij het aanbieden aan Leerlingenvervoer.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
Stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid: het bevorderen van kansengelijkheid in de voorschoolse periode en in het onderwijs.	Lokale uitvoering Nationaal Programma Onderwijs (tijdelijk) - intensivering bibliotheekwerk voor jeugd en onderwijs - uitbreiding capaciteit schoolmaatschappelijk werk - kennisdeling en ontmoeting - extra inzet ouderbetrokkenheid - projectleider thuiszitters	2023-2025

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
	• ambulante taalondersteuning	
	Evalueren en actualiseren Verordening Leerlingenvervoer	2023
	Evalueren en actualiseren beleidsregels SMI	2023
	Actualiseren en uitvoeren Lokale Educatieve Agenda Hoeksche Waard (LEA), waaronder de thema's • onderwijskansenbeleid • buitenschoolse opvang plus	2023-2025
Versterken van een sociaal en verbonden Hoeksche Waard: het stimuleren van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod voor ieder kind in de Hoeksche Waard.	Uitvoering geven aan de vastgestelde Lokale Educatieve Agenda 2021-2022 Hoeksche Waard (LEA), waaronder de thema's: • passend onderwijs en jeugdhulp, • jeugdhulp in de (voor)school • thuiszitters.	2023-2025
Versterken van een sociaal en verbonden Hoeksche Waard: een kwalitatief goed onderwijshuisvestingsaanbod.	Uitvoering geven aan het door de raad vastgestelde Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs 2021- 2024.	2023-2024
	We maken een integrale, inhoudelijke afweging over schoolzwemmen in de op te stellen Nota Sport en Bewegen.	2023-2024

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
4.1 Openbaar basisonderwijs	17	20	21	21	21	21
4.2 Onderwijshuisvesting	79	3.273	4	4	4	4
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	734	1.935	1.153	768	768	768
Totaal Baten	829	5.228	1.178	793	793	793
4.1 Openbaar basisonderwijs	-723	-675	-692	-692	-692	-608
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.956	-5.094	-2.153	-2.225	-2.076	-2.113
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.295	-4.954	-4.074	-3.688	-3.688	-3.688
Totaal Lasten	-5.975	-10.723	-6.920	-6.605	-6.455	-6.409
Totaalsaldo van baten en lasten	-5.145	-5.495	-5.742	-5.812	-5.662	-5.616
4.2 Onderwijshuisvesting	7.001	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	7.001	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-6.698	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-6.698	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 4. Onderwijs	-4.842	-5.495	-5.742	-5.812	-5.662	-5.616

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	2021	1,5	1,9	1,5
Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen 5-18 jr	2021	0,5	2,5	2,0
Relatief verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen 5-18 jr	2021	5	19	14

2.6 Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie

Tot programma Sport, Cultuur en Recreatie behoren de taakvelden sportbeleid en activering, sportaccommodaties, cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie, musea, cultureel erfgoed en media. Ook het subsidiebeleid en welzijnswerk zijn in dit programma ondergebracht.

Wat gebeurt er om ons heen?

Het belang van sport en cultuur en erfgoed blijft onverminderd groot. Zowel voor het individu als voor de maatschappij in brede zin. Mensen die sporten zijn gezonder en hebben een groter sociaal netwerk. Door cultuureducatie leren kinderen creatief en buiten de gebaande paden te denken en ontwikkelen. Erfgoed draagt bij aan de identiteitsvorming en het besef van (culturele) waarde van de leefomgeving. We formuleren daarmee wat we belangrijk vinden en willen bewaren voor toekomstige generaties. Voor alle taakvelden behorend bij dit programma geldt dat ze bijdragen aan de versterking van sociale verbanden, zowel tussen inwoners onderling en tussen inwoners, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Deze verbanden vormen samen een sterke sociale basis. Levendige sportclubs, cultuuruitingen en inspirerende culturele participatie dragen daarmee ook bij aan vitale dorpen en kernen. We weten echter dat het aantal leden van verenigingen en sportclubs al jaren afneemt. Als gevolg van de coronacrisis zijn Nederlanders minder gaan sporten en is ook de cultuurdeelname afgenomen.

In de komende jaren investeren we in een toegankelijk aanbod van accommodaties, dat aansluit bij de wensen van de inwoners en dat op eenduidige wijze wordt beheerd en onderhouden.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
Stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid: het bevorderen van sport- en cultuurdeelname	Uitvoering geven aan de Uitvoeringsagenda cultuur, voor komend jaar betekent dit onder andere de realisatie van een cultuurhuis in Oud-Beijerland.	2023-2024
	Ontwikkelen en uitvoeren van integrale sport- en beweegnota en beleid voor financiële ondersteuning van jeugdtopsporttalenten.(PN 2022)	2023-2026
Versterken van een sociaal en verbonden Hoeksche Waard: een stevige basis voor sport en cultuur	De uitvoeringsagenda's cultuur & erfgoed (2021-2024) zijn uitgevoerd. Het accent ligt daarbij op het versterken van de basis(infra)structuur door het bieden van duidelijke financiële voorwaarden, zorg voor goede huisvesting en het faciliteren en stimuleren van onderlinge samenwerking. Daarnaast ligt het accent op het verankeren van erfgoed in ruimtelijke beleidsinstrumenten.	2023-2024

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
	Het beleid voor de harmonisatie voor de buitensportaccommodaties is gereed en wordt geïmplementeerd. Daarnaast vinden nog investeringen vanuit het huidige beleid plaats. (PN 2022)	2023-2024
Behoud en ontwikkeling van cultureel erfgoed in de Hoeksche Waard (PN 2022)	Restauratie en nieuwbouw van Fort Buitensluis (PN 2022)	2023

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
5.1 Sportbeleid en activering	50	100	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	2.992	3.993	2.668	2.669	2.669	2.669
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2	0	0	0	0	0
5.4 Musea	0	21	21	21	21	21
5.5 Cultureel erfgoed	48	39	31	31	31	31
5.6 Media	17	24	25	25	25	25
Totaal Baten	3.108	4.177	2.745	2.746	2.746	2.746
5.1 Sportbeleid en activering	-982	-1.150	-1.037	-1.026	-992	-992
5.2 Sportaccommodaties	-8.553	-7.638	-7.787	-8.035	-8.022	-7.994
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-519	-898	-508	-513	-376	-376
5.4 Musea	-216	-259	-257	-250	-250	-250
5.5 Cultureel erfgoed	-662	-767	-630	-577	-573	-573
5.6 Media	-1.695	-1.854	-1.857	-1.831	-1.713	-1.713
Totaal Lasten	-12.627	-12.567	-12.076	-12.231	-11.925	-11.897
Totaalsaldo van baten en lasten	-9.518	-8.390	-9.331	-9.485	-9.179	-9.151
5.1 Sportbeleid en activering	68	54	4	4	4	4
5.2 Sportaccommodaties	711	7.954	499	478	478	478
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	195	465	0	0	0	0
5.4 Musea	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	150	150	0	0	0	0
5.6 Media	133	198	13	13	13	13
Totaal Onttrekkingen reserves	1.256	8.820	515	494	494	494
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	0	-8.957	0	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-204	-100	0	0	0	0
5.4 Musea	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	-150	0	0	0	0	0
5.6 Media	-515	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-869	-9.057	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 5. Sport, cultuur en recreatie	-9.131	-8.628	-8.816	-8.991	-8.685	-8.657

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

Bres Accommodaties BV

De vennootschap heeft met name ten doel:

- Het exploiteren van het recreatieoord Binnenmaas en diverse binnensport-, recreatie- en welzijnsfaciliteiten, inclusief het (technisch) beheren van (overig) vastgoed.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Niet-sporters t.o.v. bevolking 19 jaar en ouder	2020	52,9	49,3	50,9

2.7 Programma 6 Sociaal Domein

Tot het programma Sociaal Domein behoren de taakvelden 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie, 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen, 6.3 Inkomensregelingen, 6.4 WSW en beschut werk, 6.5 Arbeidsparticipatie, 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO), 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+, 6.71a Hulp bij het huishouden (WMO), 6.71b Begeleiding (WMO), 6.71c Dagbesteding (WMO), 6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO), 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-, 6.72a Jeugdhulp begeleiding, 6.72b Jeugdhulp behandeling, 6.72c Jeugdhulp dagbesteding, 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig, 6.73a Pleegzorg, 6.73b Gezinsgericht, 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig, 6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf, 6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf, 6.74c Gesloten plaatsing, 6.81 Geëscaleerde zorg 18+, 6.81a Beschermd wonen (WMO), 6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO), 6.82 Geëscaleerde zorg 18-, 6.82a Jeugdbescherming, 6.82b Jeugdreclassering.

Wat gebeurt er om ons heen?

In het sociaal domein zien we een aantal trends en ontwikkelingen dat zowel landelijk maar ook in de Hoeksche Waard speelt.

Leefstijl en preventie

Er is een toegenomen aandacht voor vroegtijdige signalering van risicovolle situaties en tijdige interventie ter voorkoming van zwaardere ondersteuning en zorg. De focus op bestrijding van ziekte en intensieve ondersteuning wordt steeds vaker verlegd naar behoud van gezondheid en eigen kracht door aanpassing van leefstijl en preventie.

Wetgeving

Met de decentralisaties van 2015 zijn de taken en de verantwoordelijkheden van gemeenten in het sociaal domein fors toegenomen. Om deze taken goed uit te kunnen voeren zijn financiële middelen nodig. De budgetten die het Rijk beschikbaar stelt voor de uitvoering van deze taken zijn ontoereikend. Dit vraagt in toenemende mate van gemeenten balans te zoeken tussen een goede invulling van de verantwoordelijkheid voor kwetsbare en minder zelfredzame inwoners en aan de andere kant een verantwoorde beheersing van de uitgaven.

Nieuwe wetgeving leidt ook de komende jaren tot extra taken voor gemeenten. Per 1 januari 2024 zal de doordecentralisatie van Beschermd wonen plaats vinden. De decentralisatie van maatschappelijke opvang is uitgesteld tot 2026. De Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) zal naar verwachting 1 januari 2024 inwerking treden.

Druk op het zorgstelsel

De druk op het zorgstelsel is groot. Als gevolg van de dubbele vergrijzing en toenemende vraag stijgt het aantal cliënten. Hulpvragen worden complexer en de kosten stijgen. Het beroep op vrijwilligers en mantelzorgers neemt toe, met het risico van uitval en overbelasting. Als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt groeit ook de druk op professionals.

Daarnaast hebben de afgelopen jaren verschillende maatschappelijke crisissen elkaar in hoge snelheid opgevolgd: de coronacrisis, toename van vluchtelingen, stijgende energieprijzen en inflatie. Dit heeft impact op inwoners en leidt ondanks inspanningen op het gebied van leefstijl en preventie tot een toename in de zorg- en ondersteuningsbehoefte.

Ieder mens is uniek

Er is een beweging zichtbaar van afhankelijkheid van een standaard aanbod van voorzieningen naar een persoonlijke invulling van wonen, welzijn, onderwijs en zorg. Deze persoonlijke invulling vraagt om flexibilisering van het zoveel als mogelijk collectieve aanbod, andere vormen van interactie met inwoners, domeinoverstijgende samenwerking en ook aanpassing van het gemeentelijk dienstverleningsconcept.

Deze trends spelen in alle thema's van het sociaal domein maar vragen per thema maatwerk. Hieronder benoemen we per thema de belangrijkste ontwikkelingen.

Jeugdhulp

In 2021 heeft de arbitragecommissie een uitspraak gedaan in het geschil tussen de VNG en het rijk over de financiering van de jeugdzorg. De uitspraak is duidelijk: het rijk dient gemeenten te compenseren voor het feitelijke tekort voor het uitvoeren van taken in de jeugdzorg. In lijn met de uitspraak van de arbitragecommissie is in het recente regeerakkoord additionele financiering voor de jeugdzorg beschikbaar gesteld. Medio augustus 2022 zijn er afspraken gemaakt tussen de VNG en het Rijk. In het kader van het toezichtsregime op de begroting 2023 mogen gemeenten rekening houden met maatregelen die per saldo positieve effecten hebben op de gemeentelijke begroting. Tot en met 2026 mogen wij uitgaan van 100% van de middelen uit het arbitrage rapport. Deze maatregelen leiden tot voordelen aan de inkomstenkant (gemeentefonds) en aan de uitgavenkant (kosten jeugdhulp).

De vraag naar jeugdhulp neemt, mede onder invloed van corona, blijvend toe. Mede door de krapte op de arbeidsmarkt wordt het nog belangrijker om zowel de menskracht in de jeugdhulp als de financiële middelen efficiënt te benutten.

Samen met onze maatschappelijke partners en inwoners werken we aan een positief opgroei- en opvoedklimaat, we zetten in op doorontwikkeling van onze jeugdteams en we werken toe naar integrale, gebiedsgerichte 0-100 dienstverlening en Zorg wordt zo lang als nodig, maar zo kort als mogelijk ingezet en richt zich op het versterken van de eigen kracht. Met behulp van het regionale inkoopkader van de Service Organisatie Jeugd (SOJ) sturen we hierop.

Wmo

Ook de uitgaven voor begeleiding, huishoudelijke ondersteuning en hulpmiddelen nemen blijvend toe en tegelijkertijd lopen de personele tekorten in de ondersteuning en zorg op.

Met name het abonnementstarief heeft geleid tot een stijgend gebruik van de huishoudelijke hulp. Hierdoor staat de beschikbaarheid van voorzieningen onder de Wmo onder druk. Landelijk wordt er gewerkt aan een eerlijkere eigen bijdrage per 2025.

Lokaal bouwen we voort op de ingezette beweging 'naar de voorkant'. Op basis van uit data analyse verkregen inzichten zoeken we naar sturingsmogelijkheden en interventies om de stijgende Wmo uitgaven af te vlakken. In 2023 nemen we een besluit over de bijbehorende maatregelen om de lokale transformatie Wmo de komende jaren vorm te geven. Ook geven we uitvoering aan onderdelen van de Wonen, Welzijn, Zorg visie die we in 2021 hebben vastgesteld.

Maatschappelijke Zorg

We spannen ons in om inwoners met complexe problemen weer in staat te stellen zelf regie te pakken en oplossingen in gang te zetten. Samenwerking tussen lokale partners zoals gemeente, zorg- en ondersteuningsorganisaties, woningcorporaties en politie zorgt voor een adequate waakvlamfunctie en voorkomt dat mensen tussen wal en schip vallen.

Aan de hand van een lokaal plan Complexe Maatschappelijke Zorg werken we aan het optimaliseren van de lokale en regionale samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners. Daarnaast wordt via een uitvoeringsagenda gewerkt aan vroegsignalering en een sluitende aanpak voor deze doelgroep.

In geval van complexe zorg speelt er vaak ook een huisvestingsvraagstuk. Het bieden van huisvesting heeft onze specifieke aandacht.

Voor de decentralisatie Beschermd Wonen bereiden we samen met centrumgemeente Nissewaard nieuwe afspraken voor over de voortzetting van de samenwerking. De huidige afspraken lopen af op 31 december 2023.

Inkomensondersteuning/Participatiewet

Het kabinet wil fundamentele veranderingen gaan aanbrengen in de Participatiewet. Het Rijk streeft naar meer vertrouwen en ruimte voor maatwerk. Gemeenten krijgen bijvoorbeeld meer vrijheid om af te kunnen zien van de verplichte terugvorderingen van teveel ontvangen bijstand, dan wel bijstandsgerechtigden niet te korten op hun uitkering als zij een gift ontvangen. Daarnaast wordt de regelgeving over de bestaansnorm voor een kostendeler gewijzigd. Ook wordt er meer mogelijk gemaakt voor arbeidsinschakeling van mensen met een arbeidsbeperking.

Het kabinet is in 2022 gestart met maatregelen om armoede in Nederland te verminderen. Door de hoge prijzen van energie en boodschappen komen meer mensen in geldproblemen. Het kabinet heeft zich als doel gesteld dat in 2030 de helft minder mensen in armoede leeft dan in 2015. Ook met ons lokale gemeentelijke beleid willen we bijdragen aan het voorkomen of verminderen van mensen die in armoede terecht komen. In 2023 willen we dan ook een uitvoeringskader voor armoede opstellen.

Schulddienstverlening

Door de afgelopen periode, met alle maatschappelijke ontwikkelingen en de gestegen prijzen, vinden we het nog belangrijker dat onze inwoners schulddienstverlening kunnen vinden en hier tijdig gebruik van maken om problematische schulden te voorkomen.

We blijven inzetten op de ambities en acties zoals vastgelegd in het beleidsplan "integrale schulddienstverlening 2021 –2024". Daarbij richten we ons op preventie en informele hulp, het bieden van

passende ondersteuning en onze curatieve dienstverlening. We geven hier concreet invulling aan door onder andere inzet van team vroeg erop af, inzet van de jongerengeldcoach, het aanbieden van budgettrainingen en het bieden van individuele adviesgesprekken.

De komende jaren blijven we er nieuwe taken bij krijgen. In ontwikkeling is één schuldenwet waarin de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Wettelijke schuldsanering natuurlijke personen, bewind, andere schuldenwet en regelgeving worden samengevoegd.

Integraal en datagedreven werken

Er ligt voor dit begrotingsprogramma een stevige relatie met de opgaven Inclusieve Samenleving en Levendige Dorpen. De ambities van deze opgaven staan beschreven in het hoofdlijnenakkoord en worden in de komende periode verder geconcretiseerd, met als doel om vanuit gedeelde maatschappelijke opgaven en in nauwe samenwerking met betrokken spelers – intern en extern – en datagedreven uitvoering te geven aan integrale inspanningen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

We blijven inzetten op maatschappelijke ontwikkeling op vier gebieden: het versterken van een sociaal verbonden HW, het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid van onze inwoners, het bieden van toegang en passende ondersteuning en we grijpen in bij crisissen en onveiligheid. We gaan bij al onze inspanningen uit van normaliseren (inclusie) en het vergroten van het zelf oplossend vermogen. Op deze manier proberen we de professionele ondersteuning en zorg ook op langere termijn toegankelijk en betaalbaar te houden.

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
Versterken van een sociaal en verbonden Hoeksche Waard	We voeren collectieve bewustwordingsactiviteiten uit, zoals Lang leve thuis, het signalerend huisbezoek en de dementievriendelijke samenleving met als doel instroom in individuele voorzieningen te verminderen en voorkomen.	2023-2026
	We dragen zowel lokaal als regionaal bij aan het verbeteren van de integrale samenwerking door het organiseren van passende overlegtafels en het faciliteren van netwerkbijeenkomsten, zoals het Sturingsoverleg Wijk- en Jeugd HW, netwerkbijeenkomst Financiële Preventie, de Werkgroep Regenbooggemeente en de regionale werkwijze Veilig opgroeien is Teamwork.	2023-2026
	We dragen bij aan het dichten van de digitale kloof via het verbeteren van digitale vaardigheden en het faciliteren/ beschikbaar stellen van tablets voor ouderen.	2021-2023

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
	We realiseren met inwoners en partners laagdrempelige ontmoetingsplekken in ieder dorp, voor informatie/inspiratie/steun en activiteiten.	2022-2026
	We ondersteunen de participatie van inwoners met een laag inkomen via verlenging van de initiële pilot OV Minima, waarbij inwoners gratis reizen in de regio met het Dal Vrij-busabonnement.	2022-2023
	We verkleinen de afstand van de arbeidsmarkt tot onze inwoners. We streven ernaar dat werkgevers meer uitgaan van talenten dan een CV. Hiervoor wordt het project HalloWerk voortgezet.	2022 e.v.
	We proberen (nieuwe) initiatieven uit waarbij men de juiste zorg dichtbij kan vinden. Formeel bij de huisartsen en in het onderwijs, maar ook informeel zoals met de inzet van Buurtgezinnen. Ook de meer specialistisch kennis wordt dichterbij gehaald in de vorm van jeugdhulp naar voren en Veilig opgroeien is Teamwerk.	2022 e.v.
Stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid	We stellen kwetsbare jongeren in staat naar vermogen de overgang te maken naar betaald werk dan wel dagbesteding. Daarvoor maken we o.a. werkafspraken met onderwijspartners en ondernemers en zetten we het project Matchmaker voort.	2022
	Meer inwoners kunnen deelnemen op de arbeidsmarkt. Dat doen we o.a. via netwerkvorming, het organiseren van werk-leerlijnen en het versterken van onze inzet op SROI.	2023
	Met het doorontwikkelen van de jeugd- en wijkteams (gebiedsgericht werken 0-100) ondersteunen we inwoners eerder en beter met hun hulpvraag en dringen we het beroep op de maatwerkvoorzieningen terug.	2022-2024
	We verlengen de verhuisregeling en evalueren de Blijverslening of deze omgezet kan worden naar een Verzilverlening.	2023-2026
	We faciliteren een aantal laagdrempelige huiskamers voor kwetsbare inwoners in samenhang met partners zoals beschreven in de Wonen, Welzijn Zorg visie en faciliteren ook particuliere initiatieven t.b.v. ontmoeten.	2023-2026

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
	Binnen de duurzame coalitie met CZ, Zorgwaard, Alerimus en Heemzicht voeren we een programma uit om ouderen zo lang mogelijk actief deel uit te laten maken van de samenleving, in samenwerking met de lokale gemeenschap. Zodat de ouderenzorg beschikbaar en toegankelijk blijft.	2022-2026
Bieden van toegang en passende ondersteuning	De eerste positieve resultaten van de uitvoering van het lokaal transformatieplan jeugdhulp zijn zichtbaar: de samenwerking tussen huisartsen en jeugdteams is geïntensiveerd en de eerste tekenen van kostenreductie worden zichtbaar. Beschikkingen jeugdhulp worden afgegeven, passend binnen het werkkader van normalisering& demedicalisering, kostenbewustzijn en het stellen van duidelijke doelen en resultaten	2022 - 2026
	We versterken HWwerkt! als uitvoeringsorganisatie: we hebben inzicht in het cliëntenbestand en er wordt (meer) samengewerkt met werkgevers en partners in de regio.	2023 e.v.
	We zetten in op het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening Sociaal Domein onder andere door verdergaande digitalisering, procesoptimalisaties en een duidelijke werkwijze.	2023- 2025
	We blijven investeren in de samenwerking met de centrumgemeente Nissewaard voor beschermd wonen (BW)/maatschappelijke opvang(MO). Met het oog op de doordecentralisatie van BW per 1-1-2024 en de mogelijke decentralisatie van MO in 2026 (of later) werken we opties uit in welke (financiële) constructies de samenwerking toekomstbestendig gemaakt kan worden, waarbij de preventie van instroom en bevorderen van uitstroom uit BW en MO leidend is.	2023-2026
	We organiseren de toegang tot voorzieningen vanuit het perspectief van de inwoner, waarbij de klantreis bepalend is voor de werkprocessen. We continueren de Doorbraakmethode, om effectiever maatwerk te leveren. we werken integraal samen door processen op elkaar af te stemmen en meer in te richten vanuit de vraag van de inwoner (Werk & WMO, Werk & Inkomen, 18- en 18 +, jeugd- en wijkteams & gemeentelijke uitvoering en Zorg & Veiligheid).	2023- 2026

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
	We monitoren het nieuwe contract Wmo begeleiding op drie onderdelen: 1. Normaliseren, 2. een lokale, dorps- en of wijkgebonden oriëntatie, 3. op- en afschalen begeleiding.	2023-2026
	We stellen we een Lokale transformatie agenda Wmo op waarin een haalbare set sturingsmaatregelen voor de Wmo gepresenteerd wordt om de kosten op lange termijn te beheersen en zo de toegankelijkheid van voorzieningen te kunnen blijven garanderen voor als dit echt noodzakelijk is.	2023-2024
Ingrijpen bij crisis en onveiligheid	We geven verdere invulling aan het plan Complexe Maatschappelijke Zorg (CMZ). Dit valt in drie delen uiteen: 1. <i>Implementatie uitvoeringsagenda CMZ 2022-2025</i> - veertien activiteiten die betrekking hebben op (preventieve) zorg en tijdige ondersteuning voor de doelgroep voor complexe maatschappelijke zorg. 2. <i>Formalisering operationele ketensamenwerking</i> - we optimaliseren de overlegstructuren en – vormen en passen zo nodig ook de interne werkprocessen en overleggen aan. Voorbeelden zijn het borgen van het crisis escalatiemodel en adequate gegevensdeling. 3. <i>Formalisering strategische ketensamenwerking</i> - we optimaliseren de regionale afstemming binnen de regio's waarin we op gebied van zorg & veiligheid werken.	2023 ev.
	We voeren de activiteiten uit het regionale en lokale plan huiselijk geweld en kindermishandeling uit. We zetten in op de versterking van de samenwerking tussen Veilig Thuis en de lokale teams. Eind 2023 lopen de regionale en lokale plannen af. In 2023 kijken we hoe we hier vanaf 2024 verder vervolg aan gaan geven.	2023 ev.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	260	3.941	1.775	1.774	1.758	1.758
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	68	0	13	13	13	13
6.3 Inkomensregelingen	16.407	13.957	13.982	13.982	13.982	13.982
6.4 WsW en beschut werk	877	1.110	1.341	1.341	1.341	1.341
6.5 Arbeidsparticipatie	177	616	80	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	496	499	514	514	827	833
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6	12	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	69	0	0	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	2.077	0	0	0
Totaal Baten	18.359	20.135	19.783	17.624	17.921	17.927
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-9.301	-16.990	-11.348	-11.086	-10.782	-10.827
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.984	-3.717	-2.465	-2.365	-2.357	-2.377
6.3 Inkomensregelingen	-18.782	-17.730	-16.006	-15.869	-15.869	-15.869
6.4 WsW en beschut werk	-5.430	-6.011	-5.818	-5.777	-5.808	-5.844
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.038	-1.718	-636	-555	-555	-555
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.313	-3.222	-3.689	-3.686	-3.686	-3.686
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-14.390	-15.409	-26	-26	-27	-28
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	-6.614	-6.602	-6.631	-6.631
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	-5.483	-5.495	-5.466	-5.466
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	-2.310	-2.310	-2.310	-2.310
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	-294	-293	-293	-293
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-13.878	-14.363	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	-7.593	-7.592	-7.592	-7.592
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	0	-582	-582	-582	-582
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	-1.650	-1.650	-1.650	-1.650
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	-117	-116	-116	-116
6.73A Pleegzorg	0	0	-1.460	-1.459	-1.459	-1.459

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.73B Gezinsgericht	0	0	-735	-734	-734	-734
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	-2.663	-2.663	-2.663	-2.663
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	-3.810	-3.673	-3.474	-3.476
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	-1.826	-1.825	-1.825	-1.825
6.74C Gesloten plaatsing	0	0	-258	-258	-258	-258
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-374	-696	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	-19	-19	-19	-19
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	-386	-386	-363	-363
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.197	-3.415	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	0	-1.217	-1.217	-1.217	-1.217
6.82B Jeugdreclassering	0	0	-135	-135	-135	-135
Totaal Lasten	-72.686	-83.274	-77.139	-76.373	-75.872	-75.976
Totaalsaldo van baten en lasten	-54.327	-63.138	-57.357	-58.750	-57.951	-58.049
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.019	2.866	417	384	378	378
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	23	391	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	0	105	-1	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	330	154	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	25	233	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	160	161	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	2.557	3.910	417	384	378	378
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.504	0	-45	-45	-45	-45
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-23	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	-20	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-118	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-161	0	0	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	-2.077	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-1.826	0	-2.122	-45	-45	-45

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Geraamd resultaat programma 6. Sociaal domein	-53.596	-59.228	-59.062	-58.410	-57.617	-57.716

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Dit samenwerkingsverband draagt - vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur - bij aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers. Dit bevordert een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied. De dienst behartigt die belangen door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen. Dat gebeurt door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Personen met bijstandsuitkeringen (per 10.000 inwoners > 18 jaar)	2021	174,9	431,2	239,8
Aantal re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners 15-65 jaar)	2020	107,1	202,0	190,7
Wmo cliënten met een maatwerkarrangement (per 10.000 inwoners)	2021	530,0	x	649,0
% Kinderen in armoede	2020	3,0	6,0	4,0
% Jeugdwerkloosheid (jongeren 16-23 jaar)	2020	1,0	2,0	2,0
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2021	12,7	12,9	12,4
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12-23 jaar)	2021	0,1	0,3	geen data
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2021	1,1	1,2	geen data

2.8 Programma 7 Volksgezondheid en Milieu

Tot het programma Volksgezondheid en Milieu behoren de taakvelden volksgezondheid en milieubeheer (inclusief duurzame energie).

Wat gebeurt er om ons heen?

We zijn de eerste generatie die de gevolgen van klimaatverandering merkt en de laatste generatie die er iets aan kan doen. Deze ontwikkeling raakt iedereen en iedereen heeft een rol hierin te spelen. Maar weten is nog geen doen. Daarbij is het niet eenvoudig een nieuwe balans te vinden tussen welzijn en welvaart. Dat is een worsteling voor ons als lokale overheid, maar ook voor onze inwoners. Daarom willen we duurzaam gedrag stimuleren door mensen anders te laten kijken naar bijvoorbeeld energie, producten en maatregelen in het om het huis. We reiken de hand naar iedereen die het op eigen kracht niet redt, of geven een flinke zet wanneer het nodig is. Zodat we verduurzaming stimuleren, faciliteren en regisseren in een tempo dat past bij de Hoeksche Waard.

De nieuwste cijfers van het World Economic Forum laten zien dat 70% van alle CO₂-uitstoot het gevolg is van winnen en verwerken van grondstoffen. Alleen het verduurzamen van het energieverbruik is lang niet genoeg om de klimaatdoelen te halen. Een belangrijke bijdrage moet komen van het ombouwen van de economie tot een circulair systeem. Als Hoeksche Waard sluiten we ons aan bij de landelijke doelstelling om in 2050 volledig circulair te zijn. We richten ons op de onderwerpen consumenten, bouw&infra, kringlooplandbouw, bedrijfsleven en zwerfafval.

Het belang van preventie en een gezonde leefstijl was al groot door de vergrijzing en de druk op de zorg en is door de coronapandemie alleen nog maar groter geworden. Inzet en ontwikkeling op pandemische paraatheid vergt meer aandacht van de gemeente. Daarnaast zien we dat de leefstijl van veel mensen tijdens de coronacrisis ongezonder is geworden en dat de druk op de mentale gezondheid - vooral bij jongeren - is toegenomen (beperkte sociale interactie, onderwijs op afstand, het wegvallen van stagemogelijkheden en een arbeidsmarkt met een minder goed vooruitzicht). Tenslotte zijn oudere mensen extra kwetsbaar geworden omdat het voor hen lastiger is om goede zorg en ondersteuning te ontvangen. Meer ouderen voelen zich eenzaam door gebrek aan contact en activiteiten.

Het vaccinatieprogramma (covid-19) helpt om uit de crisis te komen maar zorgt ook voor een situatie waarin we twee groepen zien: mensen die wel en mensen die niet gevaccineerd zijn. In sommige kernen is de vaccinatiebereidheid laag. We weten nog niet welke gevolgen deze vaccinatiekloof gaat hebben op onze samenleving. Daarnaast is het van belang om te blijven inzetten op het Rijksvaccinatie Programma (RVP) om de vaccinatiegraad mininmaal op het landelijke gemiddelde te realiseren.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
Klimaatneutraal 2050	Realiseren uitvoeringsprogramma 'Biodiversiteit 2022-2026' in 2023	2023-2026
	Uitvoering geven aan Communicatie en participatie en monitoring en sturing programmaplan Duurzaamheid (PN 2022)	2023-2026
Energienutraal 2040/ Klimaatneutraal 2050 (PN 2022)	Regionale Energiestrategie (doorlopend, iedere 2 jaar herijking) (PN 2022)	2023-2026
	Transitievisie Warmte (doorlopend, iedere 4 jaar herijking) (PN2022)	2023-2026
	Realiseren uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energienutraal 2021-2026' (PN 2022)	2023-2026
Circulair 2050/Klimaatneutraal 2050 (PN 2022)	Realiseren uitvoeringsprogramma 'Circulaire economie Hoeksche Waard 2021-2026' (PN 2022)	2023-2026
Versterken van een sociaal en verbonden Hoeksche Waard en stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid: gezond blijven en gezondheid bevorderen en beschermen	Uitvoering geven aan de bij de Nota Publieke Gezondheid 2021-2023 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma.	2023-2026
	Voor de periode 2024-2028 een nieuwe nota Publieke Gezondheid opstellen.	
	Uitvoeren en evalueren Uitvoeringsprogramma Handhaving en Preventie Alcohol	
	Uitvoering geven aan het met publieke en private partijen afgesloten preventieakkoord afgesloten (2022)	

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
7.1 Volksgezondheid	60	110	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	62	181	8	8	8	8
Totaal Baten	123	291	8	8	8	8
7.1 Volksgezondheid	-4.355	-4.356	-4.305	-4.303	-4.326	-4.326
7.4 Milieubeheer	-3.146	-5.449	-2.848	-2.536	-2.536	-2.536
Totaal Lasten	-7.500	-9.805	-7.153	-6.839	-6.862	-6.862
Totaalsaldo van baten en lasten	-7.378	-9.513	-7.146	-6.831	-6.854	-6.854
7.1 Volksgezondheid	0	23	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	463	2.455	4	4	4	4
Totaal Onttrekkingen reserves	463	2.478	4	4	4	4
7.1 Volksgezondheid	-23	0	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	-51	-1.565	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-74	-1.565	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 7. Volksgezondheid en milieu	-6.988	-8.600	-7.141	-6.827	-6.850	-6.850

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Dit samenwerkingsverband draagt - vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur - bij aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers. Dit bevordert een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied. De dienst behartigt die belangen door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen. Dat gebeurt door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

De Omgevingsdienst ondersteunt de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder. Ook begeleidt de dienst bij de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de wetten die artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht noemt.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Hernieuwbare elektriciteit (uit zon, wind, etc.)	2020	63,7	26,8	geen data

2.9 Programma 8 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Tot het programma Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening behoren de taakvelden ruimte en leefomgeving, grondexploitatie (anders dan bedrijventerreinen), wonen en bouwen.

Wat gebeurt er om ons heen?

Wonen in een vitale Hoeksche Waard

Wij werken onverminderd door aan een vitale Hoeksche Waard. Daarvoor is een goede balans tussen jong en oud noodzakelijk. Dat is niet vanzelfsprekend. De inwoners van de Hoeksche Waard worden namelijk ouder en tegelijk neemt het aandeel jongeren af. De vergrijzing houden we niet tegen. De Hoeksche Waard heeft dus een forse opgave als het gaat om het ombuigen van de demografische ontwikkeling en daarmee het vitaal houden van het gebied. Dit vergt inspanningen op meerdere gebieden.

Voor wonen geldt dat we moeten werken aan een toekomstbestendige woningvoorraad met plek voor iedereen: de huidige bewoners en de jonge huishoudens die al sinds 2015 vanuit de stad hiernaar toe komen. De realiteit is dat de druk op de Hoeksche Waardse woningmarkt groot is, zoals in heel Nederland. Vooral alleenstaande jongeren en starters hebben het lastig. Daarnaast is er een toenemende behoefte aan sociale en betaalbare woningbouw en moet de doorstroming worden gestimuleerd

Er ligt een forse Hoeksche Waardse woningbouwopgave. Zowel kwantitatief, de productie moet omhoog, als kwalitatief, woningen moeten op de juiste plek, voor de juiste doelgroepen in de juiste prijsklasse en woonvorm worden gerealiseerd. Thema's die ook in de op 7 juli 2020 door de raad aangenomen motie 'bouwen voor starters' en de motie 'actief grondbeleid' van 6 juli 2021 terugkomen. Moties die handvatten bevatten die wij de komende periode in de aanpak van de woningbouwopgave een plek geven.

Inwerkingtreding Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2023 in werking en staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Ook biedt de Omgevingswet gemeenten de mogelijkheid om met overzichtelijkere regels de leefomgeving meer in samenhang in te richten. Het biedt daarnaast meer ruimte voor lokaal maatwerk en leidt tot een betere en snellere besluitvorming. De wet is veelomvattend en heeft een grote impact op de organisatie. Wij doen er alles aan om de implementatie van de nieuwe wet soepel te laten verlopen en voldoen op de inwerkingredingsdatum minimaal aan alle wettelijke vereisten van de wet.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Wanneer
Maatschappelijk effect/Doel	Subdoel/Speerpunt	Planning
De inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2023 minimaal te voldoen aan alle wettelijke vereisten uit de Omgevingswet	Implementatieactiviteiten omgevingswet	2023
Wij werken aan de Leidraad voor ontwikkeling Hoeksche Waard (eerder ontwikkelagenda). Doel van de leidraad is een afwegingskader aan te reiken met als basis de Hoeksche Waarden en Hoeksche Werken uit de omgevingsvisie. Het afwegingskader gaat uit van 3 principes: - Clusteren van programma in plaats van spreiden - Versterken van contrasten en diversiteit op het eiland - Verzilveren van kansen door verevening	Leidraad voor ontwikkeling Hoeksche Waard opstellen	2022-2023
Het grondbeleid inzetten als een middel om onze (ruimtelijke) opgaven en doelstellingen te verwezenlijken	Nota Grondbeleid opstellen & onderzoek naar actief grondbeleid	2022-2024
Een kwalitatief woningbouwprogramma met de juiste woning op de juiste plek	Activiteiten ter realisatie van onze doelstelling 'de juiste woning op de juiste plek'	2022-2024
De instroom van jonge huishoudens faciliteren om de demografische balans te behouden	Instroom jonge huishoudens	2022-2024
Een continue toevoeging van 500 woningen per jaar aan de woningvoorraad om te voldoen aan de vraag	Versnelling Woningbouw	2022-2024

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
8.1 Ruimte en leefomgeving	3.761	4.916	2.522	530	1.881	495
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.475	3.324	1.801	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	6.379	3.789	2.165	2.975	2.975	2.975
Totaal Baten	15.615	12.029	6.488	3.506	4.857	3.471
8.1 Ruimte en leefomgeving	-4.720	-6.069	-3.158	-2.925	-2.907	-2.907
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-3.528	-3.496	-1.819	-12	-1	-1
8.3 Wonen en bouwen	-5.004	-5.390	-4.508	-4.491	-4.491	-4.491
Totaal Lasten	-13.251	-14.955	-9.485	-7.429	-7.400	-7.400
Totaalsaldo van baten en lasten	2.364	-2.926	-2.997	-3.923	-2.543	-3.929
8.1 Ruimte en leefomgeving	438	4.371	582	300	300	300
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	293	366	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	120	0	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	851	4.737	582	300	300	300
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.591	-4.416	-317	-80	-80	-80
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-293	-366	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	-776	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-2.660	-4.782	-317	-80	-80	-80
Geraamd resultaat programma 8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	554	-2.971	-2.732	-3.703	-2.323	-3.709

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Demografische druk (Groene + grijze druk tov 20-64 jarigen)	2022	80,5	70,3	79,8
Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen	2021	9,2	8,9	8,4

Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Voor het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien zijn, met uitzondering van het onderdeel overhead (bedrijfsvoering), geen afzonderlijke doelstellingen en activiteiten geformuleerd. Voor de doelstellingen en activiteiten met betrekking tot overhead / bedrijfsvoering (taakveld 0.4), wordt verwezen naar paragraaf 3.5 Bedrijfsvoering.

Algemene Dekkingsmiddelen

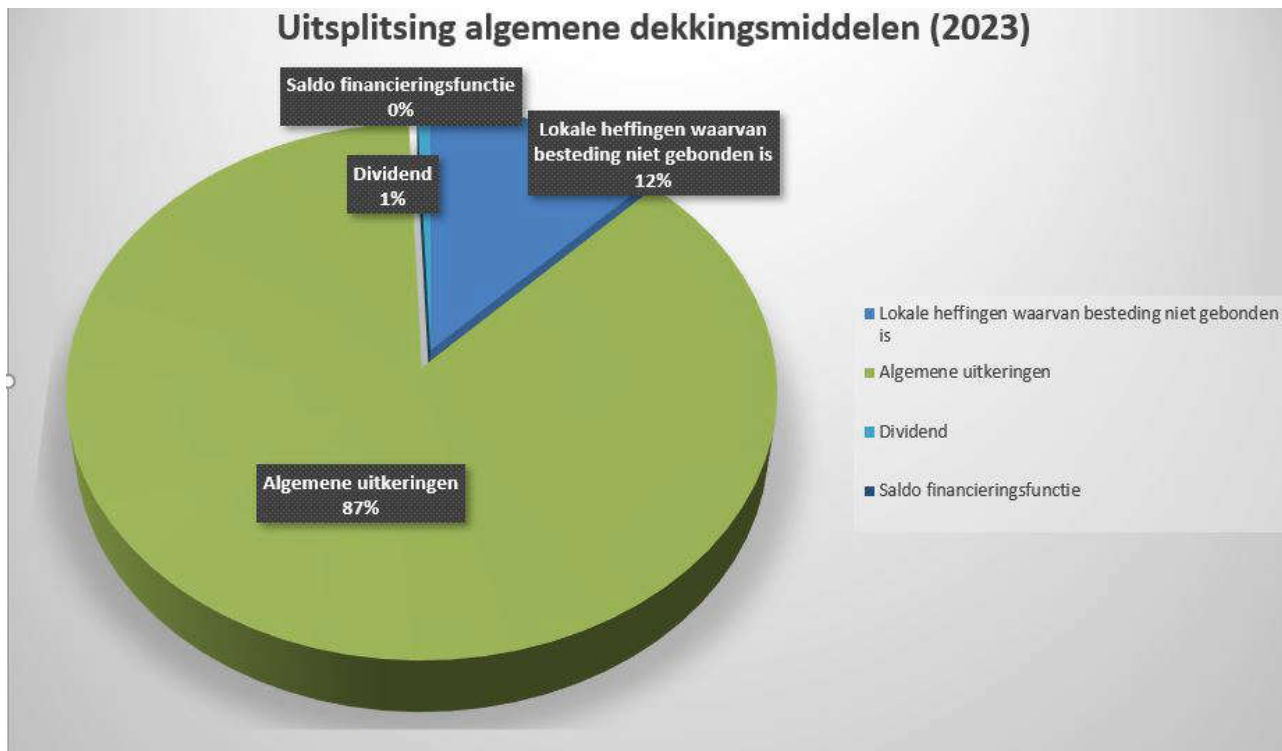
De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de lokale heffingen, de algemene uitkering, dividendinkomsten, het saldo van de financieringsfunctie (verschil tussen de aan taakvelden toegerekende rekenrente en de werkelijk betaalde rente over lang- en kortlopende leningen, ook wel renteresultaat genoemd) en eventuele overige algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen dienen ter dekking van de in de programma's opgenomen kosten.

X €1.000

Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is*	19.537	19.737	19.849	19.962
2. Algemene uitkering	138.825	140.424	142.450	129.879
3. Dividend	1.050	1.070	1.070	1.070
4. Saldo financieringsfunctie	-5	-208	-426	-662
Totaal	159.407	161.023	162.943	150.250

**Deze heffingen bestaan uit de (on)roerende zaakbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en hondenbelasting*

Schematisch geeft de uitsplitsing van de algemene dekkingsmiddelen het volgende beeld:

Overhead

De overheadkosten bestaan uit de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden zijn de gemeentesecretaris en directie, personeelszaken, informatievoorziening en automatisering, huisvesting, financiën etc.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 moeten gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (vpb) betalen over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. De aangifte wordt gesplitst in vpb over activiteiten van grondexploitaties en overige activiteiten. Voor grondexploitaties vindt jaarlijks een beoordeling of er sprake is van fiscale winst plaats. Voor de overige activiteiten, wijken inkomsten en uitgaven niet substantieel af van voorgaande jaren af. De conclusie is dat de gemeente voor deze activiteiten geen ondernemer in fiscale zin vormt.

Onvoorzien

In de Begroting 2023 is, conform de financiële verordening en geformuleerde grondslagen en uitgangspunten, een raming voor onvoorziene uitgaven opgenomen, gebaseerd op (afgerond) €1 per inwoner.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.4 Overhead	258	1.859	182	107	107	107
0.5 Treasury	1.425	1.027	1.085	1.103	1.103	1.103
0.61 OZB woningen	9.866	10.121	10.742	10.882	10.977	11.063
0.62 OZB niet-woningen	7.454	7.448	7.955	8.022	8.038	8.066
0.64 Belastingen overig	5.909	761	733	733	733	733
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	125.740	139.086	138.825	140.424	142.450	129.879
0.8 Overige baten en lasten	101	86	88	88	88	88
Totaal Baten	150.752	160.387	159.610	161.359	163.497	151.039
0.4 Overhead	-32.694	-36.747	-31.013	-30.531	-30.061	-29.839
0.5 Treasury	-50	-49	-72	-272	-490	-726
0.61 OZB woningen	-460	-459	-519	-519	-519	-519
0.64 Belastingen overig	-1.243	-363	-360	-360	-360	-360
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-426	-1.325	-1.875	-2.375	-2.875
0.8 Overige baten en lasten	-619	-437	-287	-286	-286	-286
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-283	-67	-69	-69	-69	-69
Totaal Lasten	-35.349	-38.548	-33.644	-33.912	-34.159	-34.673
Totaalsaldo van baten en lasten	115.403	121.839	125.966	127.447	129.337	116.366
0.10 Mutaties reserves	100	0	420	0	0	0
0.4 Overhead	8.211	16.491	2.398	1.633	1.053	1.061
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	406	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen reserves	8.311	16.897	2.818	1.633	1.053	1.061
0.10 Mutaties reserves	-100	0	-420	0	0	0
0.4 Overhead	-3.322	-8.445	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	-1.036	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-3.996	-3.590	0	0	0	0
Totaal Stortingen reserves	-8.454	-12.035	-420	0	0	0
Geraamd resultaat programma 9. Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	115.260	126.701	128.364	129.080	130.390	117.426

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van doelstellingen

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

De doelstelling van de gemeenschappelijke regeling is een doelmatige uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.

Stichting Inkoopbureau West-Brabant

Deze stichting dient indirect diverse openbare belangen. Door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau behaalt de stichting voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers.

Stedin

Centraal staat het betrouwbaar, veilig en maatschappelijk verantwoord leveren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides

Gemeente Hoeksche Waard neemt samen met gemeenten en provincies in Zuid-Holland en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides. Op haar beurt is de BV 50% eigenaar van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en houdt zich ook steeds meer bezig met de levering van industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.

Bank Nederlandse Gemeenten

De gemeente heeft van oudsher aandelen in de BNG. Doelstelling van de bank is een voordelige financiële dienstverlening en kredietverstrekking, om zo te kunnen bijdragen aan de maatschappelijke voorzieningen.

Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de volgens het BBV verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente" 02-09-2022)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Woonlasten éénpersoonshuishouden in €	2022	647	geen data	geen data
Woonlasten meerpersoonshuishouden €	2022	743	geen data	geen data
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2020	266	271	269
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2021	281	290	286
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	2023	6,43		
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	2023	5,86		
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	2023	697		
Externe inhuur (% van totale loonkosten)	2023	13%		
Overhead (% van de totale lasten)	2023	14%		

In bovenstaande tabel zijn enkele velden niet ingevuld in de kolom "Nederland" en "Gemeente weinig stedelijk". Dit houdt verband met het feit dat deze gegevens niet beschikbaar zijn gesteld in de landelijke database "Waar staat je gemeente" waar gemeenten deze gegevens op moeten baseren. Voor de eigen indicatoren (formatie, bezetting, apparaatskosten, externe inhuur en overhead) hebben wij in bijlage 2 de vergelijkende cijfers van vorig jaar opgenomen.

Bij het Kengetal Externe Inhuur merken wij op dat dit kengetal niet zozeer een doelstelling betreft, maar de uitkomst is van een berekening waarbij het beschikbaar inhuurbudget, vermeerderd met de vacatureruimte die per 1-1-2023 naar verwachting met inhuur wordt ingevuld omdat deze formatieplaatsen nog niet kunnen worden ingevuld vast personeel, worden afgezet tegen de loonkosten. Het werkelijke inhuurpercentage kan hierdoor bij de jaarrekening afwijken.

3 Paragrafen

gemeente
Hoeksche Waard

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting voor een aantal specifieke onderwerpen. Dit hoofdstuk werkt de volgende paragrafen uit:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Regio Deal

3.1 Lokale Heffingen

Inleiding

De prijsindexatie en de aanpassing van de tarieven die in deze (primaire) begroting zijn opgenomen zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in de meicirculaire 2022 (en Kaderbrief 2023). Hierbij was een prijsindexcijfer van 3% van toepassing. In de septembercirculaire 2022 van het gemeentefonds wordt uitgegaan van hogere inflatiecijfers (4,9% in plaats van 3%), op basis van de actuele raming van het Centraal Planbureau (CPB). Gezien het tijdstip waarop de septembercirculaire bekend is gemaakt, hebben wij de effecten hiervan (op de budgetten en tarieven) niet meer in deze begroting kunnen verwerken maar hebben wij de financiële effecten hiervan verwerkt in het raadsvoorstel bij deze begroting en de daarbij behorende eerste begrotingswijziging 2023.

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in de gemeentelijke heffingen

In deze paragraaf staat informatie over de gemeentelijke belastingen en rechten (gebonden heffingen), die in onze gemeente van toepassing zijn, het beleid rondom de lokale heffingen een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk in het tijdvak 2023-2026.

Algemene uitgangspunten

Belastingen, zoals Onroerendezaakbelasting en Hondenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen. De opbrengsten zijn vrij besteedbaar. Dit in tegenstelling tot de gebonden heffingen, zoals Rioolheffing of Afvalstoffenheffing. Deze middelen moeten verplicht besteed worden aan het doel waarvoor zij geïnd worden. In onderstaand overzicht geven wij aan welke belastingen wij heffen, wat de heffingsmaatsaf is en wat het beoogd doel is.

Omschrijving	maatstaf	beoogd doel
Belastingen Onroerende zaakbelasting	WOZ waarde	algemeen dekkingsmiddel
Roerende zaakbelasting	waarde roerende zaak	algemeen dekkingsmiddel
Hondenbelasting	aantal honden	algemeen dekkingsmiddel
Toeristenbelasting	aantal overnachtingen	algemeen dekkingsmiddel
Watertoeristenbelasting	aantal etmalen verblijf	algemeen dekkingsmiddel
Dagtoeristenbelasting	aantal aankomsten Tiengemeten	algemeen dekkingsmiddel
Reclamebelasting	WOZ waarde	bestrijding van kosten gericht op veiligheid ,leefbaarheid of ontwikkeling van het aangewezen gebied waar de belasting geheven wordt.
Baatbelasting	bedrag per onroerende zaak	verhalen van kosten, gemaakt voor het tot stand brengen van de voorziening
Rechten		
Rioolheffing won. eigenaar	vast bedrag	dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Rioolheffing won.gebruiker	aantal gebruikers	dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Rioolheffing niet won. eigenaar	WOZ waarde	dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Rioolheffing niet won. gebruiker	WOZ waarde	dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Lijkbezorgingsrechten	diversen (verschillend per dienst)	dekking van de kosten van diensten, nader omschreven in de tarieventabel bij de verordening
Leges	diversen (verschillend per dienst)	dekking van de kosten van dienstverlening, nader omschreven in de tarieventabel bij de verordening
Afvalstoffenheffing	vast bedrag verhoogd met een bedrag per lediging	dekking van de kosten voor afvoer en verwerking van huishoudelijk afval
Haven- en kadegelden	diversen (verschillend per haven)	dekking kosten onderhoud havens en kades.
Marktgeden	vierkante meters gebruik	dekking van kosten verbonden aan gebruik van een marktstandplaats
BIZ	diversen (verschillend per BIZ vereniging)	bestrijding van kosten gericht op veiligheid ,leefbaarheid of ontwikkeling van de bedrijveninvesteringszone

Woonlasten

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemeentelijke belastingen stijgen in 2023 met inflatiecorrectie (3%). De gebonden heffingen (zoals afvalstoffenheffing, rioolheffingen en leges) mogen wettelijk maximaal 100%

kostendekkend zijn, inclusief toe te rekenen compensabele btw, mutaties in voorzieningen en toe te rekenen kosten voor overhead. Ook voor deze gebonden heffingen is de inflatiecorrectie toegepast.

We streven naar zo laag mogelijke lokale lasten

Activiteiten voeren we uit tegen zo laag mogelijke kosten voor inwoners en bedrijven. Bij de rechten streven we zo veel mogelijk naar kostendekkende tarieven.

Kostenonderbouwing volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen kostenonderbouwingen voor belastingtarieven zijn opgenomen. Dit geldt voor de gebonden heffingen. In deze paragraaf zijn kostenonderbouwingen opgenomen volgens het BBV-model. Deze geven inzicht dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Overhead rekenen we toe volgens een opslag

De apparaatskosten bestaan uit directe loonkosten en overhead (loonkosten ondersteunend personeel, huisvesting, ICT etc.). De directe loonkosten rekenen we rechtstreeks toe op basis van de geraamde tijdsbesteding. Overhead rekenen we via een opslagpercentage toe aan de directe loonkosten. Het percentage bepalen we door de overhead te delen door de totale directe loonkosten. Voor 2023 is dit percentage 92%. Wij passen een correctie toe voor kosten welke niet aan de gebonden heffingen toegerekend kunnen worden.

Opbrengst lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opbrengsten van de lokale heffingen, zoals opgenomen in de begroting 2023-2026.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	JR 2021	Begr 2022	2023	2024	2025	2026
Belastingen						
Onroerende zaakbelasting	17.315	17.564	18.721	18.927	19.039	19.153
Roerende zaakbelasting	4	10	10	10	10	10
Hondenbelasting	619	633	614	614	614	614
Toeristenbelasting (incl water- en dag-)	101	119	114	107	107	107
Reclamebelasting	101	103	105	105	105	105
Baatbelasting	8	10	10	10	10	10
Subtotaal (a)	18.148	18.439	19.574	19.772	19.884	19.998
Rechten						
Rioolheffing	8.302	8.174	9.045	9.316	9.533	9.818
Lijkbezorgingsrechten	1.344	1.262	1.320	1.320	1.320	1.320
Leges	7.746	4.657	3.530	4.749	4.481	4.481
Afvalstoffenheffing	8.674	8.556	9.024	9.024	9.024	9.024
Haven- en kadegelden	67	55	58	58	58	58
Marktgelden	19	14	33	33	33	33
Subtotaal (b)	26.152	22.718	23.008	24.498	24.447	24.732
Overig						
BIZ	106	71	101	101	101	101
subtotaal ©	106	71	101	101	101	101
Totaal (a+b+c)	44.406	41.228	42.682	44.371	44.432	44.831

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit voor OZB is het verschil tussen de begrote opbrengst en de norm volgens de "artikel-12-status". Zolang de geraamde opbrengsten lager liggen dan de norm-opbrengst, komt de gemeente niet in aanmerking voor een aanvullende uitkering uit het Gemeentefonds. De onbenutte belastingcapaciteit geven wij in de onderstaande tabel weer.

Bedragen * € 1.000

omschrijving	gemiddeld voor vorig jaar*	art 12	max cf art 12	waarde	max opbr. (a)	begroot 2022 (b)	onbenutte cap. (a-b)
woningen	0,0978%	120%	0,1174%	13.826.572	16.227	10.747	5.480
niet woningen eigenaren	0,29691%	120%	0,35630%	1.784.050	6.356	4.574	1.783
niet woningen gebruikers	0,22399%	120%	0,26878%	1.588.050	4.268	3.400	868
Totaal					26.852	18.721	8.131

Lokale lastendruk meerpersoonshuishoudens

De onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing bepalen het totaal van de lokale lasten. In onderstaand overzicht geven wij de gemiddelde lasten 2023 van Hoeksche Waard naast het landelijk gemiddelde weer. Uitgangspunt hierbij is een meerpersoonshuishouden met een eigen woning met een (gemiddelde) waarde van € 352.000.

Lastendruk	2023	2022	verschil	%verschil
meerp. Huish met eigen woning				
totaal	totaal	totaal	2023-2022	toev 2022
OZB	274	267	7	2,62%
rioolheffing	214	205	9	4,39%
afvalstoffenheffing	232	225	7	3,11%
Lastendruk	720	697	23	3,30%
gemiddelde Nederland 2022*		904		

*Bron: Coelo 2022

Onroerende- en roerende zaakbelastingen (OZB en RZB)

Bij de onroerende- en roerende zaakbelastingen is de (her-) waardering (wet WOZ) van belang. De WOZ-waarde wordt jaarlijks vastgesteld. De belasting wordt uitgedrukt in een percentage van deze waarde. Voor belastingjaar 2023 gaat het om de waarde op de peildatum 1 januari 2022. Waardestijging van bestaande panden is in het tarief gecorrigeerd (verlaging van de tarieven). Vervolgens is de inflatiecorrectie (3% voor 2023) toegepast.

De tarieven voor OZB en RZB zijn wettelijk verplicht aan elkaar gelijk. Hieronder treft u een overzicht aan van de tarieven 2023 en vergelijkende cijfers 2022 en het landelijk gemiddelde over 2022.

OZB / RZB tarieven	2023	2022	landelijk 2022*
woningen	0,07773%	0,08580%	0,0978%
niet woningen eigenaren	0,25637%	0,25132%	
niet woningen gebruikers	0,21410%	0,21014%	0,5209%

*Bron: Coelo 2022

Hondenbelasting

Hondenbelasting is een van de oudste nu nog bestaande belastingen van ons land. Van de 344 gemeenten komt deze belasting bij 165 gemeenten voor (48%). Deze belasting is een algemeen middel en hoeft niet verplicht besteed te worden aan hondenbeleid. Op de tarieven voor 2023 is de eerdergenoemde inflatiecorrectie van 3% toegepast. Voor hulphonden en honden in een asiel geldt een vrijstelling van hondenbelasting. Ter vergelijking geven wij onderstaand ook het tarief 2022 en het landelijk gemiddelde over 2022 (van gemeenten waar hondenbelasting is ingevoerd).

Hondenbelasting	2023	2022	landelijk gemiddelde*
eerste hond	91	88	78
volgende hond	161	156	niet bekend
kennel	389	378	niet bekend

*Bron: Coelo 2022

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting

Toeristenbelasting geldt voor het overnachten in hotels, pensions etc. Watertoeristenbelasting geldt voor het verblijven in een haven per etmaal. In plaats van een bedrag per nacht kan ook voor een vast bedrag voor een heel seizoen gekozen worden (forfait). Het tarief voor 2023 bedraagt € 0,70 per nacht/etmaal. Door het geringe effect van de inflatiecorrectie en afronding van het tarief is het tarief gelijk gebleven aan dat van 2022.

Dagtoeristenbelasting

Wij heffen de belasting voor dagverblijf na aankomst op Tiengemeten. De raad heeft op 21 september 2021 besloten om deze belasting vanaf 2022 gefaseerd af te bouwen. In 2023 wordt nog 25% van het tarief over 2021 geheven. Vanaf 2024 wordt geen dagtoeristenbelasting meer geheven. Voor 2023 bedraagt het tarief, door het geringe effect van de inflatiecorrectie en afronding € 0,15.

Rioolheffing

De opbrengsten rioolheffing dekken, naast de kosten van het rioleringsstelsel, ook kosten die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken. Om schommelingen in de tarieven te voorkomen, maken we gebruik van een voorziening voor riolering. Het tarief voor rioolheffing is naast de indexering met 3%, verhoogd met 1%. Deze verhoging komt voort uit het door de gemeenteraad op 13 oktober 2020 vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het tarief in 2023 bedraagt voor het eigenaarsdeel € 106,75 en voor het gebruikersdeel respectievelijk €53,37 (1-persoonshuishouden) of € 106,75 voor een meerpersoonshuishouden. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten in 2023 en daarbij de mate van kostendekking van de heffing.

Bedragen * € 1.000

Kostendeckendheid Rioolheffing	
netto kosten	5.635
direct toe te rekenen kosten	928
overhead	902
BTW	3.272
totale lasten	10.737
opbrengsten	9.045
overige opbrengsten	139
totale baten	9.184
dekkingspercentage (ex mutatie voorziening)	86%
mutatie egalisatie voorz (onttrekking)	1.553

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven voor deze rechten zijn aangepast met 3%. Daarbij is rekening gehouden met de verhouding tussen de tarieven zoals vastgelegd in het in 2020 door de raad vastgestelde beleid. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en de lasten in 2023 en daarbij de mate van kostendeckking van deze heffing.

Bedragen * € 1.000

Kostendeckendheid lijkbezorgingsrechten	
Netto kosten	1.167
direct toe te rekenen kosten	1.129
overhead	920
BTW	-
totale lasten	3.216
totale baten	1.320
Dekkingspercentage	41%
mutatie egalisatie voorz (onttrekking)	123

Leges

De tarieventabel behorende bij de Legesverordening bestaat uit 3 hoofdstukken:

1. Algemene Dienstverlening.
2. Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet
3. Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn (EDR).

Binnen de legesverordening mogen we overschotten op onderdelen inzetten voor tekorten op andere onderdelen (kruissubsidiering). De begrote baten en lasten 2023 en de mate van kostendeckking is hieronder zowel op totaalniveau van de verordening als gesplitst per hoofdstuk weergegeven. In onderstaande berekeningen hebben wij rekening gehouden met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023.

Bedragen * € 1.000

Kostendekkendheid leges per hoofdstuk	
Hdfstk 1 Alg.dienstverlening	
netto kosten	685
direct toe te rekenen kosten	682
overhead	615
BTW	7
totale lasten	1.989
opbrengsten	1.341
Dekkingspercentage	67%
Hdfstk 2 Omgevingsvergunningen	
netto kosten	318
direct toe te rekenen kosten	1.328
overhead	1.196
BTW	60
totale lasten	2.902
opbrengsten	2.114
Dekkingspercentage	73%
Hdfstk 3 Dienstverlening EDR	
netto kosten	-
direct toe te rekenen kosten	350
overhead	316
BTW	-
totale lasten	666
opbrengsten	75
Dekkingspercentage	11%
Kostendekkendheid Leges totaal	
netto kosten	1.002
direct toe te rekenen kosten	2.361
overhead	2.127
BTW	67
totale lasten	5.557
opbrengsten	3.530
dekkingspercentage	64%

Afvalstoffenheffing

De heffing vergoedt de kosten voor inzameling van huishoudelijk afval. RAD BV voert de inzameling voor de gemeente uit. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst gesloten, die jaarlijks geïndexeerd wordt. Het tarief van de heffing is ten opzichte van 2022 igestegen met ca 3% en bedraagt gemiddeld € 232,- (2022: €225,-). Het landelijk gemiddelde tarief kwam in 2022 uit op € 342,- voor meerpersoonshuishoudens (bron: Coelo 2022). Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten in 2023 en de mate van kostendekking van de heffing.

Bedragen * € 1.000

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	
netto kosten	8.809
btw	961
direct toe te rekenen kosten	-
overhead	-
totale lasten	9.770
Opbrengsten heffing	9.024
overige opbrengsten	746
totale baten	9.770
Dekkingspercentage	100,0%
mutatie egalisatie voorz	0

Bedragen * € 1.000

Haven- en kadegelden

De tarieven voor haven- en kadegelden zijn, ten opzichte van 2022, aangepast met de inflatiecorrectie van 3 %. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten in 2023 en de mate van kostendekking van de heffing.

Bedragen * € 1.000

Kostendekkendheid Haven en kadegelden	
netto kosten	236
direct toe te rekenen kosten	4
overhead	4
BTW	22
totale lasten	266
opbr. Haven-kadegelden	58
overige opbrengsten	40
totale baten	98
dekkingspercentage	37%

Marktgelden

De tarieven voor marktgelden zijn ten opzichte van 2022 aangepast met de inflatiecorrectie van 3%. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten 2023 en de mate van kostendekking van de heffing.

Bedragen * € 1.000

Kostendeckendheid Marktgelden	
netto kosten	40
direct toe te rekenen kosten	8
overhead	8
BTW	8
totale lasten	64
opbr marktgelden	33
overige opbrengsten	-
totale baten	33
dekkingspercentage	52%

Bedrijfsinvesteringszones (BIZ)

Volgens de Wet op de bedrijfsinvesteringszones (BIZ) kan de gemeenteraad onder de naam BIZ- bijdrage een belasting instellen binnen een bepaald gebied in de gemeente. Per gebied wordt een verordening opgesteld. Een verordening heeft een maximale looptijd van 5 jaar. In totaal kent de gemeente 5 BIZ verordeningen; Puttershoek, Zuid-Beijerland, Oud-Beijerland de Bosschen, Oud- Beijerland Hoogerwerf en Strijen.

Onder voorbehoud van een positieve uitslag van de draagvlakmeting zal met ingang van 1 januari 2023 ook voor 's Gravendeel en voor Numansdorp een BIZ verordening in werking treden.

Reclamebelasting

Reclamebelasting geldt alleen voor niet-woningen, in een aangewezen gebied (het centrum van Oud-Beijerland). De opbrengsten zijn bestemd voor de stichting Centrummanagement Oud-Beijerland. Hierover is met de stichting een overeenkomst gesloten. Het tarief voor reclamebelasting bestaat uit een vast bedrag en variabel bedrag, gekoppeld aan de WOZ-waarde. Het vaste deel is gecorrigeerd voor de inflatiecorrectie en bedraagt in 2023 € 331 (2022: € 321); bij het variabele deel is eveneens rekening gehouden met de inflatiecorrectie . Dit tarief komt uit op € 1,68 (2022: € 1,63) per € 1.000 WOZ-waarde boven € 250.000, met een maximum van € 1.308 (2022: € 1.270).

Kwijtschelding

De Invorderingswet 1990, de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 en de Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen geven het wettelijk kader waarbinnen de gemeente belastingen kan kwijtschelden. Dit is vastgelegd in de Kwijtscheldingsverordening. Hierin is opgenomen dat het percentage de kosten van bestaan op 100% van de bijstandsnorm is gesteld. Dit is het wettelijk maximum. Kwijtschelding is in gemeente Hoeksche Waard mogelijk voor:

- OZB;
- RZB;
- Rioolheffing;
- Hondenbelasting, alleen voor de eerste hond;
- Afvalstoffenheffing tot een maximaal bedrag van €232;
- Leges voor een Nederlandse identiteitskaart;

- Leges voor het aanvragen van een gehandicaptenparkeerkaart;
- Leges voor de aanvraag van een gehandicaptenparkeerplaats op kenteken.

3.2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemeen

Met risicomanagement krijgt de gemeente inzicht in de risico's. Doel is het vergroten van het risicobewustzijn, het beheersen van de risico's en het kunnen bepalen van een volledig en goed onderbouwd weerstandsvermogen. Inzicht in de risico's stelt ons in staat om verantwoorde besluiten te nemen. Dat betekent: risico's staan in de juiste verhouding tot de vermogenspositie.

Beleidskader & Verordeningen

Nota risicomanagement gemeente Hoeksche Waard 2019.

Professionalisering

Om goed te kunnen sturen en onze doelen te kunnen realiseren, is risicomanagement een wezenlijk onderdeel van onze organisatie. Eind 2019 is een kernteam risicomanagement opgestart. Het kernteam houdt zich onder andere bezig met de volgende taken:

- Het opstellen van handvatten.
- Het borgen van risicomanagement in onze processen.
- Het op gestructureerde en professionele wijze oppakken van de risico-inventarisatie.

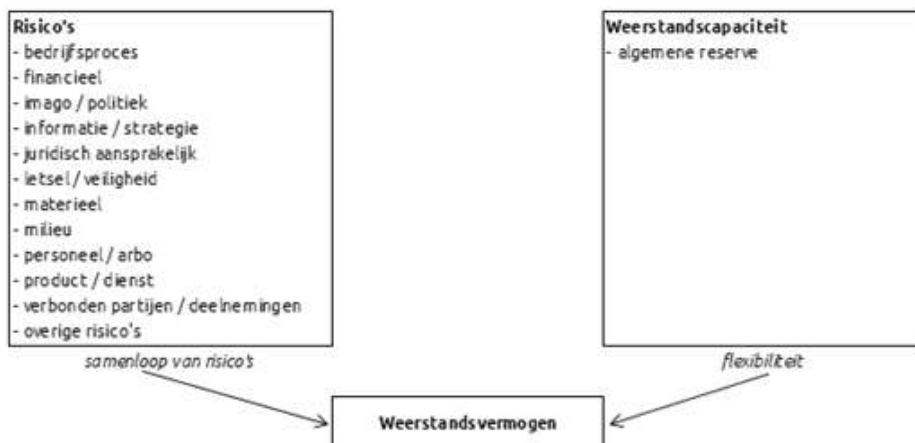
In het kader van de invoering van de Rechtmatigheidsverantwoording is het project Three Lines gestart. Risicomanagement is een onderdeel hiervan en wordt in dit traject meegenomen.

Grondexploitaties

Met het actualiseren van de Nota reserves en voorzieningen in 2022 is besloten de reserve grondexploitatie op te heffen. Deze reserve was oorspronkelijk bedoeld om de risico's binnen de grondexploitaties op te vangen. Gezien de beperkte omvang van de reserve wordt het risico van grondexploitaties in het vervolg verwerkt in de algemene risico inventarisatie en de daarvoor gevormde algemene reserve weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin een gemeente in staat is financiële tegenvallers (risico's) op te vangen, zonder dat de normale bedrijfsvoering daardoor wordt aangetast. Het weerstandsvermogen is het resultaat van een vergelijking tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's. Onderstaand schema verduidelijkt dit:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Gemeente Hoeksche Waard heeft financiële middelen beschikbaar uit de algemene reserve om onverwachte en hoge kosten te dekken. Hiervoor hoeven we het beleid en begroting niet aan te passen.

Dit geeft het volgende beeld voor de beschikbare weerstandscapaciteit:

X €1.000

Weerstandscapaciteit	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	98.031	98.031	98.031	98.031
Algemene reserve weerstandsvermogen	9.080	9.080	9.080	9.080
Totale weerstandscapaciteit	107.111	107.111	107.111	107.111

Bij de berekening van de weerstandscapaciteit houden we de stand van de algemene reserve aan. Deze is gelijk aan de staat van reserves en voorzieningen per 31 december van de betreffende jaarschijven.

Inventarisatie risico's

Om de risico's van onze organisatie in kaart te brengen wordt twee keer per jaar, bij de Programmabegroting en de Jaarstukken, het risicoprofiel geactualiseerd door een uitvraag in de organisatie. Het geactualiseerde risicoprofiel wordt ingevoerd in het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem).

Het verhogen van het risicobewustzijn binnen de organisatie is een vervolgstap voor het professionaliseren van risicomanagement. Het risico-denken integreren in de processen is daarbij van belang. Het inventariseren van risico's is dan een doorlopend proces, waarbij wij de risico's systematisch en cyclisch in beeld brengen. Sturing van de organisatie en het op een verantwoorde wijze nemen van besluiten is niet mogelijk zonder inzicht in de risico's die het behalen van de doelstellingen van de gemeente in de weg staan.

In totaal bestaat het risicoprofiel van onze organisatie uit 67 risico's met een totaal financieel maximum van €31.227.500,-. In onderstaand overzicht worden de 10 risico's weergegeven met de hoogste bijdrage

aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit Het totaal van deze 10 risico's is € 13,2miljoen. Het totaal van de overige 57 risico's is €18,1 miljoen. Deze bestaan voornamelijk uit risico's met een lage financiële impact en kleine kans. Deze risico's zijn dan ook niet van grote invloed op de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Pro gram ma	Risico oorzaak	Risico gebeurtenis	Financieel gevolg	Imago schade	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
Meer dere pro gram ma's	Door hogere kosten voor grondstoffen, brandstoffen, lonen en materialen blijven stijgen en de hogere eisen met betrekking tot duurzaamheidsmaatregelen stijgen bouwkosten en kosten voor onderhoud openbare ruimte.	Door duurdere grondstoffen, loonkosten, materiaalkosten en brandstof kosten zijn de prijzen fors gestegen. Door het uitstellen van werkzaamheden door o.a. gebrek aan kwalitatief goed personeel stijgen de kosten voor de uitvoering. Ook worden contracten eerder beëindigd dan de looptijd doordat opdrachtnemer niet kan leveren wat is overeen-gekomen.	Door stijgende kosten ontstaan budgetoverschrijdingen.	Vertraging van de werkzaamheden. Langer overlast voor de omgeving wat leidt tot klachten. Beeldkwaliteit openbare ruimte verslechterd.		70%	€ 3.500.000
6. Sociaal Domein	Het gebruik van diverse vormen van jeugdhulp valt voor de Hoeksche Waard hoger uit dan de verwachte ingeboekte autonome groei. Er is vanaf 2023 geen sprake meer van (gedeeltelijke) solidariteit.	Het risico dat de kosten Jeugd-hulp hoger uitvallen dan de opgenomen autonome groei van 2,5% waardoor de bijdrage die we van het Rijk ontvangen niet toereikend is. Dit in combinatie met het niet tijdig en of volledig behalen van de ingeboekte besparingen.	De hogere uitgaven komen voor 2023 volledig voor rekening van de gemeente.		Er is een ontwikkelagenda opgesteld met maatregelen (zowel lokaal als regionaal) om de groeiende kosten van de jeugdhulp te verminderen en stabiliseren. Bijvoorbeeld de ontwikkelagenda (de concretisering / verfijning van deze ontwikkel agenda wordt momenteel vormgegeven door het programma	70%	€ 1.500.000

Programma	Risico oorzaak	Risico gebeurtenis	Financieel gevolg	Imago schade	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
					Werk voor de jeugd) en het lokaal transformatieplan jeugd (inclusief Jeugdhulp naar Voren).		
6. Sociaal Domein	Vanuit het transformatieplan jeugd en de ontwikkelopgaven zijn (lokale) maatregelen en activiteiten ingezet om besparingen te generaliseren om de kosten van de jeugdhulp te temperen. Het risico bestaat dat deze maatregelen minder besparingen opleveren en/of er meer tijd nodig is om deze besparingen te behalen. Reden hiervoor zijn gelegen in o.a. de constante autonome groei van kosten in de jeugdhulp en diverse andere ontwikkelingen waar lastig op is te sturen zoals wachtlijsten bij specialistische jeugdhulp, (naweeën) Corona en Oekraïne.	De ingeboekte besparingen zoals beschreven in het lokale transformatie plan en ontwikkel opgaven worden maar gedeeltelijk behaald.	Het minder opleveren van de besparingen en/of het later opleveren van besparingen heeft nadelige gevolgen voor het financiële kader.	Als de Provincie niet akkoord gaat met het financiële kader c.q. de opgenomen besparingen kunnen wij onder preventief toezicht komen te staan. .	Zo snel mogelijk inzicht creëren in de effectiviteit van de ingezette (preventieve) maatregelen, via zo objectief en reële mogelijke data. Het verder verstevigen van de sociale basis. Zekerheid creëren bij het jeugdteam (en andere relevante partners) over toekomstige ontwikkelingen, financiële en personele zekerheid. Terugdringen wachtlijsten. Actieve bijdrage aan de regionale samenwerking.	50%	€ 2.000.000
6. Sociaal Domein	Ontoereikend macrobudget SZW, verdelproblematiek gebundelde uitkering en een eigen risico drempel van 7,5%.	Hoger aantal uitkeringsgerechtigden en/of prijs per uitkering dan in verdeelmodel SZW ook als gevolg van corona	Tekort op gebundelde uitkering.			50%	€ 1.300.000

Programma	Risico oorzaak	Risico gebeurtenis	Financieel gevolg	Imago schade	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte	Schade door wateroverlast, droogte en hitte	Door klimaatverandering zijn klimaatadaptieve maatregelen in de buitenruimte nodig.	Claims van inwoners en/of agrariërs, ondernemers.			50%	€ 1.000.000
2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte	Boomwortels drukken bestrating omhoog, verzakking bestrating door bijvoorbeeld regenval of inklinking. Takken vallen van bomen.	Een bewoner van de gemeente leidt hierdoor fysieke of materiële schade.	Ingediende claims in verband met materiële en fysieke schade.			50%	€ 1.000.000
6. Sociaal Domein	Wmo is een openeinderegel. Meer inwoners hebben recht op een vergoeding vanuit de Wmo / Sociaal Domein	Door diverse ontwikkelingen (autonome groei, wijzigingen in het sociaal domein en meer taken vanuit het rijk) toename van het aantal aanvragen, gebruikers van de Wmo	Meer aanvragen zorgt voor meer druk op de beschikbare mensen en middelen.		Monitoring trends en ontwikkelingen	50%	€ 1.000.000
4. Onderwijs	Tijdens de bouw van de Brede School heeft de voormalige gemeente Strijen de BTW op de bouw verrekend in de aangifte. De Belastingdienst heeft een naheffingsaanslag opgelegd waartegen wij bezwaar hebben aangetekend.	De Hoge Raad stelt de gemeente in het ongelijk en de Belastingdienst mag een naheffing opleggen aangaande de verrekende BTW op de bouw van de Brede School	De gemeente loopt het risico dat een naheffing moet worden betaald.			50%	€ 850.000
2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte	Klimaatverandering	Door extreme weersomstandigheden sneuvelen bomen die uit de boomveiligheidscontrole niet als zodanig	Schade aan eigendommen van inwoners en gemeente.	Ontevreden inwoners, kwaliteit openbare ruimte gaat achteruit.		70%	€ 500.000

Pro gram ma	Risico oorzaak	Risico gebeurtenis	Financieel gevolg	Imago schade	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
		komen dat ze geveld moeten worden.					
8. Volks huis vesting, Ruim telijke orde ning en Stede lijke vernieuwing	Invoering Omgevingswet in 2021 waardoor er meer vergunningsvrij gebouwd of verbouwd mag worden.	Minder aanvragen omgevings vergunningen.	Minder inkomsten wabo leges.			70%	€ 500.000
			Totaal top-10 risico's				€ 13.150.000
			Totaal overige risico's				€ 18.077.500
			Totaal				€ 31.227.500

Risicospreiding

Bij alle geïnventariseerde risico's staat onder welk programma het risico valt. De risicospreiding per programma ziet er als volgt uit:

 Meerdere programma's	 7. Volksgezondheid en Milieu
 0. Bestuur en Ondersteuning	 4. Onderwijs
 5. Sport, Cultuur en Recreatie	 1. Veiligheid
 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	 2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte
 6. Sociaal Domein	 Algemene dekkingsmiddelen/Overhead/VPB/O nvoorzien

Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen zijn ingedeeld, plaatsen we in een risicokaart. Deze kaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's in het desbetreffende vak van de risicokaart. Een risico in het groene gebied vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico met een score in het oranje gebied vraagt wél om aandacht. Een risico met een score in het rode gebied vereist directe aandacht, omdat dit de continuïteit van de organisatie bedreigt.

De twee grootste risico's van de gemeente Hoeksche Waard bevinden zich in het donker oranje vlak. Het grootste risico heeft betrekking op het stijgen van de kosten voor de uitvoering van werkzaamheden door hogere materiaalprijzen en een tekort aan kwalitatief personeel. Het een na grootste risico heeft betrekking op de stijgende kosten voor Jeugdhulp. Beide risico's bedreigen niet direct de continuïteit van de organisatie maar leggen wel een grote druk op het structurele exploitatie saldo.

Financieel	Bruto				
$x > € 500.000$	1	4	8	2	
$€ 250.000 < x < € 500.000$	1	2	3	4	
$€ 100.000 < x < € 250.000$	7	7	4	3	
$€ 50.000 < x < € 100.000$	1	2	7	2	1
$< € 50.000$	2	2	1	1	2
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de geïnventariseerde risico's en de risicowaardering (kans x financieel gevolg) bepalen we met behulp van een risicosimulatie hoeveel middelen nodig zijn om de risico's af te dekken. De risicosimulatie is essentieel, omdat het reserveren van het maximale bedrag €31.227.500 (zie de risico-inventarisatie) ongewenst is. Uitgangspunt bij de risicosimulatie is het gegeven dat de geïdentificeerde risico's zich nooit allemaal tegelijk en met een maximale omvang zullen optreden.

De berekening van de benodigde weerstandscapaciteit wordt gemaakt door middel van een Monte Carlo-risicosimulatie. Op basis van de ingevoerde risico's en hun kans x impact is de risicosimulatie uitgevoerd. Bij een risicosimulatie wordt denkbeeldig op basis van individuele kansverdelingen per risico 100.000 keren de werkelijkheid nagebootst. Dit leidt tot een nieuwe gezamenlijke kansverdeling, die alle risico's uit het gehele risicoprofiel omvat.

Uitgangspunt is dat we risico's met 90% mate van zekerheid willen afdekken. Uit de risicosimulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandscapaciteit van € 8.750.000. Hierbij worden de risico's van de grondexploitaties opgeteld, zijnde €330.000.

Benodigde weerstandscapaciteit	
Benodigde weerstandscapaciteit algemeen	€ 8.750.000
Benodigde weerstandscapaciteit grondexploitaties	€ 330.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	€ 9.080.000

Ratio weerstandsvermogen

Voor de uiteindelijke beoordeling van het weerstandsvermogen geldt de ratio:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ratio ziet er als volgt uit:

Ratio weerstandsvermogen	
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 107.111.000
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 9.080.000
Ratio	11,8

De notitie Risicomanagement bepaalt dat de ratio van het weerstandsvermogen voldoende moet zijn (tussen de 1,0 en 1,4). De huidige ratio van 11,8% voldoet ruimschoots aan deze doelstelling. De minimaal benodigde weerstandscapaciteit om in de categorie voldoende te vallen is 1,0 x de benodigde weerstandscapaciteit:

Basisset financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat we in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een uniforme basisset met 5 financiële kengetallen opnemen. De volgende tabel geeft de basisset financiële kengetallen weer.

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Kengetallen:	2023	2024	2025	2026
Netto Schuldquote	44%	57%	59%	70%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	36%	48%	50%	62%
Solvabiliteitsratio	57%	52%	52%	47%
Structurele Exploitatieruimte	1%	1%	2%	-4%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	80%	80%	80%	81%

Sturing met financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de “financiële gezondheid” van de gemeente. De afzonderlijke kengetallen zeggen echter weinig. Om een goed beeld te krijgen, moeten we de kengetallen altijd in samenhang met elkaar bekijken. In het algemeen geldt dat er bij een hoge schuld, structurele lasten die hoger zijn dan de structurele baten en hoge woonlasten weinig ruimte is voor financiële bijsturing. Heeft een gemeente geen of weinig schulden, een goed gevulde bankrekening en zijn de baten vrijwel ieder jaar even hoog of iets hoger dan de lasten? Dan staat een gemeente er over het algemeen goed voor. Met behulp van de 5 financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kunnen we een goed globaal beeld schetsen van onze financiële positie. Vanuit het globale beeld kunnen eventuele aandachtspunten aanleiding zijn om maatregelen te treffen. In onderstaande infographic is de betekenis én samenhang van de financiële kengetallen uiteengezet

Tabel normen en signaleringswaarden

Voor de financiële kengetallen heeft de VNG normen opgesteld; de provincie Zuid-Holland geeft signaleringswaarden. Onderstaande tabel geeft de financiële kengetallen van onze gemeente ten opzichte van deze normen en signaleringswaarden weer:

Kengetallen:	Normen VNG			Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	voldoende	matig	onvoldoende	2023	2024	2025	2026
Netto Schuldquote	<100%	100-130%	>130%	44%	57%	59%	70%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<100%	100-130%	>130%	36%	48%	50%	62%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	57%	52%	52%	47%
Structurele Exploitatieruimte	>0,6%	0-0,6%	<0%	1%	1%	2%	-4%
Grondexploitatie	<50%	50-100%	>100%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	<100%	100-120%	>120%	80%	80%	80%	81%

Kengetallen:	Signaleringswaarden Provincie			Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	minst risico	neutraal	meest risico	2022	2023	2024	2025
Netto Schuldquote	<90%	90-130%	>130%	44%	57%	59%	70%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	36%	48%	50%	62%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	57%	52%	52%	47%
Structurele Exploitatieruimte	>0%	= 0%	<0%	1%	1%	2%	-4%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%	80%	80%	80%	81%

Financiële positie gemeente Hoeksche Waard

Op basis van de uitkomsten van de financiële kengetallen en de weerstandsratio (11) kunnen we concluderen dat onze financiële positie ruim voldoende is:

- Gemeente Hoeksche Waard beschikt over voldoende eigen vermogen.
- Onze schuldenlast is relatief gering.
- Er is voldoende vermogen om aan onze financiële verplichtingen te kunnen voldoen:
- Er is ruimte voor eventuele verhogingen van eigen belastingen.
- Het aandeel van de grondexploitatie op onze totale begroting is relatief (zeer) klein
- De structurele exploitatieruimte tot en met 2025 is positief; vanaf 2026 is deze negatief (als gevolg van teruglopende inkomsten Rijk)

Het beeld dat uit de basisset van kengetallen volgt, laat verder geen bijzondere aandachtspunten zien. We hoeven daarom geen maatregelen te treffen.

3.3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Openbare ruimte

De openbare ruimte is als het ware de 'tuin' van onze inwoners

Kapitaalgoederen in die openbare ruimte vormen het gezicht van de gemeente. Ook zijn ze een middel om de doelen uit de programma's te realiseren. De Hoeksche Waard heeft een grondoppervlakte van circa 32.371 hectare. De gemeente heeft daar een aanzienlijk deel van in beheer. Binnen dat deel wonen, werken en recreëren we.

Vastgoed

Naast de openbare ruimte, heeft de gemeente ook vastgoed in eigendom. Dat is noodzakelijk voor de huisvesting van maatschappelijke partners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en stichtingen, maar natuurlijk ook voor onze eigen organisatie. Denk hierbij aan dorpshuizen, sporthallen, gymzalen, zwembaden, gemeentehuizen, etc. Het gemeentelijk vastgoed heeft waarde en levert huurinkomsten op, maar kost ook geld voor onderhoud, renovatie en/of nieuwbouw.

Onderhoud op basis van meerjarenonderhoudsplannen

Het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed is erop gericht de gebouwen in de gewenste conditie te brengen en te behouden, achterstallig onderhoud te voorkomen en vroegtijdig inzicht te hebben in de noodzakelijke instandhoudingskosten over een langere periode.

Gestreefd wordt naar het handhaven van een sober en doelmatig kwaliteitsniveau. Het minimaal gewenste onderhoudsniveau komt overeen met conditiescore 3 van de Nederlandse norm 'Conditiemeting gebouwde omgeving (NEN 2767)'.

Voor gebouwen die hoogstwaarschijnlijk worden afgestoten of gesloopt, geldt dat die alleen met de hoogst noodzakelijke maatregelen in stand worden gehouden. Het onderhoud aan deze gebouwen is vooral gericht op repareren indien noodzakelijk.

Het onderhoud aan gebouwen wordt uitgevoerd op basis van meerjarenonderhoudsplannen (mjop's). Een meerjarenonderhoudsplan is een vertaling van de gewenste kwaliteit (conditiescore 3) naar noodzakelijke onderhoudsactiviteiten en daarvoor benodigde budgetten, ingepland over meerdere jaren. De planhorizon van een meerjarenonderhoudsplan is 30 jaar waarbij elke vier jaar een actualisatie plaatsvindt. Het meerjarenonderhoudsplan maakt onderscheid in klein en groot onderhoud.

Voor goed onderhoud aan gemeentelijk vastgoed is nodig:

- toekomstvisie gemeentelijk vastgoed (integraal accommodatieplan);
- voldoende budget voor klein en groot onderhoud.

Risico's

Openbare ruimte

De budgetten voor openbare ruimte baseren we op het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte dat in september 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Deze budgetten zijn geïndexeerd conform de jaarlijkse begrotingsuitgangspunten. Gezien de ontwikkeling ten aanzien van de prijsstijgingen op de markt is het risico dat de opgenomen budgetten in de begroting 2023 niet toereikend zijn. In de risicoparagraaf is een aantal risico's opgenomen. De kosten die met deze risico's gepaard gaan als ze zich voordoen, zijn niet opgenomen in de reguliere budgetten.

Vastgoed

Voor het gemeentelijk vastgoed zijn meerjarenonderhoudsplannen (mjo's) opgesteld. Daarnaast is de huidige energetische kwaliteit van onze gebouwen in kaart gebracht met daarbij een grove indicatie/verkenning van de mogelijke verbetermaatregelen voor verduurzaming.

Zo lang er geen integraal accommodatieplan is voor de hele gemeente is er een bepaalde mate van onzekerheid over de vraag of panden wel of niet (op termijn) afgestoten kunnen worden. Die onzekerheid vertaalt zich naar de vraag of bepaalde panden nog wel of misschien juist niet (meer) op het gewenste onderhoudsniveau van conditiescore 3 moeten worden onderhouden. Uiteraard geldt dit slechts voor een klein deel van het gemeentelijk vastgoed en zal altijd sprake zijn van een zekere dynamiek in de vastgoedportefeuille van de gemeente.

Als gevolg van mondiale problemen is de inflatie sterk gestegen en zijn ook als het om uit te voeren onderhoud gaat 'mens' en 'materiaal' schaars. De op de meerjarenonderhoudsplannen gebaseerde budgetten zullen mogelijk niet toereikend zijn.

Beheerplannen en beheerssystemen

Openbare ruimte

Vanuit de beleidskaders werken we concrete maatregelen uit. Dit doen we binnen de kaders uit het integraal beleidsplan openbare ruimte. Met een (actueel) beheersysteem is het mogelijk de kwaliteit van de buitenruimte te monitoren en bij te sturen. Ook is een beheersysteem nodig om het vereiste jaarlijkse budget te kunnen bepalen. Op diverse momenten in het jaar is er behoefte aan actuele en nauwkeurige areaalgegevens, zoals de topografische gegevens met administratieve en technische kenmerken. Vanuit het beheersysteem gebruiken we die benodigde informatie ook om het beleidsplan te actualiseren.

De beheerdata voor het planmatig onderhoud halen we uit een beheersysteem. Voor het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte beschikken we over een aantal beheerssystemen voor de verschillende elementen.

De volgende tabel geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste onderdelen van bestaande beleids- en beheerplannen in de Hoeksche Waard. In 2020 heeft in het integraal beleidsplan de harmonisatie van de plannen uit de voormalige gemeenten plaatsgevonden.

Overzicht beleid-/beheerplannen op verschillende vakgebieden	Looptijd
Integraal beleidsplan openbare ruimte	2021-2025
Gemeentelijk rioleringsplan (grp)	2021-2025
Begraafplaatsbeleid	2021-2040

Vastgoed

In het afgelopen jaar is het vastgoed van de gemeente geïnventariseerd en zijn de basisgegevens in kaart gebracht. Het systeem voor incidentele verhuur van vastgoed is gekoppeld aan het financiële systeem. Ook is een beleidsnota over het beheer vastgesteld en keuzes voor vastgoedbeleid. Aan de raad is een voorstel ter besluitvorming voorgelegd over het uniformeren van beheer en exploitatie van het gemeentelijk vastgoed. In afwachting daarvan is nog geen vastgoedbeheersysteem aangeschaft.

A Wegen

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van de wegen maken wij gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Asfalt verharding	880.431 m ²
Elementen verharding	3.382.619 m ²
Half open verharding	8.144 m ²
Beton verharding	8.313 m ²

Beleid en beheer

Wegen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen. Het wegenonderhoud is gebaseerd op de beleidsuitgangspunten uit het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte 2021-2025. Voor de jaren t/m 2024 is door de raad extra geld beschikbaar gesteld voor een kwaliteitsimpuls van de wegen.

Kwaliteit

Het doel is om de bestrating minimaal op het kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het kenniscentrum voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte (CROW) vastgestelde niveau B. Dit niveau komt neer op een verharding in redelijke staat, die voldoet aan de kwalificatie 'heel en veilig'. Comfort en uitstraling zijn hierbij minder van belang. Dit kwaliteitsniveau is de wettelijke ondergrens van verantwoord wegbeheer. In de komende jaren geven we de wegen waar nodig een kwaliteitsimpuls en realiseren we in de hele gemeente het vastgestelde kwaliteitsniveau.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van de verhardingen, laten we om het jaar een weginspectie uitvoeren. Deze inspectie is in lijn met de landelijk erkende richtlijnen van het CROW. Zo beoordelen

we alle wegen op dezelfde manier, onafhankelijk van de vraag wie er inspecteert. De resultaten van de wegininspectie vormen de basis voor het actualiseren van het onderdeel 'wegen' in het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed wegen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'wegen':

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Wegen				
Kapitaallasten	1.309	2.014	2.477	2.947
Mutatie voorziening	-335	-408	-571	-715
Onderhoudskosten	7.864	8.279	8.174	8.189
Totaal	8.839	9.885	10.080	10.420

B Riolering

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van de riolering maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Vrijverval riolering	554 kilometer
Lozingsconstructies	228 stuks
Bergbezinkvoorzieningen	25 stuks
Gemalen (hoofd- en wijk) en drukgemalen	Ca. 1900 stuks
Persleidingen	31 kilometer
Drukriolering	201 kilometer
Drainage	12 kilometer
Peilbuizen grondwater	116 stuks
Kolken (worden 2x per jaar gereinigd)	Ca. 40.000 stuks
Lijngoten	2 kilometer

Beleid

De riolering onderhouden we op basis van de geldende wettelijke verplichtingen van het in 2020 vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Met de vaststelling van dit GRP zijn de onderhoudscycli en de vervangingsplanning volledig geharmoniseerd. De rioolheffing is voor alle inwoners van de Hoeksche Waard gelijk. In 2026 wordt een nieuw GRP van kracht. Met alle prijsstijgingen die we nu om ons heen zien is de verwachting dat er dan een flinke stijging van de rioolheffing noodzakelijk is.

In het GRP is beleid opgenomen voor klimaatadaptieve maatregelen. Hiermee richten we ons op de doelstelling dat in 2050 heel Nederland klimaatadaptief is ingericht. Voor alle nieuwbouwlocaties geldt dat ze klimaatadaptief worden ingericht op basis van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen.

Beheer

Het in 2020 vastgestelde Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte is de leidraad voor het beheer en onderhoud van de riolering.

Kwaliteit

Het doel is om de riolering in minimaal op kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Het functioneren van het rioolstelsel en de gemalen moeten we voldoende waarborgen. Storingen aan gemalen komen direct binnen op een centrale post. Deze verhelpen we binnen 24 uur.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van het rioolstelsel laten we (video-)inspecties uitvoeren. Deze inspecties geven een beeld van de stabiliteit, afstroming en waterdichtheid van het riool. De resultaten zijn gebruikt als basis voor het GRP en het Integrale beleidsplan Openbare Ruimte, in combinatie met aanvullende informatie, zoals leeftijd, hydraulische berekeningen en storingen. De cyclus van reinigen en inspecteren is 20 jaar. Per jaar inspecteren en reinigen we 25 km riolering en vervangen we ca. 4 km riolering.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed riolering

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'riolering':

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Riolering				
Kapitaallasten	1.464	1.936	2.090	2.202
Mutatie voorziening	-1.553	-325	-133	129
Onderhoudskosten	2.858	2.898	2.868	2.898
Totaal	2.769	4.509	4.825	5.229

C Water en civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Onder het beleidskader water vallen de volgende thema's:

- Havens;
- Beschoeiingen;
- Waterkwaliteit;
- Waterringen (verwijderen plantengroei watergangen);
- Baggerwerken.

Onder het beleidskader civieltechnische kunstwerken vallen de volgende thema's:

- Bruggen, steigers en vlonders;

- Duikers;
- Stuwen en gemalen;
- Muren en keerwanden.

Kerncijfers

Voor het beheer van het openbaar water en civieltechnische kunstwerken maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Watergangen (baggeren)	125 kilometer
Beschoeiingen	147 kilometer
Watergangen (Bestrijding waterplanten/eendenkroos)	125 kilometer
Havens	16 stuks (waarvan 2 buiten gebruik)
Aanlegsteigers en pontons	9 stuks

Omschrijving civieltechnisch kunstwerk	Areaal
Bruggen, steigers en vlonders	272 stuks
Duikers	15.500 m ¹
Stuwen en gemalen	90 stuks
Muren en keerwanden	2.770 m ¹

Beleid en beheer

Het beleid rondom het beheer en onderhoud is opgenomen in het integraal beleidsplan openbaar gebied. We onderhouden alle voorzieningen op kwaliteitsniveau B (basis).

Kwaliteit

We beheren de openbare ruimte op kwaliteitsniveau B (basis) zoals is vastgesteld door de raad. Om zicht te blijven houden op de kwaliteit laten we elke 4 jaar inspecties uitvoeren. Deze inspecties zijn onafhankelijk en vormen de basis voor de onderhouds- en vervangingsplanning.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed water

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed water:

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Water				
Kapitaallasten	343	656	697	723
Mutatie voorziening	908	938	938	798
Onderhoudskosten	106	94	167	167
Totaal	1.358	1.689	1.803	1.688

D Groen

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van het openbaar groen maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Beplantingen	767.327 m ²
Bomen	34.218 stuks
Gras	3.242.882 m ²

Beleid en beheer

De uitgangspunten voor het onderhoud en beheer van het groen zijn opgenomen in het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte.

Kwaliteit

We onderhouden de openbare ruimte op kwaliteitsniveau B (basis). De onderhoudscontracten die we hebben afgesloten met aannemers zijn op dit kwaliteitsniveau gebaseerd.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van het openbaar groen laten we inspecties uitvoeren. Voor de bomen hanteren we minimaal iedere 3 jaar een zogenaamde BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole).

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed groen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'groen':

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Groen				
Kapitaallasten	538	667	689	781
Mutatie voorziening	-176	-180	-149	-149
Onderhoudskosten	5.080	5.080	5.080	5.080
Totaal	5.442	5.567	5.621	5.712

E Gebouwen

Beleidskader

Kerncijfers

De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat per 1 januari 2022 uit 113 panden.

Beleid

Beheer en exploitatie van het gemeentelijk vastgoed is ondergebracht bij Bres Accommodaties B.V. Het groot onderhoud voor het gemeentelijk vastgoed, het beleid en de dekking van het exploitatietekort van Bres is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Met het opstellen van een integraal accommodatieplan wordt onder andere inzichtelijk welke vereisten qua huisvesting de gemeente (en haar maatschappelijke partners) nodig heeft voor de uitvoering van de inhoudelijke producten. Aan de andere kant wordt duidelijk wat de inhoudelijke beleidskeuzes voor gevolgen hebben voor de vastgoedportefeuilles (baten en lasten).

Beheer

Om op een verantwoorde-, integrale- en effectieve wijze de financiële middelen voor het onderhoud in te kunnen zetten is een actueel, eenduidig en volledig inzicht in de vastgoedportefeuille noodzakelijk.

Er zijn meerjarenonderhoudsplannen vastgesteld met de daarbij behorende budgetten voor groot en klein onderhoud.

Kwaliteit

Gemeente Hoeksche Waard heeft veel gebouwen voor verschillende doeleinden in eigendom. Die gebouwen beheren en onderhouden we uiteraard volgens de geldende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Arbowetgeving of het geldende Bouwbesluit). In principe is de kwaliteitsnorm sober (niet uitbundig en niet meer dan nodig is) en doelmatig. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met conditiescore 3 van de norm NEN-2767 'Conditiemeting gebouwde omgeving'. Voor gebouwen die (op termijn) worden gesloopt of afgestoten, is een lager onderhoudsniveau acceptabel.

Daarnaast is het beleid om de gebouwen zo efficiënt mogelijk te gebruiken. De meerjarenonderhoudsplannen worden aan de hand van NEN-2767 inspecties eens in de vier jaar geactualiseerd.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed gebouwen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'gebouwen':

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Gebouwen				
Kapitaallasten	3.820	4.127	3.692	3.656
Mutatie voorziening	-126	-143	-112	-13
Onderhoudskosten	236	250	243	243
Totaal	3.930	4.234	3.822	3.886

F Begraafplaatsen

Beleidskader

Kerncijfers

Gemeente Hoeksche Waard heeft 24 begraafplaatsen in beheer en onderhoud. Op 16 daarvan wordt actief begraven. We beheren ongeveer 30.000 graven. Voor het beheer en de administratie van de begraafplaatsen maakt de gemeente gebruik van het administratiepakket Key2begraven van Centric. Het areaal op de begraafplaatsen is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Asfalt verharding	23.016 m ²
Beton verharding	145 m ²
Elementen verharding	25.915 m ²
Half- of onverhard	8.160 m ²
Bomen	1.649 stuks
Beplanting	49.371 m ²
Grassen	77.658 m ²

Beleid

In 2020 is een geharmoniseerd begraafbeleid vastgesteld dat in 2021 is ingegaan. Vanaf 2021 wordt gewerkt aan de uitvoering van het nieuwe beleid. In 2025 wordt het beleid inclusief regelgeving geactualiseerd en indien nodig vastgesteld door het college of de raad.

Beheer

Het in 2020 vastgestelde begraafplaatsenbeleid is de leidraad voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen. We werken volgens een uitvoeringskalender met meerjarenplanning op basis van de behoefte en capaciteit.

Kwaliteit

Begraafplaatsen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau A.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van de begraafplaatsen laten we inspecties uitvoeren. Voor de bomen op de begraafplaatsen hanteren we minimaal iedere 3 jaar een zogenaamde BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole).

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed begraafplaatsen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed begraafplaatsen:

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Begraafplaats				
Kapitaallasten	126	137	137	137
Mutatie voorziening	-123	-94	-18	-66
Onderhoudskosten	894	861	784	832
Totaal	897	905	904	903

G Buitensportaccommodaties

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van buitensportaccommodaties maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem.

Omschrijving	Areaal
Bomen	1.268 stuks
Beplanting	70.036 m ²
Grassen	244.060 m ²
Sportvelden (gras, kunstgras, etc..)	591.517 m ²
Verharding	80.530 m ²

Beleid

Buitensportaccommodaties onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten, zolang dit nog niet is geharmoniseerd. Het beleid om buitensportaccommodaties te beheren en te onderhouden baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Het beleid van beheer buitensportaccommodaties verschilt behoorlijk per voormalige gemeente. In Binnenmaas lag de (financiële) verantwoordelijkheid voor het onderhoud van het groen op de sportcomplexen bij de verenigingen. De (financiële) verantwoordelijkheid voor het renoveren van de sportvelden lag echter bij de gemeente Binnenmaas. In Korendijk lag de (financiële) verantwoordelijkheid voor het onderhoud en het renoveren van het groen op de sportcomplexen bij de verenigingen. Gemeente Cromstrijen had een contract met een vereniging over het onderhoud en renovatie van de velden. Bij een andere vereniging verzorgde de gemeente zelf het onderhoud. De opstallen waren voor de vereniging zelf. In de andere voormalige gemeenten zorgde de gemeente voor het gehele proces: onderhoud van de velden en de gebouwen en de vervangingsinvesteringen.

Beheer

In 2020, 2021 en 2022 is het beheer doorgegaan zoals dit geregeld was door de voormalige gemeentes. Het streven is om eind 2022 de beschikbare plannen te bundelen tot één nieuw geactualiseerd beleids- en beheerplan buitensportaccommodaties voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Het streefdoel is om de buitensportaccommodaties voor de gehele Hoeksche Waard in is minimaal kwaliteitsniveau basis. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het CROW vastgestelde niveau B.

Om de kwaliteit van de sportvelden te waarborgen, plannen we jaarlijks met de verenigingen een visuele inspectie. Tijdens die inspectie beoordelen we de onderhoudsstaat van de buitensportaccommodaties. Het uitgangspunt is handhaving van het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed buitensportaccommodaties

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed buitensportaccommodaties:

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Buitensportaccommodaties				
Kapitaallasten	775	882	853	852
Onderhoudskosten	554	554	554	554
Totaal	1.330	1.436	1.407	1.406

Samenvatting

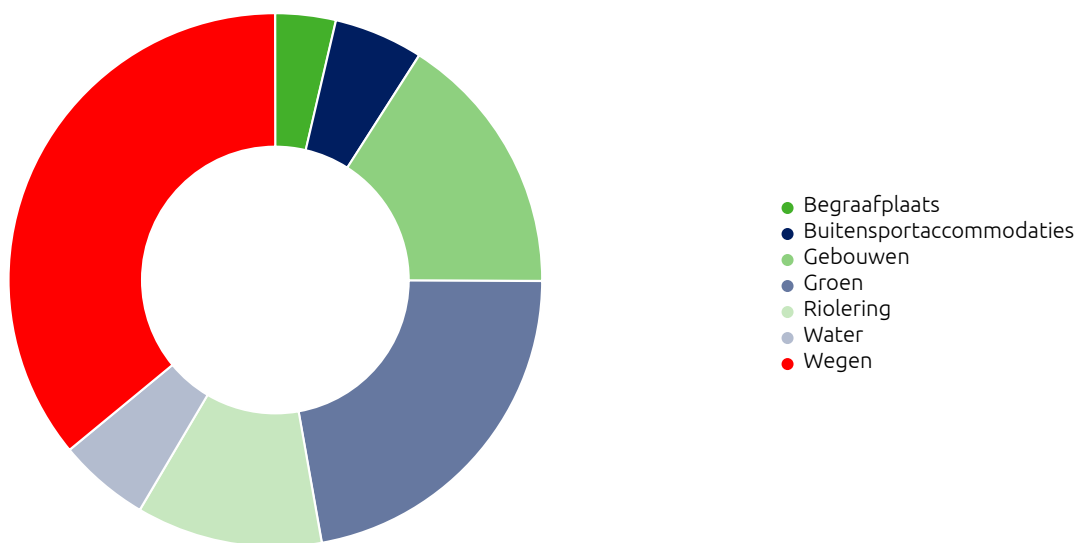
De totale kosten per kapitaalgoed zijn als volgt:

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Begraafplaats	897	905	904	903
Buitensportaccommodaties	1.330	1.436	1.407	1.406
Gebouwen	3.930	4.234	3.822	3.886
Groen	5.442	5.567	5.621	5.712
Riolering	2.769	4.509	4.825	5.229
Water	1.358	1.689	1.803	1.688
Wegen	8.839	9.885	10.080	10.420
Totaal	24.565	28.225	28.462	29.245

Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Totaal per kapitaalgoed 2023

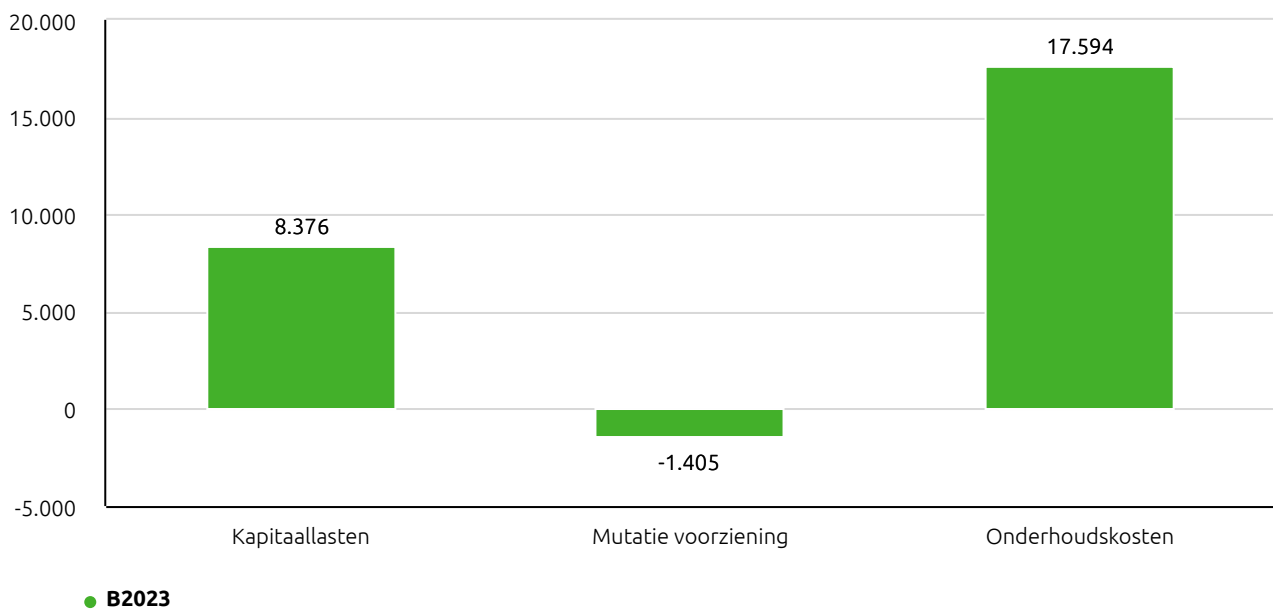
De totale kosten per categorie zijn als volgt:

X €1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026
Kapitaallasten	8.376	10.419	10.636	11.297
Mutatie voorziening	-1.405	-211	-44	-15
Onderhoudskosten	17.594	18.018	17.870	17.963
Totaal	24.565	28.225	28.462	29.245

Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Totaal per categorie 2023

3.4 Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf is een belangrijk hulpmiddel bij het sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden op de financieringsfunctie. De paragraaf is een uitwerking van de regelgeving in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Volgens deze wet is de financieringsfunctie van de gemeente alleen bedoeld voor het uitvoeren van de publieke taken. De verdere lokale regels liggen vast in het Treasurystatuut.

Beleidskader en verordeningen

- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);
- Wet Fido 2000;
- Wet Ruddy 2009 (Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden);
- Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF);
- Besluit schatkistbankieren;
- Financiële verordening 2021 (art. 212 van de Gemeentewet);
- Treasurystatuut gemeente Hoeksche Waard.

Rentevisie

Het rentepercentage voor leningen met een looptijd korter dan een jaar is op dit moment positief. Dit houdt in dat de gemeente voor het aangaan van kasgeldleningen rente betaald. Voor langlopende geldleningen met een looptijd van 25 jaar is de rente (afgerond) 2,59%.

Dienstverlening BNG

Met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten hebben we een raamovereenkomst met geïntegreerde dienstverlening. Deze dienstverlening omvat:

- Elektronisch betalingsverkeer via een rekening-courant;
- kort-kredietarrangementen (daggeldverstrekking en –opname, kasgeldleningen en termijndeposito's);
- langlopende kredietverlening;
- een online informatiedienst.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren verplicht decentrale overheden alle overtollige beschikbare middelen op hun bankrekeningen te beleggen bij het Rijk. Onder overtollige middelen verstaat het Rijk bedragen groter dan 2% van het begrotingstotaal (met een minimum van € 1.000.000). Voor het jaar 2023 is dit bedrag voor gemeente Hoeksche Waard berekend op € 4,3 miljoen. Er is dus geen vrijheid om overtollige liquide middelen onder te brengen bij andere marktpartijen. Die overtollige middelen mogen wij alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist aanhouden.

Decentrale overheden nemen deel aan schatkistbankieren, zodat de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk) een lagere EMU-schuld heeft. Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Dit leidt automatisch tot een lagere staatsschuld. Door het schatkistbankieren kunnen decentrale overheden ook hun beleggingsrisico's verder

verminderen. Deze situatie kan zich in onze gemeente overigens niet voordoen. In het Treasurystatuut is een verbod op risicovolle beleggingen en derivaten opgenomen.

Voor de uitvoering van het schatkistbankieren is er bij de BNG een SKB-werkrekening geopend. Overtollige gelden worden hier dagelijks naartoe afgeroomd. De BNG blijft ook de overige geldhandelingen verzorgen, zoals betalingen en ontvangsten.

Rentekostenverdeling

De rentekosten worden tegen 0,180% op basis van de boekwaarde van de vaste activa ten laste van het taakveld gebracht. Deze omslagrente berekenen we als volgt: de aan de taakvelden toe te rekenen rente delen we door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. De omslagrente rekenen wij vervolgens toe aan de activa. Bij de jaarrekening wordt bekeken of het gehanteerde rentepercentage juist is. Een renteresultaat geeft aan de mate waarin de externe rentelasten zijn toegerekend (verdeeld) in de begroting.

bedragen x €1.000			Begroting 2023
A	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		500
B	De externe rentebaten	-/-	35
Totaal door te rekenen externe rente (a-b)			465
C1	Rente doorberekend aan grondexploitatie	-/-	-0
C2	Rente projectfinanciering toegerekend aan taakveld	-/-	-
Saldo door te rekenen externe rente (a-b-c)			465
D2	Rente over eigen vermogen		-
D1	Rente over voorzieningen		-
De aan taakvelden toe te rekenen rente			465
	Boekwaarde investeringen per 1-1-2023		257.726
	Berekend omslag%		0,180%
E	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-/-	459
F	Renteresultaat op het taakveld treasury		-6

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Treasurystatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen. Die vormen de basis voor alle transacties op dit gebied. Daarnaast geeft de Wet Fido normen voor het beperken van risico's. Het belangrijkste risico in dit kader is het renterisico. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn belangrijke richtlijnen om het renterisico te beperken.

Kasgeldlimiet

Het kasgeldlimiet is bedoeld om de renterisico's bij de vlottende schuld (schulden met een looptijd korter dan een jaar) te beheersen. De wettelijke toegestane omvang bedraagt 8,5% van de totale lasten van de begroting. De kasgeldlimiet per kwartaal is als volgt:

bedragen x € 1.000		1e kw. 2023	2e kw. 2023	3e kw. 2023	4e kw. 2023
	Primaire begroting per 1 januari 2023	216.905	216.905	216.905	216.905
	Toegestane kasgeldlimiet				
	- in procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
	- in bedrag	18.437	18.437	18.437	18.437
1	Vlottende korte schuld (1)				
	Maand 1	-36.000	-36.000	-36.000	-36.000
	Maand 2	-36.000	-36.000	-36.000	-36.000
	Maand 3	-36.000	-36.000	-36.000	-36.000
2	Vlottende middelen (2)				
	Maand 1	22.000	22.000	22.000	22.000
	Maand 2	22.000	22.000	22.000	22.000
	Maand 3	22.000	22.000	22.000	22.000
	Saldo (1-2)				
	Maand 1	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
	Maand 2	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
	Maand 3	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
3	Gemiddeld saldo	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
4	Kasgeldlimiet	18.437	18.437	18.437	18.437
Ruimte (+) / Overschrijding (-) kasgeldlimiet		4.437	4.437	4.437	4.437

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico door renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks niet

meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in aanmerking mag komen. De volgende tabel geeft de renterisiconorm voor 2023-2026 weer.

bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand van de begroting per 1/1	216.905	212.303	211.659	213.020
Vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	43.381	42.461	42.332	42.604
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	833	833	833	833
Renterisico	833	833	833	833
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	42.548	41.628	41.499	41.771

De tabel laat zien dat er geen sprake is van risico's op het overschrijden van de renterisiconorm.

Uitgezette geldleningen

Onderstaand een overzicht van de uitgezette geldleningen per risicogroep.

bedragen x € 1.000	Restant schuld			
Risicogroep	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
SVn: duurzaamheidsleningen	4.188	4.188	4.188	4.188
SVn: blijversleningen	301	301	301	301
SVn: startersleningen	7.471	8.471	8.471	8.471
	11.960	12.960	12.960	12.960
Sportverenigingen	1.606	1.506	1.405	1.301
Woningfinanciering eigen personeel	54	44	32	23
	1.660	1.550	1.437	1.324
Exploitatiebijdrage	60	30	0	0
Noodsteun	50	33	17	0
	110	63	17	0
Totaal verstrekte geldleningen	13.730	14.573	14.414	14.284

Garanties

Onderstaand een overzicht van de verstrekte garanties per risicogroep.

bedragen x € 1.000		Restant schuld waarborggemeente			
Risicogroep		1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Woningcorporaties met garantie WSW	50%	150.731	150.827	150.731	150.731
Zorginstellingen met garantie WSW	50%	31.097	31.097	31.097	31.097
Woningcorporaties zonder garantie WSW	100%	4.507	4.507	4.507	4.507
Zorginstellingen zonder garantie WSW	100%	1.502	1.502	1.502	1.502
Wegschap Tunnel Dordtse Kil	8%	2.482	2.482	2.482	2.482
Bedrijvenpark Hoeksche waard	100%	9.000	9.000	9.000	9.000
Regionale afvalstoffendienst B.V.	100%	7.335	7.335	7.335	7.335
Bres accommodaties	100%	1.125	1.125	1.125	1.125
Geldleningen particuliere woningen	100%	782	782	782	782
Diverse bedrijven en verenigingen	50%	59	45	31	17
Diverse bedrijven en verenigingen	60%	135	120	105	90
Diverse bedrijven en verenigingen	100%	131	112	93	74
Totaal verstrekte garanties		208.886	208.934	208.790	208.742

In de tabel zijn alle verstrekte garanties opgenomen. Op dit moment zijn er voor deze garantstellingen geen betalingsachterstanden.

Voor een aantal groepen is een gemeentegarantie verstrekt. De grootste groep betreft zogenaamde WSW-garantstellingen. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is actief als borgstellings- instituut voor de sociale woningbouw. Met de WSW hebben wij een achtervangovereenkomst gesloten. Hierdoor kan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw goedkoper geld lenen. Voor verstrekte gemeentegaranties voor de aankoop van een eigen woning, ligt vanaf 2010 het risico volledig bij het Rijk. Omdat hypotheeklen over het algemeen een looptijd hebben van 30 jaar, lopen de laatste garantstellingen voor particulieren nog tot 2040 door.

Opgenomen geldleningen

Onderstaand een overzicht van het saldo van de bij de B.N.G. afgesloten langlopende geldleningen.

bedragen x € 1.000				
Saldo geldleningen	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Leningen	24.167	23.333	22.500	21.667
Rente en aflossing				
Aflossing	833	833	833	833
Rente	93	90	86	83
Totaal	926	923	919	916

Bij bovenstaande tabel wordt opgemerkt dat dit de leningen betreffen die wij op dit moment daadwerkelijk hebben afgesloten. Op basis van het investeringsplan de komende jaren houden wij er rekening mee dat wij aanvullende geldleningen zullen moeten afsluiten.

Ontwikkeling van de schuldpositie

Het wordt de laatste jaren steeds belangrijker om de ontwikkeling van de schuldpositie te volgen. We hebben daarom een aantal ratio's uitgewerkt: debt ratio, netto schuld als percentage van de begroting en netto schuld als bedrag per inwoner.

	Kritische norm	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Debt ratio	80%	43%	48%	48%	53%
Netto schuld / lasten begroting	100%	29%	40%	44%	51%
Netto schuld per inwoner	n.v.t.	€ 697	€ 948	€ 1.004	€ 1.157

Debt ratio

De debt ratio drukt uit in hoeverre het totale bezit op de balans is belast met schulden. Een ratio van 60% wordt als veilig beschouwd. Als kritische grens hanteren we 80%. Ons percentage van 43% is ruim voldoende te noemen.

Netto schuld als percentage van de begroting

De netto schuld wordt uitgedrukt in een percentage van de begroting. De grondexploitaties laten we buiten beschouwing, omdat hierin grote schommelingen optreden en we de rentelasten daarvan binnen de grondexploitaties (inclusief de getroffen voorzieningen) dekken. Een ratio van maximaal 70% wordt als veilig beschouwd. De kritische grens ligt bij 100%. Bij overschrijding van deze grens beoordelen we of we kunnen blijven investeren, zonder hiervoor nieuwe financieringsmiddelen aan te moeten trekken. Het percentage van onze gemeente is 29%. Dat is goed te noemen.

Netto schuld per inwoner

De netto schuld per inwoner is het resultaat van de boekwaarde van de vaste geldleningen gedeeld door het totaal aantal inwoners. Wij hebben een netto schuld per inwoner van € 697.

Beleggingen in aandelen

Het gemeentelijk aandelenbezit bestaat uit aandelen van de BNG, Evides en Stedin. De dividenduitkeringen zijn een algemeen dekkingsmiddel.

bedragen x € 1.000		Dividenden			
Aandelenbezit	Nominale waarde	2023	2024	2025	2026
Stedin	6.138	50	50	50	50
Stedin (cum. pref. aandelen)	4.080	120	120	120	120
Evides	3.389	530	550	550	550
BNG	357	350	350	350	350
Totaal	13.964	1.050	1.070	1.070	1.070
Gemiddeld rendement		7,52%	7,66%	7,66%	7,66%

Debiteuren- en crediteurenbeheer

De wettelijke betalingstermijn is 30 dagen. De coronacrisis is voor ons eerder aanleiding geweest om de interne richtlijnen om onze crediteuren ("leveranciers") te betalen, te verscherpen. Genoemde aanscherping past ook binnen onze visie/doelstelling van een 100%-dienstverlenende gemeente. Het afgelopen jaar hebben wij door aanscherping van onze processen onze gemiddelde betalingstermijn aanzienlijk verkort. Volgens het Ministerie van Economische Zaken behoort Hoeksche Waard inmiddels tot de beste gemeenten als het gaat om het afhandelen van rekeningen. Wij streven ernaar dat wij 95% van onze facturen binnen 14 dagen voldoen. Op dit moment betalen wij ongeveer 85% van onze facturen binnen 14 dagen. In 2023 gaan wij verdere inzet plegen om onze (interne) doelstelling om 95% van onze facturen binnen 14 dagen te betalen, te realiseren.

De omvang van het debiteurenbestand ("afnemers") is relatief beperkt, omdat het SVHW de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen uitvoert.

Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

De Wet Hof is vooral van invloed op het investeringstempo van de gemeente en de manier waarop er wordt omgegaan met reserves. De gemeente moet op basis van het kasstelsel binnen het toegestane EMU-saldo blijven. Bij overschrijding van de EMU-norm zijn in de wet geen maatregelen opgenomen. Op dit moment monitoren wij het EMU-saldo 2 keer per jaar. Aan de hand van de resultaten nemen we eventueel maatregelen op het gebied van investeringen. Het sanctiemechanisme van de minister

van Financiën is vervangen door een correctiemechanisme. Als een meerjarige overschrijding van de vastgestelde norm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden dreigt, kan de minister met behulp van het correctiemechanisme het EMU-saldo van de decentrale overheden beheersen.

EMU-saldo

Het EMU-of vorderingensaldo is het financieringssaldo minus deelname in bedrijven en inkomsten uit kredietverstrekking van een land dat lid is van de Europese Economische en Monetaire Unie (EMU). Het EMU-saldo is door de EMU ingevoerd om de eurolanden met elkaar te kunnen vergelijken.

In het Stabiliteits- en Groeipact zijn een reeks afspraken tussen landen van de EMU gemaakt om de financiële stabiliteit van de EU en de eurozone te waarborgen. Hierin is de grens aan het nationale begrotingstekort op 3% gesteld. De Europese afspraken vormen de basis van de Wet Hof. De wet bepaalt dat niet alleen het Rijk, maar ook de decentrale overheden zich aan de eisen moeten houden. Het aandeel van de decentrale overheden in de 3%-norm is 0,4%, waarvan weer 0,27% is toebedeeld aan de gemeenten.

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van gemeente Hoeksche Waard berekend.

bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.663	-1.427	2.954	-12.045
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	9.562	12.191	12.446	12.860
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.444	1.472	1.474	1.463
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	36.776	32.699	20.415	10.306
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:				
Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.912	1.279	558	375
Baten bouwgrondexploitatie:				
Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	3.318	1.351	1.648	1.266
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	3.214	1.946	1.083	1.988
Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0
Verkoop van effecten:				
Gaat u effecten verkopen?				
Zo ja wat is de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-25.915	-22.338	-3.536	-9.125

Het EMU-saldo kan gezien worden als een extra financieel kengetal, naast de andere vijf verplichte financiële kengetallen zoals de solvabiliteit en de (netto) schuldquote. Het EMU-saldo heeft een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht in het bedrijfsleven. Het negatieve EMU-saldo over alle jaren geeft aan dat we als gemeente via reële transacties afgelopen jaar meer uitgegeven hebben dan dat we hebben ontvangen. Het is echter wel van belang om het EMU-saldo in de juiste context te zien. Gemeenten maken voor hun boekhouding gebruik van het 'gemodificeerde stelsel van baten en lasten'. Hierdoor zegt het EMU-saldo van één jaar relatief weinig, omdat de uitgaven voor investeringen bijvoorbeeld in één jaar leiden tot een uitgave, maar in de exploitatie via de kapitaallasten leiden tot meerjarige lasten. Of dat toevoegingen aan voorzieningen ten laste van het resultaat gaan, maar pas bij besteding van de voorziening leiden tot een uitgave.

3.5 Bedrijfsvoering

Om de programma's uit de begroting te kunnen realiseren, is een goede bedrijfsvoering belangrijk. Volgens de toelichting op het BBV geeft de paragraaf Bedrijfsvoering de gemeenteraad hier inzicht in.

Bedrijfsvoering gaat over de bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen te realiseren en de sturing en de beheersing daarvan. Bedrijfsvoeringsprocessen zorgen voor een efficiënte en effectieve uitvoering van de beleidsprogramma's, volgens de geldende wetgeving.

In deze paragraaf wordt aan de hand van belangrijke ontwikkelingen en thema's aangegeven hoe de bedrijfsvoering integraal bijdraagt aan deze ontwikkelingen het komende jaar en/of de komende jaren.

Innovatie/Vernieuwing

Informatiesamenleving (digitale transitie)

Een veranderende samenleving vereist een gemeentelijke organisatie die daarop inspeelt. Er wordt niet alleen verwacht dat we het "beter doen dan gister", maar juist dat we innovatief en creatief inspelen op wat we morgen nodig hebben. Een goede informatievoorziening zorgt ervoor dat wij als gemeente de dienstverlening aan inwoners en ondernemers optimaal kunnen faciliteren. Een goede informatiearchitectuur maakt daarnaast informatie vindbaar (als een bezoeker weet wat hij zoekt), zichtbaar (wanneer de bezoeker niet weet waar hij naar op zoek is) en flexibel (makkelijk uitbreiden van de structuur met nieuwe onderdelen).

Digitale volwassenheid

IT heeft zich razendsnel ontwikkeld en een enorme impuls gegeven aan de digitalisering van onze samenleving. Ook bij de gemeente is digitalisering een steeds grotere rol gaan spelen. De processen zijn met behulp van digitalisering efficiënter gemaakt. Het denken over en toepassen van IT is echter nog (te) beperkt gebleven tot bedrijfsvoering en de digitalisering van eigen processen. De digitalisering is de samenleving ingetrokken en ook daar ligt een rol voor onze gemeente. Die rol wordt in toenemende mate onderwerp van gesprek. De inwoners en bezoekers van de gemeente verwachten steeds meer digitaal comfort. En omdat de effecten van marktwerking (in termen van betaalbaarheid en toegankelijkheid) niet altijd in het belang zijn van bedrijven en inwoners, maar ook omdat er soms duidelijke gemeentelijke belangen mee zijn gemoeid, ligt hier een belangrijke rol voor de gemeentelijke overheid. Een rol die vraagt om een actieve(re) betrokkenheid. Denk daarbij aan het stimuleren van innovatie, privacybescherming in de openbare ruimte, de rol van 5G én de digitale inclusie van inwoners. Daarmee is digitalisering niet langer het exclusieve domein van IT, maar van de gehele organisatie. Om de digitale volwassenheid te meten doen we als gemeente vanaf 2021 mee aan de jaarlijkse ICT-benchmark. Naast de cijfermatige exercitie wordt ook de digitale volwassenheid gemeten. Dit geeft een goed beeld waar we als gemeente de komende jaren in willen investeren.

Datagedreven werken & AI

Door de enorm toegenomen hoeveelheid aan data en nieuwe technologie zijn er steeds meer mogelijkheden om met datagedreven werken de analyses, monitoring en sturing sterk te verbeteren. Datagedreven werken is daarmee een nieuw waardevol instrument dat kan worden ingezet bij het realiseren

van de opgaven van de gemeente en het verkrijgen van betere stuurinformatie. Een belangrijke versneller in dit veld is *Artificial Intelligence (AI)*. Hiermee zijn slimmere en nieuwe analyses te maken. Uiteindelijk kan dit enkel van waarde zijn als de gemeente actief en consistent gebruik maakt van data om beslissingen te nemen. Dit vereist het zorgvuldig, veilig en binnen de wettelijke kaders verzamelen, beheeren en verwerken van data. Maar bovenal bewustzijn van de toegevoegde waarde van data. Met een jaarlijkse datadag die wij in regionaal verband organiseren verruimen we de blik wat met data kan en hoe we data voor de maatschappelijke opgaves in kunnen zetten in samenwerking met onze omgeving.

Nieuwe wetgeving

Wet Open Overheid (WOO)

De Wet open overheid (Woo) is op 26 januari 2021 door de Tweede Kamer aangenomen. De Woo beoogt een transparante en actief openbaar makende overheid. Met dit doel, kan het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkeling, beter worden gediend. De Woo kent daarom de verplichting voor overheden om bepaalde categorieën informatie uit eigen beweging openbaar te maken. Om actieve openbaarmaking structureel en duurzaam te kunnen organiseren is het tevens van belang dat de informatiehuishouding van overheden op orde is. De Woo bevat een algemene zorgplicht om documenten in goede, geordende en toegankelijke staat te houden en schrijft maatregelen voor om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken.

Wet digitale overheid (Wdo)

Omdat de digitalisering heel snel toeneemt, inclusief digitale transacties, moet de overheid ook op dit terrein meebewegen. Het wetsvoorstel Wet digitale overheid (Wdo) legt de basis voor de digitalisering van de overheid. De eerste tranche (deel) van Wdo gaat over veilig inloggen op dienstverlening bij (semi-) overheidsinstanties. De Wet digitale overheid regelt dat Nederlandse burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de (semi-)overheid. Daarmee wordt bedoeld dat burgers elektronische identificatiemiddelen (eID) krijgen met een hogere mate van betrouwbaarheid dan het huidige DigiD. Deze identificatiemiddelen geven publieke dienstverleners meer zekerheid over iemands identiteit. Na inwerkingtreding van de wet:

- moeten de genoemde (semi)overheidsinstanties hun digitale diensten indelen naar betrouwbaarheidsniveau;
- hebben zij een acceptatieplicht voor toegelaten inlogmiddelen;
- moeten zij hun informatiebeveiliging op orde hebben;
- moeten zij meebetalen voor het gebruik van inlogmiddelen door burgers.

De Wdo treedt gefaseerd in werking. De daadwerkelijke datum van de inwerkingtreding is afhankelijk van wanneer de Kamer het wetsvoorstel met de wijziging bespreekt, invoering naar verwachting 2023.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)

Op 1 januari 2023 zal de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking treden. De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. Zij krijgen daarmee het recht om officiële berichten, zoals aanvragen voor vergunningen en bezwaarschriften, elektronisch aan het bestuursorgaan te zenden. Daarnaast verbetert hun rechtspositie in het digitale contact met de overheid. De mogelijkheid om

per post met de overheid te communiceren blijft; de Awb geeft burgers en bedrijven de keuze tussen de papieren of de digitale weg.

Privacy en informatiebeveiliging

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) geeft aan hoe wij om moeten gaan met persoonsgegevens, zowel intern als extern. Het vraagt van ons een voortdurende inspanning om aan de gestelde eisen te blijven voldoen, met als doel zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. Bovendien heeft onlangs een Rekenkameronderzoek informatiebeveiliging en privacy plaatsgevonden. De aanbevelingen daaruit nemen wij de komende jaren mee.

(Door)ontwikkeling Planning & Control

De P&C-cyclus stelt de raad in staat om (bij)te sturen, zowel op het gebied van de geformuleerde beleidsdoelstellingen als op het gebied van de (bijbehorende) financiën.

Onze doelstelling is om de informatie in onze P&C-rapportages steeds beter af te stemmen op de wensen en behoeften van de gebruiker, rekening houdend met ieders rol in het proces. Wij denken hierbij aan heldere en duidelijk geformuleerde doelstellingen (proces reeds ingezet bij begroting 2021) en hieraan (indien mogelijk) gekoppelde normen, compacte P&C-rapportages (beperken omvangrijke documenten) waarbij de financiën meer op hoofdlijnen en in 'begrijpelijke taal' worden gepresenteerd zodat het bijdraagt aan een goed besluitvormingsproces. De afgelopen jaren hebben wij hierin al de nodige stappen gezet en zullen hier ook in 2023 verder op inzetten.

Wij zetten verder in op een integrale aanpak van de diverse beheersingsinstrumenten en de koppeling aan de bestaande P&C-cyclus. Zo wordt ook de ontwikkeling van privacy en informatiebeveiligingsbeleid (PIV) met o.a. verantwoording middels Ensia (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) meegenomen. Hierdoor ontstaat meer inzicht in kwaliteit en beheersing van de processen, de te beheersen risico's en structuur in de externe en de interne verantwoording en daarmee aan de verantwoording aan de raad.

Basis voor de interne beheersing vormt de Three Lines (of defence). Dit model of deze methode staat voor de inrichting van de processen en de samenwerking op de verschillende niveaus in de organisatie en laat zien in hoeverre de organisatie in control is en de belangrijkste risico's beheerst. Hiermee past het in de ontwikkeling die de organisatie doormaakt van een activiteit en taakgerichte organisatie naar een organisatie die procesgericht werkt en de doelstellingen realiseert. Risicomanagement speelt een grote rol in dit 'control' denken. In 2021 zijn wij gestart met de implementatie van Three Lines met de financiële processen. De komende jaren gaan wij mede op basis van ervaring de methode verder uitrollen in de organisatie. Three Lines vormt ook de basis voor de invoering van de Wet rechtmatigheidsverantwoording. De wet is opnieuw uitgesteld en het college zal in de Jaarrekening 2023 voor de eerste keer een rechtmatigheidsverantwoording afleggen.

Optimaliseren inkooporganisatie

Het verder optimaliseren van de inrichting van de inkooporganisatie moet ervoor zorgen dat in de toekomst onrechtmatigheden bij de inkoop tot een minimum beperkt worden. Er zullen binnen de systemen meer checks geïntegreerd worden. Om de bewustwording en kennis over inkoop bij de collega's te vergroten wordt actie ondernomen. Daarnaast zal verdere monitoring, onder andere door spendanalyse, voor

doelmatiger inkopen gaan zorgen. Hierdoor kan ook beter gestuurd gaan worden op gemeentelijke doelen zoals duurzaam, circulair en lokaal inkopen.

Klant centraal

Onze omgeving verwacht dat gemeenten betrouwbaar, begripvol en eenvoudig opereren. Een gemeente die communiceert in begrijpelijke taal en de menselijke maat niet vergeet.

Een 'klantgedreven dienstverlening' wordt daarbij steeds belangrijker. Onder klant verstaan wij hier: burgers, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Het centraal stellen van 'systemen' willen wij ook in onze bedrijfsvoering steeds meer gaan vervangen door het centraal stellen van onze (interne én externe) klanten. Hiervoor zullen we steeds vaker 'in gesprek' gaan over onze dienstverlening en onze dienstverlening bekijken vanuit het perspectief van onze klanten zodat wij diezelfde dienstverlening verder kunnen verbeteren. Op het gebied van onze bedrijfsvoering hebben wij hiervoor de volgende doelstellingen geformuleerd:

Lokaal inkopen

Als gemeente kunnen we onze klant ook nog meer centraal stellen door in de nabije omgeving te kijken naar mogelijkheden om dienstverlening en producten in te kopen. Hiermee betrekken en steunen we lokale middenstand en lokale partijen. Dit doen we, binnen de regels van de aanbestedingswet, door bij aanbestedingen eerst te kijken of we deze zodanig kunnen inrichten en uitzetten dat de uitvraag of delen van de uitvraag lokaal ingekocht kan worden. Dit doen we dan met inachtneming van recht- en doelmatigheid, duurzaamheid en circulariteit, dus altijd conform wet- en regelgeving.

Invorderingsbeleid en afhandeling bezwaren 'op maat'

Ook in 2023 werken wij verder aan de ontwikkeling van de zogeheten 'informele werkwijze' in formele processen en procedures. Dat betekent dat met inwoners zoveel mogelijk wordt getracht om informeel het geschil (bij bezwaarschriften, klachten of een aanmaning op hun factuur) op te lossen, met een voor beide partijen aanvaardbare oplossing.

In het kader van een gezonde financiële huishouding monitoren wij periodiek onze openstaande vorderingen. Mede ingegeven door enkele landelijke voorbeelden (o.a. toeslagenproblematiek) willen wij de afstand tot onze inwoners en bedrijven (verder) verkleinen door, daar waar mogelijk, maatwerkoplossingen aan te bieden indien blijkt dat bij partijen gegronde redenen zijn dat vorderingen niet of niet tijdig kunnen worden voldaan. Hiervoor proberen wij het persoonlijk contact met de klant steeds vaker op te zoeken. Deze benadering sluit ook aan bij onze doelstelling om als gemeente 100% dienstverlenend te zijn naar onze klanten.

Werkomgeving

Het werkconcept

De door Covid versnelde ontwikkeling naar plaats- en tijdonafhankelijk werken wordt momenteel voor onze organisatie verder uitgewerkt en tegen het licht van de bestaande huisvesting gehouden. Als onderdeel van het project 'herijking werkconcept' is onder alle medewerkers een enquête over de toekomst van de werkplek uitgezet waarvan de eerste bevindingen inmiddels zijn gedeeld met de organisatie. Hieruit is onder

andere als wens naar voren gekomen om meer te kunnen samenwerken op één locatie. Passend hierbij is het werkconcept 'activiteitgericht werken' waarbij de medewerkers niet langer een vaste werkplek hebben, maar kiezen voor een werkplek die aansluit bij de werkzaamheden die zij op dat moment moeten doen.

Ruimtelijke toegankelijkheid

Afgelopen jaar zijn de ambtelijke locaties getest op veiligheid op gebied van toegankelijkheid, waarna diverse verbeterpunten gevonden zijn op gebied van algehele toegangsveiligheid & -controle, waaronder ook de fysieke toegankelijkheid van onze gebouwen. Om de risico's rondom deze fysieke toegankelijkheid in kaart te brengen, wordt momenteel een onderzoek uitgevoerd naar mogelijke maatregelen om deze risico's te verkleinen. Hierdoor zal inzichtelijk worden welke veiligheidsmaatregelen m.b.t. toegankelijkheid van onze gebouwen doorgevoerd moeten worden. Het onderzoek richt zich op zowel het gedrag van medewerkers als op mogelijke ruimtelijke ingrepen.

Huisvesting

De huidige ambtelijke huisvesting, te weten: het gemeentehuis in Oud Beijerland (als dienstverleningshart) en het gemeentehuis in Maasdam (als ambtelijke hart), is tijdens de fusie aangemerkt als tijdelijke huisvesting. Dit had ten doel om na opstartfase van de nieuwe organisatie een goed beeld te kunnen formeren van de gewenste huisvesting. In 2019 is aan het gemeentehuis van Maasdam tevens een aanbouw gerealiseerd die een tijdelijke vergunning heeft.

Het feit dat de huidige huisvesting dus al geruime tijd als tijdelijk gezien wordt, alsmede de bovengenoemde verandering van het werkconcept en de mogelijke bouwkundige aanpassingen rondom de toegangsveiligheid, zijn belangrijke argumenten om de komende periode een gedegen onderzoek uit te gaan voeren naar de gewenste toekomstige ambtelijke huisvesting. Dit draagt niet alleen bij aan een eigentijdse werkomgeving, maar ook aan het efficiënt en effectief inzetten van de beschikbare financiële middelen van de gemeente. Het gemeentehuis van de toekomst dient zowel een inspirerende werkplek voor de medewerker te zijn als een open en toegankelijke dienstverlenings- en ontmoetingsplaats voor de inwoners.

Organisatieontwikkeling

De organisatie heeft zich na de start in 2019 steeds verder ontwikkeld. Er is hard gewerkt om stappen te zetten naar een organisatie die past bij de omvang van onze gemeente en daarbij is veel bereikt. Toch is het goed om na 3,5 jaar onderdelen van cultuur, structuur, werkomgeving, werkwijzen en personeelsbeleid tegen het licht te houden, in zowel kwalitatieve als kwantitatieve zin. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, toegenomen digitalisering en Covid spelen hierbij een belangrijke rol. In 2023 wordt dan ook gekeken op welke onderdelen aanpassingen nodig en gewenst zijn. Uitkomsten van strategische personeelsplanning worden hierbij betrokken en dat geldt ook voor uitkomsten van het onderzoek naar cultuur, waar de burgemeester in 2022 opdracht voor heeft gegeven, en de samenwerking binnen en tussen de ambtelijke en politiek-bestuurlijke organisatie.

Communicatie

Communicatie speelt bij alle gemeentelijke thema's een rol, zowel extern als intern. Bij sommige thema's is die rol groot, bijvoorbeeld bij de opgave duurzaamheid, bij andere beperkter. Communicatie wordt belangrijker naarmate sprake is van meer participatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke

organisaties. In deze collegeperiode zetten we, zoals verwoord in het Hoofdlijnenakkoord, meer in op betrokkenheid van de samenleving en dus ook op participatie en communicatie.

Communicatie is sowieso een belangrijk onderdeel van onze werkwijze. De gemeentelijke organisatie werkt volgens het principe 100% dienstverlenend en heeft een externe focus. Alle medewerkers van gemeente Hoeksche Waard hebben een communicatieve verantwoordelijkheid en het is goed dat zij zich daarvan bewust zijn. Komend jaar gaat de gemeente zich verder ontwikkelen als communicatieve organisatie.

Duurzaamheid

Als het gaat om het thema duurzaamheid, dan vraagt dit iets van elke inwoner, iedere ondernemer en van de maatschappelijke organisatie. Maar ook van alle afzonderlijke teams van de gemeente. Om de positieve aanpak en plannen rondom duurzaamheid te bewerkstelligen, zet de gemeente in op meerdere deelgebieden, zoals doeltreffende communicatie en participatie, duurzame inkoop en lokaal produceren.

Naast uiteenlopende extern georiënteerde projecten op gebied van duurzaamheid, leveren ook de meer intern gerichte bedrijfsvoeringsteams diverse inspanningen op het gebied van duurzame en circulaire bedrijfsvoering. Zo wordt momenteel het kantoorgedeelte van de sociale werkplaats (onderdeel van de ambtelijke huisvesting), duurzaam en circulair verbouwd, waarbij overwegend gekozen is voor lokale installateurs en aannemers. Duurzaamheid en lokaal inkopen wordt bij alle aanbestedingen en inkooptrajecten standaard bij de uitvraag meegenomen.

3.6 Verbonden Partijen

Algemeen

Een verbonden partij is volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een financieel belang is:

- een bedrag dat aan de verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat;
- of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Een bestuurlijk belang is zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

Verbonden partijen zijn onmisbaar voor de uitvoering van gemeentelijke taken. Als de schaal van een gemeente te klein is om een taak goed te kunnen uitvoeren, is onderbrengen van die taak bij een verbonden partij veelal de aangewezen oplossing. Door schaalvergroting bereikt een gemeente een hogere graad van specialisatie. Ook kunnen daardoor kosten worden bespaard en garanderen verbonden partijen veelal een betere continuïteit.

Eerder door de Hoeksche Waardse gemeenten geharmoniseerd beleid ten aanzien van verbonden partijen

Iedere gemeente heeft op basis van de eigen autonomie een eigen verantwoordelijkheid voor verbonden partijen. Voor de effectuering daarvan heeft de gemeente echter de andere deelnemende gemeenten nodig. Gezamenlijke aansturing en regievoering zijn nodig voor een gemeenschappelijke strategie. De gemeenteraden van de Hoeksche Waardse gemeenten hebben eerder daarom de Nota 'Verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard' vastgesteld (hierna: de Nota). Daarna is de Nota uitgewerkt ('Uitwerking Nota verbonden partijen'). Op grond hiervan is vervolgens in beeld gebracht in hoeverre de governance bij de verbonden partijen op orde is en wat nog kan worden verbeterd. Het blijkt dat bij de verbonden partijen waar de Hoeksche Waardse gemeenten aan deelnemen, de vereiste bestuurs- en beheersingsmiddelen in opzet en bestaan aanwezig zijn.

Gebaseerd op het advies dat de Raad voor het openbaar bestuur heeft uitgebracht ('Wisselwerking tussen gemeenteraden en verbonden partijen') is de regionale notitie 'Naar een goede wisselwerking tussen de raden en verbonden partijen' opgesteld. De kernboodschap is dat in plaats van gebruik te maken van de formele weg het veel effectiever is om in gesprek te gaan met de verbonden partijen.

Ook op het niveau van Zuid-Holland Zuid heeft een regionale raads werkgroep/denktank zich eerder gebogen over het onderwerp Grip op verbonden partijen. Deze werkgroep heeft in 2017 een opleverdocument opgesteld met daarin adviezen en aanbevelingen om de relaties te verbeteren tussen de gemeenteraden en de drie gemeenschappelijke regelingen op Zuid-Holland Zuid-niveau. Tijdens een themabijeenkomst in juni 2019 hebben de Hoeksche Waardse raads- en burgerleden hierover verder met elkaar van gedachten gewisseld. Afgesproken is dat er een werkgroep wordt samengesteld die zich over het mogelijke vervolg zal buigen. In januari 2021 is de auditcommissie mondeling geïnformeerd over de laatste stand van zaken

Actualisatie beleid verbonden partijen

Hoewel niet formeel door de gemeenteraad bekrachtigd, werden bij de start van de gemeente Hoeksche Waard bovenbeschreven eerder vastgestelde regionale nota's wel als richtlijnen beschouwd voor het beleid ten aanzien van de verbonden partijen.

Op grond van de Financiële verordening gemeente Hoeksche Waard 2021 biedt het college de gemeenteraad periodiek een Nota verbonden partijen aan en stelt de raad de nota vast. In de loop van 2020 werd duidelijk dat naar verwachting in 2022 een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking zou treden. Deze versterkt de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden. Daarnaast worden de participatiemogelijkheden van burgers en belanghebbenden bij de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen vergroot. Gelet op deze impact heeft de auditcommissie in februari 2021 ingestemd met het voorstel om de actualisatie van het beleid ten aanzien van verbonden partijen (i.c. een Nota verbonden partijen) pas op te pakken als de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen werking is getreden. Dit is op 1 juli 2022 gebeurd.

Eind juni 2022 is in het driehoeksoverleg afgesproken dat er een Startnotitie verbonden partijen wordt opgesteld, die er uiteindelijk toe zal moeten leiden dat voor de zomer 2023 een nieuwe Nota verbonden partijen ter besluitvorming aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. Dit wordt in samenwerking tussen griffie en ambtelijke organisatie opgepakt.

De Rekenkamer Hoeksche Waard is in mei 2022 het Casusonderzoek verbonden partijen gestart. De onderzoeksvraag luidt: hoe zijn de sturing, controle en verantwoording ten aanzien van de verbonden partijen georganiseerd en wat is de uitwerking hiervan in de praktijk. De Rekenkamer verwacht eind 2022 het eindrapport aan de gemeenteraad te kunnen aanbieden.

Beleidskader/verordeningen

De volgende notities en verordeningen vormen mede de basis voor het te actualiseren beleid voor verbonden partijen:

- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Wet gemeenschappelijke regelingen (gewijzigd per 1 juli 2022);
- Financiële verordening gemeente Hoeksche Waard 2021;
- Raadsbesluiten van de vijf voormalige gemeenten (formeel niet door de gemeenteraad bekrachtigd):
 - vaststelling en uitwerking Nota 'Verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard';
 - vaststelling notitie 'Naar een goede wisselwerking tussen gemeenteraden en verbonden partijen in de Hoeksche Waard';
 - vaststelling Rekenkamerrapport risicomanagement;
 - Doorwerking adviezen Denktank Grip op Gemeenschappelijke Regelingen Zuid-Holland Zuid.

Risicoprofiel

Op grond van het BBV moet in de paragraaf 'verbonden partijen' per verbonden partij een risicoprofiel worden opgenomen. Voor deze risicoanalyse worden de financiële en bestuurlijke risico's in beeld gebracht. In de betreffende programma's staan we overigens ook uitgebreider stil bij de gemeenschappelijke regelingen met een hoog risicoprofiel.

Financiële risico's verbonden partijen

Onderstaand overzicht geeft weer hoe de financiële analyse wordt uitgevoerd. Dat gebeurt aan de hand van 7 vragen. De vragen richten zich met name op de begrippen control en governance en daarmee op sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Bij een overwegend lage score is de eindconclusie van de financiële analyse dat ook daar laag wordt gescoord. De vragen zijn nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor de analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over de scores mogelijk.

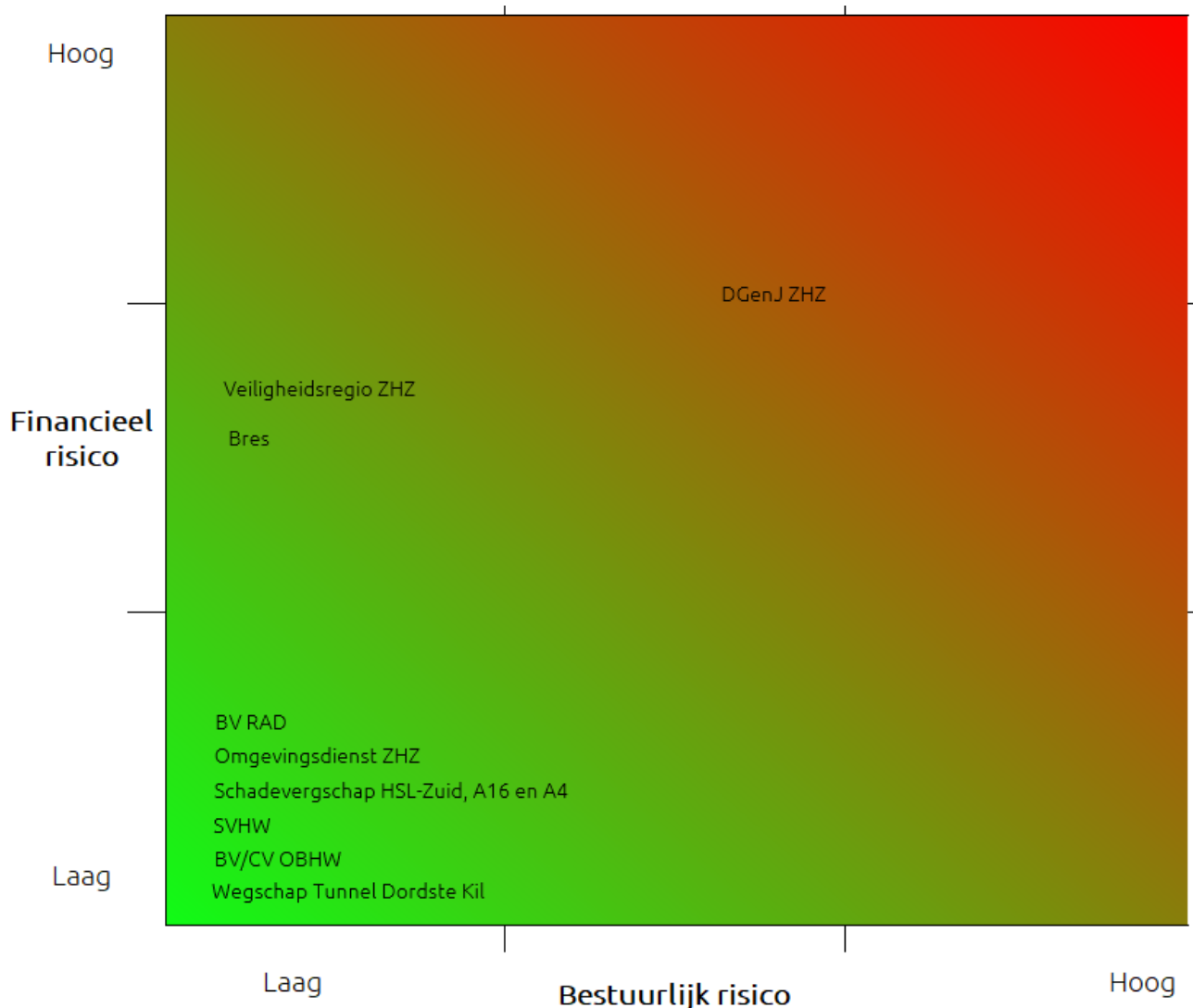
Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. Omvang jaarlijkse financiële bijdrage	< 450.000	450.000- 1.000.000	> 1.000.000
2. Is het weerstandsvermogen in de verbonden partij toereikend?	Volledig	Deels	Niet
3. Benodigd gemeentelijk weerstandsvermogen op basis van risico's bij de verbonden partijen	< 45.000	45.000- 100.000	>100.000
4. In hoeverre is de gemeente financieel aansprakelijk?	Niet	Gedeeltelijk	Volledig
5. Is de organisatie in staat om financieel bij te sturen?	Volledig	Deels	Niet
6. Is de bedrijfsvoering van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. Is de kwaliteit van het risicomanagement van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee

Bestuurlijke (inhoudelijke) risico's verbonden partijen

Hieronder vermelden we op welke manier de bestuurlijke analyse wordt uitgevoerd. Dat gebeurt aan de hand van 7 vragen. Naast aandacht voor control en governance in de financiële analyse (de zogenoemde 'hard controls') komen ook de zogenoemde 'soft controls' aan bod. Denk hierbij aan begrippen als welwillendheid, leiderschap, integriteit en vertrouwen. Bij een overwegend lage score is de eindconclusie van de bestuurlijke analyse dat ook laag wordt gescoord. De vragen zijn ook hier nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor de analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over de scores mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. In hoeverre komt het gemeentelijk belang overeen met het belang van de organisatie?	Volledig	Gedeeltelijk	Minimaal
2. Is er invloed op de samenstelling van het bestuur?	Ja		Nee
3. Is de gemeente vertegenwoordigd in het bestuur (en in welke stemverhouding)?	DB	AB/ overig	Nee
4. Zijn er duidelijke afspraken over doelen en te leveren prestaties en worden deze afspraken nagekomen?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
5. In welke mate is er vertrouwen in bestuur en/of directie van de verbonden partij?	Maximaal	Gemiddeld	Minimaal
6. Zijn er duidelijke afspraken over informatievoorziening?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. In hoeverre zijn de te leveren prestaties van invloed op de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen?	Minimaal	Gemiddeld	Maximaal

De gecombineerde financiële en bestuurlijke analyse leidt tot het volgende risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen:

Ontwikkelingen verbonden partijen

Nieuwe verbonden partijen

Er zijn geen voornemens om verbindingen met nieuwe partijen aan te gaan.

Wijzigingen van bestaande verbonden partijen

GR SVHW

Het bestuur van de GR SVHW geeft in een brief van juli 2022 aan de deelnemende gemeenten aan dat er aanleiding bestaat de GR per 1 januari 2023 te wijzigen. De deelnemers hebben de gelegenheid hierop een zienswijze in te dienen. De raad heeft op 13 september 2022 besloten hiervan geen gebruik te maken.

Na verwerking van eventuele ingediende zienwijzes zal het bestuur van SVHW de definitieve wijziging naar verwachting rond half november ter besluitvorming aan de deelnemers aanbieden.

Aandachtspunten bij bestaande verbonden partijen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

De jeugdhulp heeft de afgelopen jaren te maken met een toename in kosten. Meer jongeren maken gebruik van jeugdhulp, maar vooral zijn de kosten per jeugdige fors gestegen. Er zijn extra incidentele middelen vanuit het Rijk beschikbaar gesteld voor de komende jaren. Daarbij is de intentie om vanuit de nog op te stellen hervormingsagenda maatregelen te nemen ter beheersing van en besparing op de kosten. Daarbij blijft de in gang gezette transformatie van de jeugdhulp, zowel vanuit de Serviceorganisatie Jeugd, de Stichting jeugdteams als vanuit de lokale gemeenten meer dan noodzakelijk.

Er is door AEF een bestuursopdracht uitgevoerd naar de wijze waarop we het jeugdhulpstelsel in Zuid-Holland Zuid hebben georganiseerd. Het gaat bij dit onderzoek primair over de rol en taken van de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) en de Stichting Jeugdteams (SJT). Van de aanbevelingen is gebruik gemaakt door onder andere het vormen van een ontwikkelagenda jeugd, welke op dit moment wordt doorontwikkeld en het realiseren van lokale contractering van SJT. Dit heeft ten doel het versterken van lokale grip en sturing.

Conform het opgestelde lokaal transformatieplan 'uitvoering jeugdhulp' worden diverse projecten en pilots uitgevoerd, gericht op een betere, kwalitatief en kostenbeheersbare inrichting van het lokale jeugdhulpveld, met tot op heden SJT als de spil in dit geheel. De vervolgstap, welke eind 2021 is ingezet, is dit alles te plaatsen in het perspectief van een gebiedsgerichte 0-100 dienstverlening, waarbij voor jeugd de vervolgfase in het transformatieproces zal zijn om de visie vanuit het transformatieplan breder te gaan trekken richting de verschillende partners van de jeugdteams en de betrokken accounthouders binen de gemeente. Om hiertoe te komen is het van belang dat de gemeente het opdrachtgeverschap goed organiseert door een samenhangend overzicht en inzicht te creëren, zowel inhoudelijk als financieel, om van daaruit beter te kunnen monitoren en evalueren om te bezien of de gewenste effecten worden bereikt en deze waar nodig bij te sturen.

Aandeel verbonden partijen

In het volgende overzicht is het totale aandeel van bijdragen aan verbonden partijen afgezet tegen de totale gemeentelijke lasten weergegeven

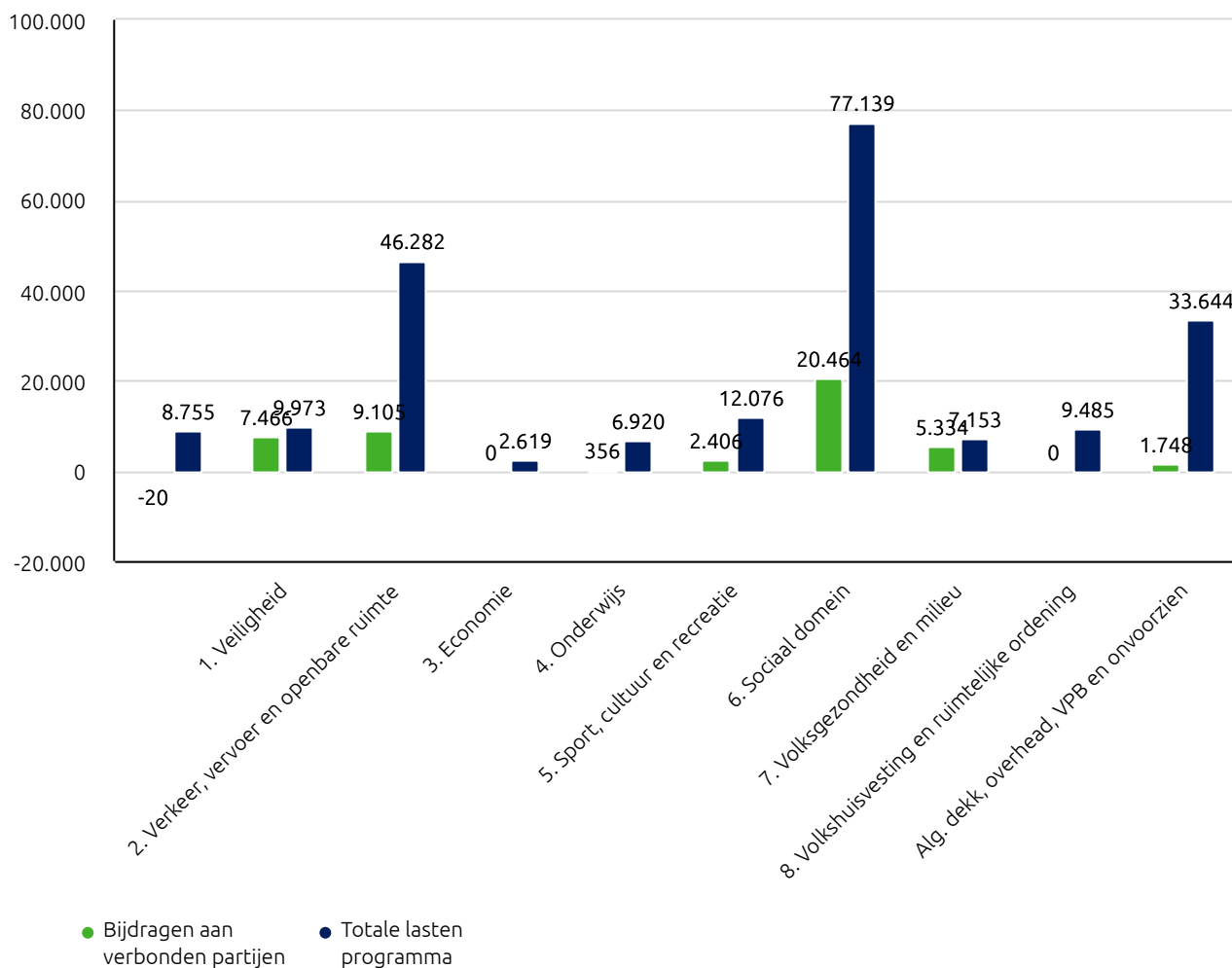
(bedragen x € 1.000).

Programma	Aandeel verbonden partijen	Begroting lasten	%
0. Bestuur en ondersteuning	-20	8.755	0%
1. Veiligheid	7.466	9.973	75%
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	9.105	46.282	20%
3. Economie	0	2.619	0%
4. Onderwijs	356	6.920	5%
5. Sport, cultuur en recreatie	2.406	12.076	20%
6. Sociaal domein	20.464	77.139	27%
7. Volksgezondheid en milieu	5.334	7.153	75%
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	0	9.485	0%
9. Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	1.748	33.644	5%
Totaal	46.858	214.047	22%

**Toelichting aandeel verbonden partijen programma 0 (-20); de huurvergoeding die Bres voor het gebruik van de gebouwen aan de gemeente moet betalen is hoger dan de opgenomen lasten op dit programma.*

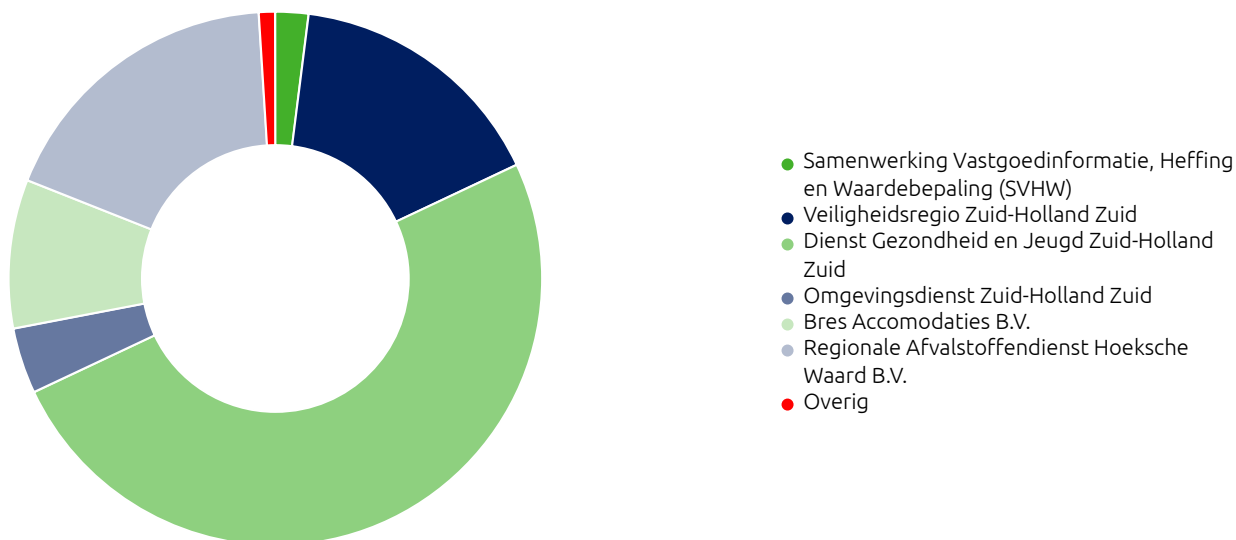
Grafisch ziet het er als volgt uit:

Bijdragen aan verbonden partijen ten opzichte van totale lasten programma

In het volgende overzicht zijn de bijdragen per verbonden partij afgezet tegen de totale bijdragen aan verbonden partijen. In dit overzicht zijn de verbonden partijen waar de gemeente bijdragen (dividend) van ontvangt buiten beschouwing gelaten.

% Verdeling bijdragen aan verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

Onze gemeente neemt deel in onderstaande verbonden partijen.

A Gemeenschappelijke regelingen

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte / Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.61 OZB-woningen 0.62 OZB-niet-woningen 0.63 Parkeerbelasting 0.64 Belastingen overig 7.2 Riolering 7.3 Afval
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Albrandswaard, Altena, Barendrecht, Brielle, Goeree- Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Westvoorne en Waterschap Hollandse Delta.
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Website	www.svhw.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden uit het college van dijkgraaf en heemraden van het Waterschap Hollandse Delta en een collegelid van iedere deelnemende gemeente. Onze gemeente is vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp, zijn vervanger is wethouder Van Waveren. De vertegenwoordigers van het Waterschap hebben ieder een meervoudig stemrecht van 6, de overige leden van het algemeen bestuur hebben 1 stem. Het algemeen bestuur besluit met meerderheid van stemmen. Bij het staken van de stemmen beslist de voorzitter. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden, uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp. Er is ook een ambtelijke commissie, met als taak het algemeen bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over alle aangelegenheden over SVHW. Iedere deelnemer heeft een vertegenwoordiger in de commissie.

Financieel belang

Uittreding: Hiervoor stelt een onafhankelijke registeraccountant een liquidatieplan op. Het plan wordt door het algemeen bestuur vastgesteld. De daarin beschreven financiële verplichtingen zijn bindend.

Opheffing: Een besluit hiertoe kan worden genomen door ten minste twee derde van het aantal deelnemers. Een onafhankelijke registeraccountant stelt het liquidatieplan op dat door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	1.152
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2023	700
Eigen vermogen per 31-12-2023	700
Vreemd vermogen per 1-1-2023	5.577
Vreemd vermogen per 31-12-2023	5.482
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	11%
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	11%

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Programma	1. Veiligheid
Taakveld	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido- Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.vrzhz.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Het openbaar lichaam integreert de brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied. Dit moet een doelmatige en slagvaardige hulpverlening verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Ook is het openbaar lichaam een platform voor samenwerking met diensten die aan hulpverlening zijn gelieerd, met partners, organisaties en andere openbare lichamen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door burgemeester Aptroot, wethouder Boogaard is zijn vervanger. Elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Het algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen; als de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en 3 tot 4 overige leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door burgemeester Aptroot.

Financieel belang

De deelnemende gemeenten waarborgen de betaling van rente en aflossing van de geldleningen die de Veiligheidsregio aangaat voor de uitvoering van zijn taak, in de verhouding tot het inwoneraantal op 1 januari van het dienstjaar waarin de geldlening wordt aangegaan.

Uittreding: Dit is slechts mogelijk na wijziging van de verdeling van gemeenten in regio's, als bedoeld in art. 8 Veiligheidsregio's. Het algemeen bestuur regelt onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten de gevolgen van uittreding.

Opheffing: De regeling kan slechts worden opgeheven voor zover dit op grond van artikel 8 en 9 van de Wet Veiligheidsregio's mogelijk is. Het algemeen bestuur stelt - na het horen van de raden van de deelnemende gemeenten - het liquidatieplan vast en regelt onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten de vereffening van het vermogen.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	7.465
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2023	2.099
Eigen vermogen per 31-12-2023	1.465
Vreemd vermogen per 1-1-2023	96.662
Vreemd vermogen per 31-12-2023	94.655
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	2,1 %
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	1,5 %

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Programma	4. Onderwijs 6. Sociaal Domein en 7. Volksgezondheid en Milieu
Taakveld	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken, 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+, 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-, 6.81 Geëscaleerde zorg18+, 6.82 Geëscaleerde zorg 18-, 7.1 Volksgezondheid
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido- Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.dienstgezondheidjeugd.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Vanuit het beginsel van verlengt lokaal bestuur behartigt het samenwerkingsverband mede de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers, om het gebied evenwichtig en voorspoedig te ontwikkelen. De belangen worden behartigd door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 lid per deelnemer (door en uit het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen). Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Blaak-van de Lagemaat, haar vervanger is wethouder Van Waveren. Elk lid van het algemeen bestuur heeft een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten. Besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen. Als de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden, die door het

algemeen bestuur uit zijn midden worden aangewezen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Blaak-van de Lagemaat.

Financieel belang

In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan het samenwerkingsverband. De kosten die het samenwerkingsverband aan de deelnemers toerekent bestaan uit algemene kosten (toe te rekenen op basis van het aantal inwoners) en overige kosten (toe te rekenen aan de deelnemers die deelnemen aan die taken waarop de kosten betrekking hebben). De deelnemers zorgen ervoor dat het samenwerkingsverband altijd over voldoende geld beschikt om aan zijn verplichtingen tegen derden te kunnen voldoen. De deelnemers garanderen bovendien tegen iedere geldgever de nakoming van de huidige en toekomstige verplichtingen die de publieke rechtspersoon op enig moment tegen die geldgever heeft.

Uittreding: Hiervoor is toestemming nodig van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur regelt ook de (financiële) gevolgen.

Opheffing: Een besluit hiertoe kan worden genomen door tenminste driekwart van het aantal deelnemende gemeenten. Het algemeen bestuur stelt het liquidatieplan op.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	23.290
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2023	1.997
Eigen vermogen per 31-12-2023	1.702
Vreemd vermogen per 1-1-2023	57.919
Vreemd vermogen per 31-12-2023	57.112
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	3,3 %
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	2,9 %

GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer
Deelnemers	De gemeenten Haarlemmermeer, Kaag en Braassem, Alphen aan den Rijn, Lansingerland, Zoetermeer, Rotterdam, Zwijndrecht, Hoeksche Waard, Dordrecht, Moerdijk en Breda en de minister van Infrastructuur en Milieu
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	-

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De regeling bevordert dat verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de daartoe nodige verbreding, verlegging en reconstructie van de A16 en A4, en de beslissing op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze worden behandeld. Deze regeling schept ook duidelijkheid voor de burgers over de bevoegde instantie.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 lid en 1 plaatsvervangend lid per deelnemer, door de colleges uit hun midden aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp, zijn vervanger is wethouder Heij. Het algemeen bestuur besluit bij meerderheid van stemmen. Ieder lid heeft een stem.

Het dagelijks bestuur bestaat uit tenminste drie leden: de voorzitter, het door de minister van Infrastructuur en Milieu aangewezen lid en tenminste één ander door het algemeen bestuur uit zijn midden aangewezen lid. Onze gemeente is niet in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd.

Financieel belang

De eventueel op grond van artikel 49 van de Wet op de ruimtelijke ordening (nu artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening) toe te kennen (plan)schadevergoeding komt volledig ten laste van het Rijk. In die zin heeft gemeente Hoeksche Waard geen financieel belang.

Uittreding: Een deelnemer kan uittreden bij besluit van de raad van de betrokken gemeente.

Opheffing: De GR vervalt van rechtswege op 1 januari 2026.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	n.v.t.
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2023	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2023	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2023	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2023	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Programma	7. Economische zaken en milieu
Taakveld	7.4 Milieubeheer
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido- Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.ozhz.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De Omgevingsdienst ondersteunt de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder. Ook ondersteunt de dienst bij taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 lid en 1 plaatsvervangend lid per deelnemer (door en uit het college aan te wijzen). Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp, zijn vervanger is wethouder Heij.

De deelnemers hebben een gewogen stemrecht. Van de 100 stemmen heeft onze gemeente er 7. Voor het tot stand komen van een besluit is een volstrekte meerderheid vereist. Wel moeten minimaal 3 deelnemers hun stem voor het voorstel hebben uitgebracht wil het aangenomen zijn, behalve als de regeling anders bepaalt. De stem-verhouding wordt eens per 4 jaar geëvalueerd, of op een eerder momnet indien de financiële bijdrage(n) van een of meerdere deelnemers op basis van de meest recent vastgestelde (wijziging van de)begroting op enig moment substantieel afwijkt (afwijken) van de geldende stemverdeling.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en 3 andere leden. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp.

Financieel belang

In de begroting wordt vastgelegd welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan de Omgevingsdienst. In een Bijdrageverordening die het algemeen bestuur vaststelt, worden de verschuldigde vergoedingen voor instandhouding van de Omgevingsdienst en de te leveren diensten vastgelegd.

Uittreding: Uittreding is mogelijk na verkregen toestemming van het vertegenwoordigend orgaan. Uittreden kan alleen met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste één kalenderjaar. Het algemeen bestuur regelt de financiële en organisatorische gevolgen van de uittreding en stelt de verschuldigde schadeloosstelling vast. De schadeloosstelling bedraagt tenminste driemaal de jaaromzet

van de betreffende deelnemer in het jaar waarin de deelnemer besluit uit te treden. In bijzondere omstandigheden kan het algemeen bestuur een andere schadeloosstelling vaststellen.

Opheffing: De regeling kan worden opgeheven indien ten minste 8 deelnemers, vertegenwoordigende tenminste drie vierde meerderheid van het aantal stemmen in het algemeen bestuur, daartoe besluiten. Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan vast, dat voorziet in de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële en personele gevolgen van de opheffing.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	1.982
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2023	1.445
Eigen vermogen per 31-12-2023	1.323
Vreemd vermogen per 1-1-2023	11.480
Vreemd vermogen per 31-12-2023	12.788
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	11%
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	9%

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer
Deelnemers	Provincie Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht en Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.kiltunnel.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De dienst beheert en exploiteert de Kiltunnel en de aansluitende wegverbindingen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 2 leden van iedere deelnemer, waarvan 2 aan te wijzen door de raad uit zijn midden en uit het college van de gemeente Hoeksche Waard, de voorzitter inbegrepen. Hiertoe zijn aangewezen de wethouders Van Waveren en Blaak-van de Lagemaat. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming is de volstrekte meerderheid vereist van de leden die aan de stemming hebben deelgenomen. Het algemeen bestuur neemt besluiten op basis van een gewogen stemverhouding.

Behalve als de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen besluitneming uitgesteld tot een volgende vergadering. In die vergadering kunnen de beraadslagingen worden heropend. Als de stemmen

staken in een voltallige vergadering of voor de tweede maal over hetzelfde voorstel, wordt het geacht niet te zijn aangenomen. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid van iedere deelnemer, uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van Waveren.

Financieel belang

Elk van de deelnemers waarborgt de betaling van rente en aflossing van de door het Wegschap te sluiten leningen en in rekening-courant op te nemen gelden, in overeenstemming met de hierboven vermelde percentages. Als hieruit voor de deelnemers betalingen voortkomen, verrekenen de deelnemers deze onderling, met gebruikmaking van dezelfde percentages.

Uittreding: Hiervoor kan het algemeen bestuur voorwaarden opstellen.

Opheffing: Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan op.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	4
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	1.241
Eigen vermogen per 1-1-2023	14.613
Eigen vermogen per 31-12-2023	15.854
Vreemd vermogen per 1-1-2023	58.257
Vreemd vermogen per 31-12-2023	53.451
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	20%
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	23%

B Stichtingen en verenigingen

Stichting Inkoopbureau West-Brabant

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.4 Overhead
Deelnemers	De gemeenten Altena, Borssele Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Goeree-Overflakkee, Halderberge, Hoeksche Waard, Kapelle, Moerdijk, Noord-Beveland, Reimerswaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Woensdrecht en Zundert; samenwerking GHO gemeenten, de gemeenschappelijke regelingen ABG-organisatie, GR de Bevelanden, Servicecentrum GGD Hart voor Brabant en GGD Zeeland
Vestigingsplaats	Zevenbergen
Website	www.inkoopbureauwestbrabant.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De stichting dient indirect diverse openbare belangen door het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers, onder andere door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 vertegenwoordiger per deelnemende gemeente. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp, zijn vervanger is wethouder Heij. Besluiten worden genomen met volstreekte meerderheid van stemmen. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder van der Wulp.

Financieel belang

De gemeente heeft bij het toetreden tot de stichting een borgsom gestort. De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is gebaseerd op het aantal af te nemen dagdelen van het inkoopbureau.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	317
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2023	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2023	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2023	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2023	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.

C Vennootschappen en Coöperaties (deelnemingen)

Stedin

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van Stedin zijn in handen van 44 gemeenten
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.stedingroep.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Het betrouwbaar, veilig en maatschappelijk verantwoord leveren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.

Bestuurlijk

Gemeente Hoeksche Waard bezit 2,04 % van de aandelen van Stedin (101.253 van de 4.970.978 aandelen). Wethouder Van der Wulp vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wethouder Heij is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen bedraagt: € 6.138.000 (normale aandelen). Daarnaast hebben wij 101.253 cumulatief preferente aandelen met een boekwaarde van € 4.000.000.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2023	50 regulier + 120 preferent
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2021*	21
Eigen vermogen per 1-1-2021*	2.891.000
Eigen vermogen per 31-12-2021*	3.270.000
Vreemd vermogen per 1-1-2021*	4.681.000
Vreemd vermogen per 31-12-2021*	4.912.000
Solvabiliteit per 1-1-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	38%
Solvabiliteit per 31-12-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	40%

**Geen gegevens bekend over begroting 2023; daarom zijn de laatst bekende gegeven uit de jaarrekening 2021 in de tabel opgenomen.*

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides zijn in handen van gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.evides.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Gemeente Hoeksche Waard neemt samen met gemeenten en provincies in Rijnmond en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides. Op haar beurt is de BV voor 50% eigenaar van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en levert in toenemende mate ook industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.

Bestuurlijk

Gemeente Hoeksche Waard bezit 4,99% (92.372) van de aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides van de 1.850.000 aandelen. Wethouder van der Wulp vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Heij is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides bedraagt bedrag € 3.391.000

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2023	530
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2021*	23.869
Eigen vermogen per 1-1-2021*	267.733
Eigen vermogen per 31-12-2021*	279.173
Vreemd vermogen per 1-1-2021*	0
Vreemd vermogen per 31-12-2021*	0
Solvabiliteit per 1-1-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	100%
Solvabiliteit per 31-12-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	100%

**Geen gegevens bekend over begroting 2023; daarom zijn de laatst bekende gegeven uit de jaarrekening 2021 in de tabel opgenomen.*

Bank Nederlandse Gemeenten

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	Bijna alle Nederlandse overheden.
Vestigingsplaats	Den Haag
Website	www.bngbank.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De gemeente heeft van oudsher aandelen in de BNG. Doelstelling van de BNG is een gunstige financiële dienstverlening en kredietverstrekking, om zo voordelig mogelijk een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke voorzieningen.

Bestuurlijk

De aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten zijn voor de helft in handen van de Staat; de andere helft is geplaatst bij gemeenten, provincie en een hoogheemraadschap. Gemeente Hoeksche Waard bezit 0,28 % (153.738) van de aandelen van de BNG (van de 55.690.720 aandelen). Wethouder Van der Wulp

vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Heij is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen BNG bedraagt € 357.000,-.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2023	350
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2021*	0
Eigen vermogen per 1-1-2021*	5.097.000
Eigen vermogen per 31-12-2021*	5.062.000
Vreemd vermogen per 1-1-2021*	155.262.000
Vreemd vermogen per 31-12-2021*	143.995.000
Solvabiliteit per 1-1-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	3%
Solvabiliteit per 31-12-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	3%

**Geen gegevens bekend over begroting 2023; daarom zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2021 in de tabel opgenomen.*

Bres Accommodaties BV

Programma	5. Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie/ 5.2 Sportaccommodaties
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	www.bresaccommodaties.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De vennootschap heeft met name ten doel:

- Het exploiteren en beheren van binnensport-, recreatie-, welzijns- en cultuurfaciliteiten en het (technisch) onderhouden van overig vastgoed.

Bestuurlijk

In deze overheids-BV heeft de gemeente rechtstreeks invloed. Gemeente Hoeksche Waard is 100% aandeelhouder van Bres, tevens opdrachtgever, bewaakt de opdracht voor uitvoering van de publieke doelstelling en behoudt daarmee haar taak als beleidsmaker en –bepaler. Wethouder Van der Wulp vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Heij is zijn vervanger.

Bres heeft een Raad van Commissarissen als toezichthoudend orgaan, bestaande uit 3 leden, benoemd op voordracht van de algemene vergadering van aandeelhouders (zijnde de gemeente). De Raad van Commissarissen benoemt een eindverantwoordelijk directeur (met uitzondering van de eerste directeur) en is bevoegd tot schorsing en/of ontslag van de directeur.

Financieel belang

Het eigendom van de accommodaties (zowel juridisch als economisch) is niet aan Bres overgedragen, maar blijft bij de gemeente. Bres voert wel het onderhoud aan de eigendommen uit.

Opheffing: Na ontbinding van de vennootschap geschiedt de vereffening door de bestuurders, tenzij de algemene vergadering anders bepaalt.

Kengetallen

Financiële kengetallen *	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023**	4.241
Werkelijk resultaat van de verbonden partij in 2021	278
Eigen vermogen per 1-1-2021*	414
Eigen vermogen per 31-12-2021*	692
Vreemd vermogen per 1-1-2021*	4.044
Vreemd vermogen per 31-12-2021*	3.847
Solvabiliteit per 1-1-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	9,28%
Solvabiliteit per 31-12-2021 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	15,24%

**Omdat nog geen gegevens bekend zijn over de begroting 2023 zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2021 in de tabel opgenomen.. ** Het betreft de netto bijdrage na aftrek van de huurvergoeding die Bres voor het gebruik van de gebouwen aan de gemeente moet betalen.*

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard

Programma	3. Economie
Taakveld	3.1 Economische ontwikkeling
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	www.bedrijvenparkhw.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Het ontwikkelingsbedrijf is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van bedrijventerreinen met een regionaal karakter. De activiteiten van de exploitatiemaatschappij beperken zich tot het ontwikkelen van een Hoeksche Waards bedrijventerrein van 20 hectare.

Bestuurlijk

De grondexploitatiemaatschappij heeft de juridische vorm van een commanditaire vennootschap (CV) met een besloten vennootschap (BV) als beherend vennoot. Wethouder Boogaard heeft van het college het mandaat gekregen voor het nemen van besluiten samenhangend met het aandeelhouderschap, wethouder Van der Wulp is zijn vervanger. De Algemene vergadering van Aandeelhouders van het OBHW heeft besloten om de Raad van Commissarissen te laten bestaan uit 1 toezichthouder (de heer mr. drs. A.J. Borgdorff).

Financieel belang

Het geplaatste en gestorte kapitaal van de BV bedraagt €35.000. Hoeksche Waard bezit 100% van de aandelen en 100% van het stemrecht. Het commanditaire kapitaal van de grondexploitatiemaatschappij bedraagt €3.500.000. De gemeente staat garant voor de geldlening van het bedrijvenpark Hoeksche Waard.

Bij oprichting van de grondexploitatiemaatschappij is overeengekomen dat vennoten een kapitaalinbreng van 40% van hun participatie in het commanditair kapitaal storten.

Kengetallen

Financiële kengetallen CV *	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	0
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2021**	-4.035
Eigen vermogen per 31-12-2021**	-4.035
Vreemd vermogen per 1-1-2021	16.566
Vreemd vermogen per 31-12-2021	10.407

Financiële kengetallen BV *	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	0
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2021	-570
Eigen vermogen per 31-12-2021	-570
Vreemd vermogen per 1-1-2021	605
Vreemd vermogen per 31-12-2021	605

** Omdat er geen gegevens bekend zijn over de begroting 2023, zijn in de tabel de gegevens opgenomen uit de jaarrekening 2021. ** De gemeente heeft in haar begroting voor het negatieve resultaat een voorziening gevormd.*

Regionale Afvalstoffendienst BV

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	7.3 Afval
Deelnemers	Gemeenten Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee
Vestigingsplaats	Westmaas
Website	www.radbv.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De vennootschap heeft tot doel om in het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer werkzaam te zijn op het gebied van:

1. Het uitvoeren van publieke taken in het afval- en grondstoffenbeheer in de ruimste zin, waaronder in ieder geval verstaan wordt: het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen van afval en grondstoffen en het adviseren hierover
2. De inzameling van bedrijfsafval en -grondstoffen, inclusief het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen
3. Het uitvoeren van taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte

Daarnaast heeft de vennootschap ten doel:

- Het deelnemen en het zich op andere wijze interesseren in, het financieren van, het voeren van directie en beheer over, het verlenen van diensten aan en het behartigen van belangen van vennootschappen en ondernemingen, primair dat met een doelstelling als genoemd onder 1, 2 en 3.
- Het ter leen opnemen en/of ter leen verstrekken van gelden, evenals het zekerheid stellen, zich op andere wijze sterk maken of zich hoofdelijk naast of voor anderen verbinden
- Het verkrijgen, vervreemden, beheren en exploiteren van roerende en onroerende zaken en andere goederen, daaronder begrepen patenten, merkrechten, licenties, kennis, vergunningen en andere industriële eigendomsrechten ten behoeve van zichzelf of ten behoeve van vennootschappen, waarmee zijn in een groep is verbonden zomede het stellen van zekerheden ten behoeve van vennootschappen waarmee zij op enigerlei wijze is verbonden en al wat met het vorenstaande in dit lid in de ruimste zin verband houdt of daartoe bevorderlijk is

De vennootschap kan de diensten genoemd onder 1, 2 en 3 in mindere mate verrichten voor anderen dan de aandeelhoudende gemeenten.

Bestuurlijk

De relatie tussen gemeente Hoeksche Waard en de RAD kenmerkt zich door een goede balans tussen invloed van de gemeenten Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee als eigenaar en opdrachtgever én de gewenste autonomie van de uitvoeringsorganisatie. Het is van belang om de opdrachtgevers- en eigenaarsrol te scheiden binnen (het college van) de gemeente.

In plaats van een directe aansturing door de gemeente is er na omzetting sprake van een afzonderlijke en verzakelijke relatie. De eigenaarsrelatie is uitgewerkt in het besturingsmodel. Daarbij worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA), Raad van Commissarissen (RvC) en het bestuur (vooral) vastgelegd in de statuten. De opdrachtgeverrelatie is uitgewerkt in onder andere een dienstverleningsovereenkomst. Wethouder Heij vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder van der Wulp is zijn vervanger.

Financieel belang

Gemeente Hoeksche Waard	10.001 aandelen (64%)
Gemeente Goeree-Overflakkee	5.626 aandelen (36%)

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2023	8.393
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2023	0
Eigen vermogen per 1-1-2023	6.174
Eigen vermogen per 31-12-2023	6.583
Vreemd vermogen per 1-1-2023	7.165
Vreemd vermogen per 31-12-2023	6.817
Solvabiliteit per 1-1-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	46%
Solvabiliteit per 31-12-2023 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	49%

D Overige verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die onder deze categorie vallen.

3.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf Grondbeleid geeft de gemeente jaarlijks het grondbeleid vorm. Om de bestuurlijke doelen te bereiken, zetten we een 'gereedschapskist' met vele instrumenten van het grondbeleid in. De bestuurlijke (in dit kader ruimtelijke) doelen liggen vast in de Meerjarenbegroting, het Coalitieprogramma en diverse visiedocumenten en de daarmee samenhangende beleidsnota's. De bestuurlijke doelen zijn dynamisch en regelgeving verandert. Daardoor kan ook de inhoud van de gereedschapskist wijzigen.

Daarnaast heeft het grondbeleid financiële impact: de uitvoering vraagt financiële middelen. Hierdoor ontstaan risico's voor de gemeente. Die risico's kunnen van grote invloed zijn op de financiële positie van de gemeente. Om deze risico's te beperken en te beheersen, bekijken we onze grondexploitaties jaarlijks opnieuw.

De verslaglegging in de paragraaf grondbeleid gaat over het te voeren grondbeleid en de uitleg over de uitvoering ervan. Hierbij is er vrijheid in de opstelling van deze paragraaf, uiteraard onder de voorwaarde dat die aan de regelgeving van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voldoet. De Commissie BBV heeft in 2019 een nieuwe notitie uitgebracht over het 'Grondbeleid in de begroting en jaarstukken'. Dit is een vernieuwing van diverse notities van het BBV. Deze notitie vormt een belangrijk financieel kader voor gemeenten in de uitwerking en de verslaglegging van de diverse grondexploitaties. De belangrijkste pijlers betreffen:

- Handreiking vennootschapsbelasting en gemeentelijk grondbedrijf (2015);
- Beperken van de risico's;
- Vernieuwing van de begroting en verantwoording van de gemeente, zodat meer vergelijkbaarheid in de verslaggeving ontstaat.

In deze paragraaf maken we onderscheid tussen faciliterende grondexploitaties en de bouwgronden in exploitatie (BIE). Het staat de gemeente vrij om beide vormen van grondbeleid als een gemengd project in de projectadministratie op te nemen en de sturing en beheersing hierop in te richten.

Artikel 16 van het BBV geeft aan dat onderstaande punten van belang zijn in de verslaglegging:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen van de programma's in de begroting;
- Een verduidelijking van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele inschatting van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van (de begrote) winstneming;
- Beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie grondbeleid

De programma's 'Verkeer, vervoer en openbare ruimte', 'Economie', 'Volksgezondheid en milieu' en 'Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening' van de Begroting zijn het meest gericht op het gemeentelijk grondbeleid en de uitvoering ervan.

In 2022-2023 wordt de Nota 'Grondbeleid 2022-2026' opgesteld en vervolgens aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. Daarmee geldt één grondbeleid voor de gehele gemeente. Jaarlijks wordt een Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) voorgelegd ter besluitvorming aan de raad, inclusief een integrale herziening van de gemeentelijke grondexploitaties. In januari 2020 is een nieuwe Nota 'Kostenverhaal' door de raad vastgesteld. Eind van ieder jaar wordt een nieuwe grondprijzenbrief vastgesteld in het college. Deze is dan voor het voorliggende jaar van toepassing. De laatste dateert van 1 februari 2022.

Wettelijke instrumenten en jurisprudentie spelen een grote rol bij het hanteren van het grondbeleid

Hierbij valt te denken aan:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro), waarin de zogenaamde Grondexploitatiewet (afdeling 6.4 Wro) is opgenomen. Via het publiekrecht, in de vorm van het exploitatieplan, is het mogelijk om kostenverhaal te plegen en in de vorm van eisen en regels mbt de uitvoering, faseringen, koppelingen en specifieke woningbouwcategorieën, aanvullende bepalingen op te leggen aan ontwikkelaars, zodat in de gewenste vorm gewerkt kan worden bij de realisatie van gebiedsontwikkelingen. Dit instrument werpt ook zijn schaduw vooruit in de anterieure overeenkomsten die voorafgaand aan het planologisch besluit kan worden gesloten met ontwikkelaars.
- Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Dit besluit geeft invulling aan de kostenelementen die kunnen worden opgenomen in een exploitatieplan.
- Andere instrumenten zijn:
 - Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg).
 - Ontheffingswet.
 - Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).
 - De Woningwet en het Burgerlijk Wetboek.
- 'Didam arrest' mbt grondverkoop door de gemeente

Vanaf 2023 is naar verwachting de Omgevingswet van kracht. Deze wet heeft gevolgen, zij het beperkt, voor het grondbeleid en de uitvoering ervan. In de op te stellen Nota 'Grondbeleid 2022-2026' wordt dieper ingaan op de consequenties van de Omgevingswet.

Uitvoering grondbeleid

Voor de situatie dat de gemeente haar eigen grondposities ontwikkelt wordt daarover periodiek verslag gedaan. Het betreft door de raad vastgestelde plannen en geopende grondexploitaties van 'Bouwgronden in Exploitatie'.

Voor de situatie dat de gemeente medewerking verleent aan een ontwikkelingsinitiatief van derden dan is sprake van 'faciliterend' grondbeleid. In die situatie heeft de gemeente de wettelijk plicht om de gemeentelijke kosten te verhalen op de ontwikkelaar. Wij leggen de afspraken vast in een anterieure overeenkomst, waarbij de systematiek van het kostenverhaal zoals beschreven in de Grondexploitatiewet als basis dient.

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) geeft jaarlijks nieuwe richtlijnen of stelt de richtlijnen bij voor de grondbedrijfsfunctie.

We zien een aantal wettelijke ontwikkelingen op ons afkomen die gevolgen hebben voor de implementatie van ons grondbeleid. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is daarin belangrijk. Toch blijven veel instrumenten intact en worden de mogelijkheden voor gemeenten om te sturen in het grondbeleid en haar kosten te verhalen versterkt. Echter, de totale impact van de Omgevingswet op de implementatie van het grondbeleid (werkprocessen) is nog niet helemaal duidelijk.

Om realistische woon- en werklocaties te programmeren, hanteren we onderstaande uitgangspunten:

Bedrijventerreinen/werklocaties

Met de provincie Zuid-Holland is een bedrijventerreinprogrammering afgesproken voor de periode 2014-2030. Vraag en aanbod van bedrijventerreinen brengen we daarmee kwantitatief en kwalitatief met elkaar in evenwicht. We onderscheiden 3 categorieën: ontwikkelen, niet ontwikkelen en visie. Uit onderzoek blijkt dat er regionaal een overaanbod voor de werkmilieus 'industriële' en 'kleinschalig/gemengd bedrijventerrein' is. Er is nog wel ruimte in de distributiesector.

Woonlocaties

Onderdeel van de Woonvisie is een woningbouwprogramma dat de leidraad wordt voor toekomstige ontwikkelingen. Met de provincie Zuid-Holland heeft de gemeente afspraken rondom woningbouw gemaakt. Daarmee is de basis gelegd voor de ruimtelijke structuur om te ontwikkelen. Dit is voor de gemeente geen eindpunt. Met de provincie zijn we in onderhandeling om een groter woningcontingent (het maximaal aantal woningen dat een gemeente mag bouwen) te krijgen. Op basis van een provinciale herberekening van de zogeheten Trendraming 2019 werd bekend dat we extra woningen mogen bouwen. Het gaat om 686 extra woningen tot en met 2029. Dat extra aantal is nodig om de vitaliteit van de kernen in stand te houden en daar waar mogelijk nieuwe locaties te ontwikkelen om instroom vanuit het stedelijk gebied op te kunnen vangen. Hierdoor kunnen we gestalte geven aan het gezinseiland-principe.

Actuele prognose van bouwgronden in exploitatie (BIE)

Voor de projecten die daadwerkelijk in ontwikkeling zijn of worden ontwikkeld, wordt (of is) een grondexploitatiebegroting vastgesteld. Jaarlijks in het voorjaar, gelijktijdig met de jaarverslaggeving, herzielt de gemeente de grondexploitaties en stelt het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) op. De actuele bouwgrondexploitaties zijn opgenomen in zogenaamde grondbedrijf- complexen.

In onderstaande tabel staan de verwachte eindresultaten per grondexploitatie, op basis van een doorrekening zoals opgenomen in de MPG 2022 (begin juli door de raad vastgesteld), die naar verwachting in 2023 doorlopen. Het gaat om:

- Land van Essche III (Strijen);
- Goudswaard Noordoost;
- Uitbreiding Piershil.

-/- = voordelig; +/- = nadelig. '

(x € 1.000)

In exploitatie genomen gronden	Verwach- te boekwaarde 1-1-2023	Mutaties 2023	Verwach- te boekwaarde 31-12-2023	Prognose mutaties 2024	Prognose mutaties 2025	Prognose mutaties 2026	Prognose mutaties 2027 e.v. jaren	Prognose eind- resultaat exploita- tie(eind- waarde)
<i>Winstgevende grondexploitaties:</i>								
Land v Essche III Uitbr. Goudswaard NO Uitbr. Piershil	1.048 -791 -56	-1.738 193 20	-690 -598 -36	202				-690 -396 -36
<i>Verlieslatende grondexploitaties:</i>								
Niet van toepassing								
Totaal voor winst- en verliesneming	201	-1.525	-1324	202				-1122
Winstnemingen Intrekking uit verliesvoorziening*		726		396				1.122
Totaal na winst- en verliesneming	201	-799	-598	598				0

* Het betreffen alleen winstgevende grondexploitaties waardoor er geen sprake is van een onttrekking uit de verliesvoorziening.

Naar het zich laat aanzien zal ook de grondexploitatie 'Bedrijventerrein VI' te Strijen nog een jaar doorlopen tot in 2023. Dit zal worden verwerkt in de komende MPG 2023.

NB: Ten opzichte van het MPG 2022 worden de volgende grondexploitaties in 2022 administratief afgewikkeld:

- De Hoogerwerf (Oud-Beijerland);
- Poortwijk III.

Deze grondexploitaties worden hieronder niet meer toegelicht.

Toelichting op de lopende gebiedsontwikkelingen

Deze grondexploitaties worden in het MPG uitgebreid nader toegelicht. Een korte toelichting per complex is hieronder opgenomen.

Uitbreiding Piershil

De uitbreiding Piershil is een ontwikkeling met woningbouw op de locatie van het voormalige volkstuinencomplex aan de oostzijde van Piershil. De realisatie en oplevering van de laatste woningen vindt

plaats eind 2022. De aanleg van de in 2020 voorbereide definitieve woonomgeving vindt plaats vanaf begin 2023. Vooralsnog is de verwachting dat de werken en werkzaamheden plaatsvinden volgens de vastgestelde fasering en budgetten (MPG2022), mede gelet op de aard en omvang daarvan.

Bedrijventerrein VI Strijen

De laatste kavel wordt eind 2022 waarschijnlijk verkocht. Hier is immers al een optie op genomen. Na de bouw van het bedrijfspand zullen in 2023 de laatste werken en werkzaamheden in de openbare ruimte plaatsvinden. Er is dus sprake van enige oponthoud. Deze grondexploitatie zal daarom een jaar later worden afgesloten (2023 ipv 2022). De eerder door de raad vastgestelde budgetten (MPG2022) zijn waarschijnlijk afdoende, mede gelet op de aard en omvang van de afrondende werken en werkzaamheden. Het oponthoud heeft wel enig effect op (de duur van) de inzet van het gemeentelijk apparaat. De financiële consequenties van een jaar doorschuiven worden verwerkt bij het MPG 2023.

Land van Essche III

Deze ontwikkellocatie ligt aan de zuidkant van Strijen. De gronden van deze locatie zijn grotendeels eigendom van de gemeente. Medio april 2022 is een overeenkomst gesloten met een ontwikkelaar die instaat is om invulling te geven aan de eisen en wensen van de gemeente (ten aanzien van grondgebruik, programma, duurzaamheid etc). Eind 2022 zal de raad gevraagd worden om het daarbijhorende bestemmingsplan vast te stellen. De start van de bouw van de eerste woningen verwachten we in 2023. De fasering van werken en werkzaamheden schuift hierom een jaar op en er is sprake van enige oponthoud. Deze heeft vooralsnog weinig effect op de door de raad eerder vastgestelde budgetten voor bouw- en woonrijpmaken (MPG2022). Het oponthoud heeft wel enig effect op (de duur van) de inzet van het gemeentelijk apparaat.

Goudswaard NO

Het bestemmingsplan is in december 2020 vastgesteld. Het bouwrijp maken heeft plaatsgevonden. In 2022 vindt de grondverkoop aan de gecontracteerde ontwikkelaar plaats, die via een prijsvraag is geselecteerd. Vooralsnog is de verwachting dat de werken en werkzaamheden plaatsvinden volgens de vastgestelde fasering en budgetten (MPG 2022). Gezien de hoge inflatie (>10%) is een aanvullende indexatie van de budgetten op termijn mogelijk noodzakelijk, mede gelet op de huidige kostenindex van 3% waar rekening mee is gehouden.

Vennootschapsbelasting in relatie tot grondexploitaties

We verwachten dat onze gemeente als ondernemer wordt aangemerkt en daardoor belastingplichtig is. De huidige lopende grondexploitaties zijn winstgevend (zie bovenstaande tabel met resultaten op eindwaarde). Binnen de regels van de vennootschapsbelasting mogen we winstgevendende exploitaties compenseren met verliesgevendende grondexploitaties. Op dit moment heeft de gemeente echter geen verlieslatende complexen. Jaarlijks wordt binnen alle grondexploitaties gekeken wat het totale jaarlijkse winstbedrag is. Daarover moet door de gemeente vennootschapsbelasting betaald worden.

Winstneming en het nemen van verliezen

Winstneming

Tussentijdse winstneming is binnen de regelgeving van de BBV mogelijk als:

- het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat én;
- een deel van de (bouwrijpe) grond is verkocht én;
- een deel van de kosten zijn gerealiseerd.

De tussentijdse winst wordt berekend door 'de gerealiseerde kosten te delen door de totale kosten en deze te vermenigvuldigen met de gerealiseerde opbrengsten gedeeld door de totale opbrengsten' en deze fractie (%) te vermenigvuldigen met de geprognoseerde eindwaarde (resultaat) van de grondexploitatie. Deze methode staat bekend als de 'percentage of completion' methode (POC-methode) en dient door alle gemeenten op eenzelfde wijze te worden toegepast, met als doel de resultaten tussen gemeenten onderling vergelijkbaar te maken.

Dit voortgangpercentage, en daarmee de bepaling van de tussentijdse winst, is pas goed mogelijk en zichtbaar op het moment dat de jaarrekening wordt opgemaakt. De tussentijdse winst is een incidentele opbrengst die zich lastig laat voorspellen tijdens de begroting door versnellingen en/of vertragingen in de voortgang van projecten lopende het jaar.

Verliezen

Het resultaat van een grondexploitatie wordt berekend door het saldo van de (toekomstige) kasstromen. Zien we hier een verlies, dan dienen wij op grond van de BBV hiervoor een voorziening te treffen. De voorziening wordt gewaardeerd op basis van eindwaarde. In principe zijn er geen tussentijdse afrekeningen met deze voorziening. Bij de jaarrekening 2021 is aan de hand van de uitkomsten van het MPG 2022 het bedrag van de verliesvoorziening bijgesteld. Er zijn op dit moment geen verlieslatende grondexploitaties waarvoor een verliesvoorziening moet worden getroffen, met uitzondering van Bedrijvenpark Hoeksche Waard.

Reserves, voorzieningen en risico's

Risico's

In principe moeten voorzienbare risico's binnen de grondexploitaties worden opgevangen. De resultaten van de grondexploitaties en de relatieve doorlooptijd ervan geven aan dat de financiële risico's beheersbaar zijn. De onvoorzienbare risico's bij de lopende grondexploitaties worden meegenomen bij het in beeld brengen van het totale benodigde weerstandsvermogen van de gemeente.

Reserve

Met de vaststelling van de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen (maart 2022) is de reserve grondexploitaties komen te vervallen. Zoals eerder vermeld, worden de onvoorzienbare risico's meegenomen met het totale benodigde weerstandsvermogen van de gemeente.

Voorziening

Conform de BBV-regelgeving worden verwachte tekorten bij lopende en nieuwe grondexploitaties afgedekt met een verliesvoorziening grondexploitaties. De voorziening wordt bepaald op basis van de eindwaardeberekeningen vanuit de grondexploitaties.

Eventuele stortingen in deze verliesvoorziening komen ten laste van het exploitatiesaldo. De gemeenteraad stelt jaarlijks bij de jaarrekening de herziening van de grondexploitaties en daarmee de mutaties van de verliesvoorziening vast.

Op grond van de laatste actualisatie van de grondexploitaties (MPG 2022), worden na 2021 geen verlieslatende grondexploitaties verwacht. Wel is er nog een aparte verliesvoorziening voor de exploitatie van het Bedrijvenpark Hoeksche Waard. Onderstaande tabel laat zien dat deze voorziening € 4,07 miljoen bedraagt en aansluit met het verwachte negatieve resultaat bij de herziening 2022 van het Bedrijvenpark Hoeksche Waard. In de begroting 2023 vormen wij verder geen aanvullende voorziening.

(x € 1.000)

Omschrijving	Soort	Voorziening per 1-1-2023	Onttrekking voorziening in 2023	Onttrekking voorziening in 2024 e.v. jaren	Voorziening per 31-12-2026
Bedrijvenpark Hoeksche Waard	In exploitatie	4.067	0	0	4.067

3.8 Regio Deal

Inleiding

Het samenwerkingsverband Zuid-Hollandse Delta en het Rijk hebben op 17 juli 2020 een Regio Deal gesloten. Met deze deal investeert het Rijk € 7,5 miljoen in het versterken en verbeteren van de kwaliteit van leven, werken en wonen in de regio. In de Zuid-Hollandse Delta werken de gemeenten op de eilanden Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard en Voorne-Putten samen aan een aantal grote opgaven.

In een Regio Deal werken Rijk en regio samen aan gebiedsgerichte opgaven om de kwaliteit van leven, werken, wonen, ondernemen, veiligheid, onderwijs en recreëren in regio's verspreid over Nederland te vergroten. De eilanden hebben voor hun ambities een bedrag van € 7,5 miljoen van het Rijk ontvangen en dragen daar zelf nog eens € 7,5 miljoen aan bij. Met de extra investering van het Rijk kan de regio deze opgaven sneller en beter aanpakken.

Thema's

De samenwerkende gemeenten gaan door de ondertekening van de Regio Deal samen aan de slag op het gebied van duurzaamheid, agrifood, landschap en toerisme en onderwijs en arbeidsmarkt. Gemeente Hoeksche Waard is trekker van het thema agrifood.

Projecten

Na de start van de Regio Deal is stevig ingezet op de regionale samenwerking tussen overheden, ondernemers, scholen en maatschappelijke partners. De ambities worden met grote én kleine projecten gerealiseerd. In 2021 zijn voor agrifood vier nieuwe initiatieven gestart. In verband met het groeiseizoen loopt de uitvoering door in 2023. Zo krijgt het 'Bodem als Basis van LTO Noord een vervolg. Gezamenlijk financieren LTO Noord, Waterschap Hollandse Delta en de Regio Deal dit project, waarin bij circa 55 deelnemende agrariërs gewerkt wordt aan de verbetering van de landbouwgrond. Daarnaast start een proef met een waterstofrobot voor bodembewerking op verschillende grondsoorten in de regio. Ook is er een financiële bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het Foodlab Hoeksche Waard. Zo wordt verder gebouwd aan het regionale kennisnetwerk voor landbouw en de korte keten. De ambitie was om voor half 2022 alle nieuwe initiatieven binnen de subsidieregeling in uitvoering te brengen. Dit is gelukt. Zo komt er een proef met mobiele zonnecellen bij een agrarisch bedrijf, om te kijken of het lukt zelfvoorzienend te worden. Daarnaast wordt het netwerk van waterstofvulstations in de regio uitgebreid.

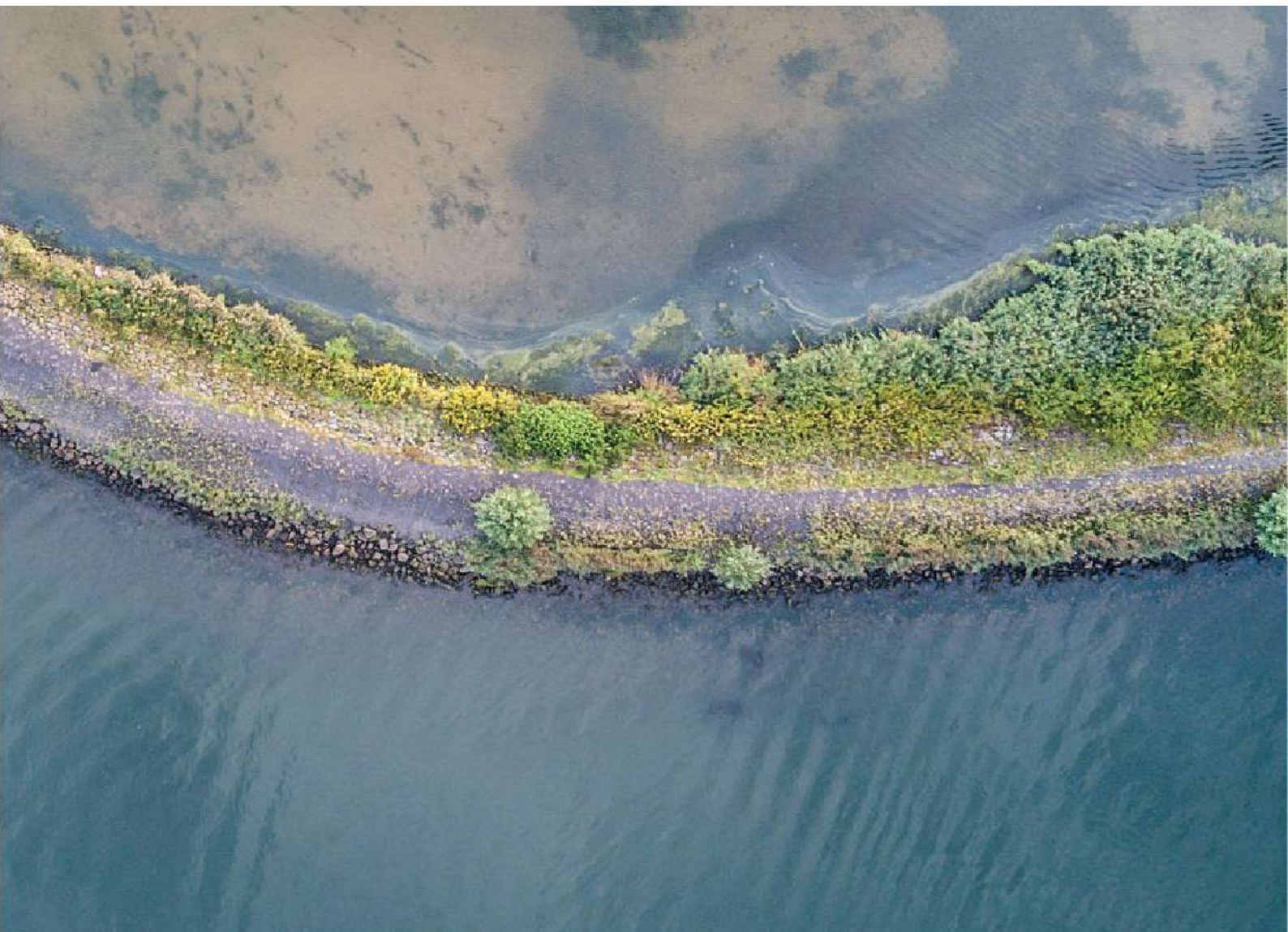
Met de herstructurering van de verouderde campings en de transformatie van oude jachthaven naar veelzijdig watercentrum zet men de eerste stappen op het gebied van toerisme. De projecten om de natuur van het Haringvliet meer bekend, toegankelijk en betrouwbaar te maken, worden nu opgestart. De gemeenten willen bovendien zorgen voor een 'dekkend onderwijsaanbod' in de regio, voor de sectoren agrifood, toerisme en recreatie, duurzaamheid, zorg en innovatie-techniek. Daarbij zijn de drie campussen in Goeree-Overflakkee, Brielle en Hoeksche Waard belangrijk. In aanvulling daarop komt een regionale online vacaturebank, waar werkzoekenden in één oogopslag zien welke vacatures in de Zuid-Hollandse Delta openstaan.

Risico's

De Regio Deal is niet iets alleen van de overheid. In de zogenaamde 'triple helix' maken ook het onderwijs en ondernemers deel uit van de samenwerking. Er moet nog inzet gepleegd worden om voldoende partijen met voldoende doorzettingskracht aan deze deal te verbinden. Door de coronacrisis zijn voor sommige partijen de prioriteiten anders komen te liggen. Dit zal in 2023 duidelijk worden.

4 Financiële Positie

gemeente
Hoeksche Waard

4.1 Grondslagen en uitgangspunten

In onderstaande tabel zijn de uitgangspunten en grondslagen opgenomen zoals die in deze begroting zijn toegepast. Een aantal uitgangspunten (waaronder de woningbouwprognoses en de daaraan gekoppelde paramaters) zijn aangepast aan de laatst bekende gegevens en kunnen om die reden afwijken van de uitgangspunten zoals opgenomen in de Kaderbrief 2023.

Onderwerp	Uitgangspunt
Algemeen	Een programmabegroting die voldoet aan de eisen van de BBV en die structureel sluitend is in 2023 of aannemelijk is gemaakt dat het structurele evenwicht uiterlijk in 2026 wordt bereikt. Een programmabegroting die voldoet aan de eigen beleidslijnen zoals opgenomen in de financiële verordening 2021, de nota reserves en voorzieningen 2022 en de nota waardering, afschrijving vaste activa 2019.
Loonstijging	Prijsindex CPB, uit meicirculaire 2022 Gemeentefonds: Loonvoet, sector overheid 2023: 3,6% De cao voor gemeenten loopt tot 1 januari 2023
Prijsstijging	Prijsindex CPB, uit meicirculaire 2022 Gemeentefonds: Prijs bruto binnenlands product 2023: 3,0% De deelnemersbijdragen aan de GR-en zijn gebaseerd op de vastgestelde begrotingen van de GR-en. <i>De prijsindexatie en de aanpassing van de tarieven die in deze (primaire) begroting zijn opgenomen zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in de meicirculaire 2022 (en Kaderbrief 2023). Hierbij was een prijsindexcijfer van 3% van toepassing. In de septembercirculaire 2022 van het gemeentefonds wordt uitgegaan van hogere inflatiecijfers (4,9% in plaats van 3%), op basis van de actuele raming van het Centraal Planbureau (CPB). Gezien het tijdstip waarop de septembercirculaire bekend is gemaakt, hebben wij de effecten hiervan (op de budgetten en tarieven) niet meer in deze begroting kunnen verwerken maar hebben wij de financiële effecten hiervan verwerkt in het raadsvoorstel bij deze begroting en de daarbij behorende eerste begrotingswijziging 2023.</i>
Meerjarenperspectief	In 2023 worden de lonen (zie 'loonstijging') en prijzen (zie 'prijsstijging') ten opzichte van 2022 geïndexeerd. Vanaf 2024 worden de lonen en prijzen constant gehouden (geen index).
Onvoorziene uitgaven	Deze is gebaseerd op € 1,- per inwoner (afgerond € 90.000)
Omslagrente	Volgens Omslagberekening BBV, deze wordt bij het opstellen van de Programmabegroting berekend.
Rentepercentage nieuwe geldleningen	- Kortlopende geldleningen: -/- 0,4%* - Langlopende geldleningen: 2,59% (voor 25 jaar vast)
Rentetoerekening	De rente wordt via de renteomslag doorbelast aan de betreffende taakvelden.
Rentebijbeschrijving op reserves en voorzieningen	Vindt niet plaats (met uitzondering van voorzieningen gewaardeerd op contante waarde).

Onderwerp	Uitgangspunt
Berekening uurtarieven	De uitgangspunten voor het berekenen van de uurtarieven zijn de gemiddelde loonsom per team gedeeld door het aantal netto productieve uren met daarop een opslag van de overhead. Het netto aantal productieve uren is 1.409 uur per jaar. Dit aantal wordt gehanteerd in de periode 2023 tot en met 2026.** Voor anterieure overeenkomsten worden de tarieven uit de landelijke plankostenscan toegepast.
Tarieven OZB en RZB	Het tarief voor 2023 passen we aan, aan de ontwikkeling van de waarden van het onroerend goed van het voorgaande jaar. Daarna passen we het tarief aan, op basis van de prijsstijging bruto binnenlands product.
Tarieven overige belastingen	?Het betreft hier de volgende onderdelen: • Haven- en kadegelden • Hondenbelasting • Lijkbezorgingsrechten • Marktgelden • Omgevingsvergunningen • Overige legestarieven • Rioolheffing • Toeristenbelasting • Afvalstoffenheffing Aanpassen aan de prijsstijging bruto binnenlands product voor zover de grens van de wettelijke voorschriften (maximumtarief of meer dan 100% kostendekkend) niet structureel wordt overschreden.
Privaatrechtelijke opbrengsten/ huuropbrengsten	Aanpassen aan de prijsstijging bruto binnenlands product, tenzij er specifieke (meerjarige) afspraken zijn gemaakt (bijvoorbeeld huurovereenkomsten).
Subsidies	Structurele subsidies aanpassen aan de prijsstijging bruto binnenlands product. Bij incidentele subsidies geen inflatiecorrectie toepassen (vaste bedragen).
Aantal inwoners	1 januari 2022: 88.715 (GBA) De stijging van het aantal inwoners wordt berekend door een factor van 1,6 inwoners te hanteren per extra woning. Dit resulteert in de volgende inwoneraantallen: • 1 januari 2023: 89.427 • 1 januari 2024: 90.606 • 1 januari 2025: 92.027 • 1 januari 2026: 93.296
Aantal woningen	1 januari 2022: 38.643 (BAG) De stijging van het aantal woningen is gebaseerd op de aantallen uit het WoningBouwProgramma 2022. Dit resulteert in het volgende aantal woningen: • 1 januari 2023: 39.088 (WBP + 445) • 1 januari 2024: 39.825 (WBP + 737) • 1 januari 2025: 40.713 (WBP + 888) • 1 januari 2026: 41.506 (WBP + 793)

Onderwerp	Uitgangspunt
Aantal inwoners onder 18 jaar	• 1 januari 2023: 17.010 • 1 januari 2024: 17.235 • 1 januari 2025: 17.505 • 1 januari 2026: 17.746
Aantal huishoudens met een laag inkomen	• 1 januari 2023: 9.436 • 1 januari 2024: 9.561 • 1 januari 2025: 9.710 • 1 januari 2026: 9.844
Aantal bijstandsgerechtigden	• 1 januari 2023: 852 • 1 januari 2024: 841 • 1 januari 2025: 822 • 1 januari 2026: 849
Aantal leerlingen VO	Per oktober 2022: 3.165
Aantal bedrijfs gebouwen	• 1 januari 2023: 10.937 • 1 januari 2024: 11.081 • 1 januari 2025: 11.255 • 1 januari 2026: 11.410

4.2 Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht bevat de baten, de lasten en de mutaties in de reserves voor de jaren 2023 tot en met 2026. Daarnaast bevat het overzicht de gerealiseerde cijfers 2021 en de actuele begroting 2022.

	Werk 21 baten	Werk 21 lasten	Werk 21 saldo	Begr 22 baten	Begr 22 lasten	Begr 22 saldo	Begr 23 baten	Begr 23 lasten	Begr 23 saldo	Begr 24 baten	Begr 24 lasten	Begr 24 saldo	Begr 25 baten	Begr 25 lasten	Begr 25 saldo	Begr 26 baten	Begr 26 lasten	Begr 26 saldo
0. Bestuur en ondersteuning	4.126	-14.157	-10.030	2.260	-9.307	-7.047	1.349	-8.755	-7.406	1.543	-8.744	-7.201	1.546	-8.744	-7.198	1.546	-8.784	-7.238
1. Veiligheid	22	-9.404	-9.382	27	-9.910	-9.883	113	-9.973	-9.860	113	-9.904	-9.792	113	-9.904	-9.792	113	-9.904	-9.792
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	22.049	-44.866	-22.817	23.288	-45.352	-22.065	24.050	-46.282	-22.231	22.771	-47.896	-25.125	22.719	-48.444	-25.725	22.919	-49.221	-26.302
3. Economie	1.090	-2.780	-1.690	1.575	-4.515	-2.940	386	-2.619	-2.233	289	-2.244	-1.956	289	-1.769	-1.480	289	-1.769	-1.480
4. Onderwijs	829	-5.975	-5.145	5.228	-10.723	-5.495	1.178	-6.920	-5.742	793	-6.605	-5.812	793	-6.455	-5.662	793	-6.409	-5.616
5. Sport, cultuur en recreatie	3.108	-12.626	-9.518	4.177	-12.567	-8.390	2.745	-12.076	-9.331	2.746	-12.231	-9.485	2.746	-11.925	-9.179	2.746	-11.897	-9.151
6. Sociaal domein	18.359	-72.686	-54.327	20.135	-83.274	-63.138	19.783	-77.139	-57.357	17.624	-76.373	-58.750	17.921	-75.872	-57.951	17.927	-75.976	-58.049
7. Volksgezondheid en milieu	123	-7.500	-7.378	291	-9.805	-9.513	8	-7.153	-7.146	8	-6.839	-6.831	8	-6.862	-6.854	8	-6.862	-6.854
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	15.615	-13.251	2.364	12.029	-14.955	-2.926	6.488	-9.485	-2.997	3.506	-7.429	-3.923	4.857	-7.400	-2.543	3.471	-7.400	-3.929
Algemene dekkingsmiddelen	150.494	-2.372	148.122	158.529	-1.222	157.307	159.429	-2.473	156.955	161.252	-3.223	158.029	163.390	-3.941	159.449	150.933	-4.677	146.256
Onvoorzien	0	-0	-0	0	-512	-512	0	-89	-89	0	-89	-89	0	-89	-89	0	-89	-89
Overhead	258	-32.694	-32.436	1.859	-36.747	-34.889	182	-31.013	-30.832	107	-30.531	-30.425	107	-30.061	-29.954	107	-29.839	-29.732
Vennootschapbelasting	0	-283	-283	0	-67	-67	0	-69	-69	0	-69	-69	0	-69	-69	0	-69	-69
Saldo van baten en lasten A	216.074	-218.594	-2.520	229.398	-238.957	-9.559	215.710	-214.047	1.663	210.751	-212.178	-1.427	214.488	-211.534	2.954	200.851	-212.895	-12.045
0. Bestuur en ondersteuning	3.305	-367	2.939	267	0	267	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Veiligheid	161	-125	36	145	0	145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	6.824	-4.407	2.417	2.068	-884	1.184	604	0	604	681	0	681	813	0	813	950	0	950
3. Economie	847	-563	284	1.448	-1.060	388	23	0	23	27	0	27	27	0	27	27	0	27
4. Onderwijs	7.001	-6.698	303	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	1.256	-869	387	8.820	-9.057	-237	515	0	515	494	0	494	494	0	494	494	0	494
6. Sociaal domein	2.557	-1.826	730	3.910	0	3.910	417	-2.122	-1.705	384	-45	339	378	-45	333	378	-45	333
7. Volksgezondheid en milieu	463	-74	390	2.478	-1.565	913	4	0	4	4	0	4	4	0	4	4	0	4
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	851	-2.660	-1.809	4.737	-4.782	-45	582	-317	265	300	-80	220	300	-80	220	300	-80	220
Algemene dekkingsmiddelen	100	-5.132	-5.032	406	-3.590	-3.184	420	-420	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	8.211	-3.322	4.889	16.491	-8.445	8.046	2.398	0	2.398	1.633	0	1.633	1.053	0	1.053	1.061	0	1.061

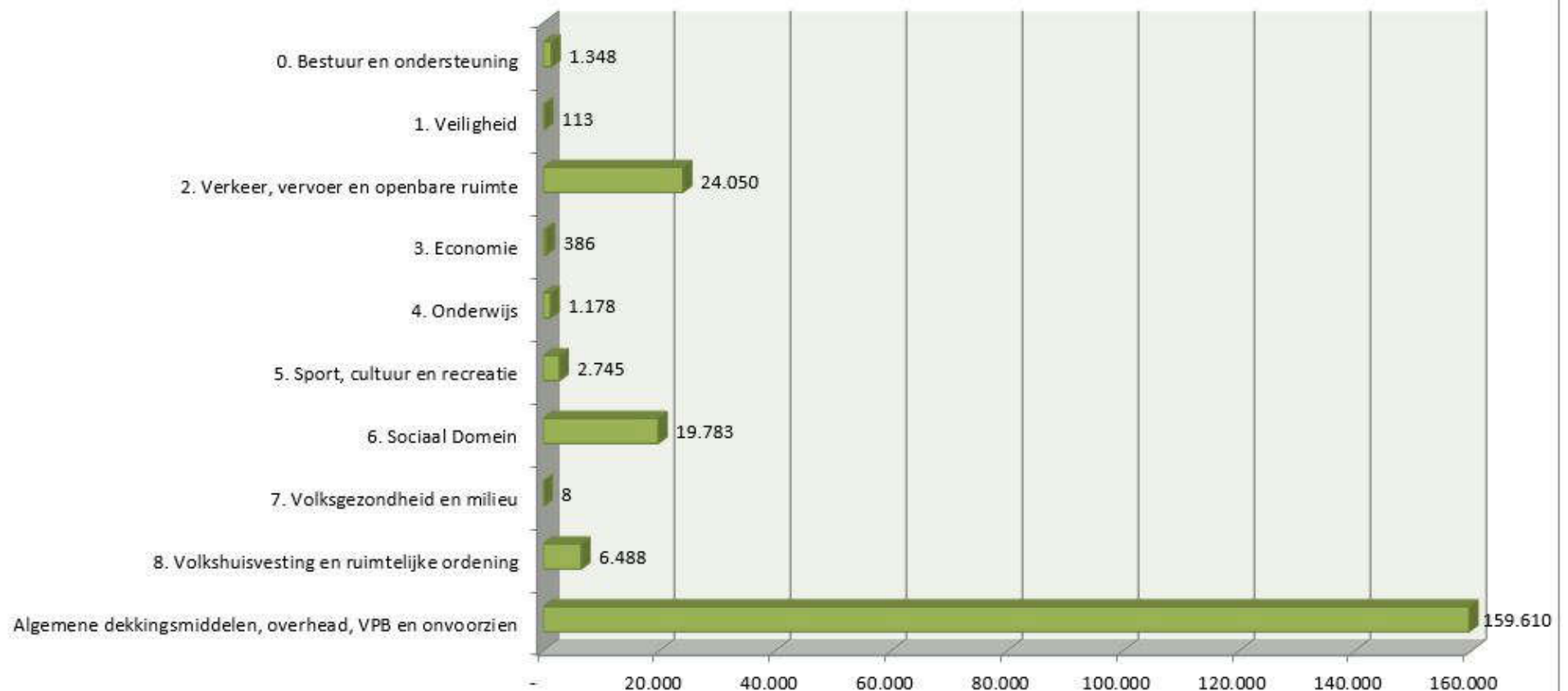
	Werk 21 baten	Werk 21 lasten	Werk 21 saldo	Begr 22 baten	Begr 22 lasten	Begr 22 saldo	Begr 23 baten	Begr 23 lasten	Begr 23 saldo	Begr 24 baten	Begr 24 lasten	Begr 24 saldo	Begr 25 baten	Begr 25 lasten	Begr 25 saldo	Begr 26 baten	Begr 26 lasten	Begr 26 saldo
Vennootschapbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen aan / stortingen in reserves (B)	31.575	-26.042	5.533	40.769	-29.383	11.386	4.963	-2.858	2.104	3.523	-125	3.398	3.069	-125	2.944	3.214	-125	3.089
Resultaat (A+B)	247.649	-244.636	3.013	270.167	-268.340	1.827	220.672	-216.905	3.767	214.274	-212.303	1.971	217.557	-211.659	5.898	204.065	-213.020	-8.956

Het totaalbeeld van baten en lasten is als volgt:

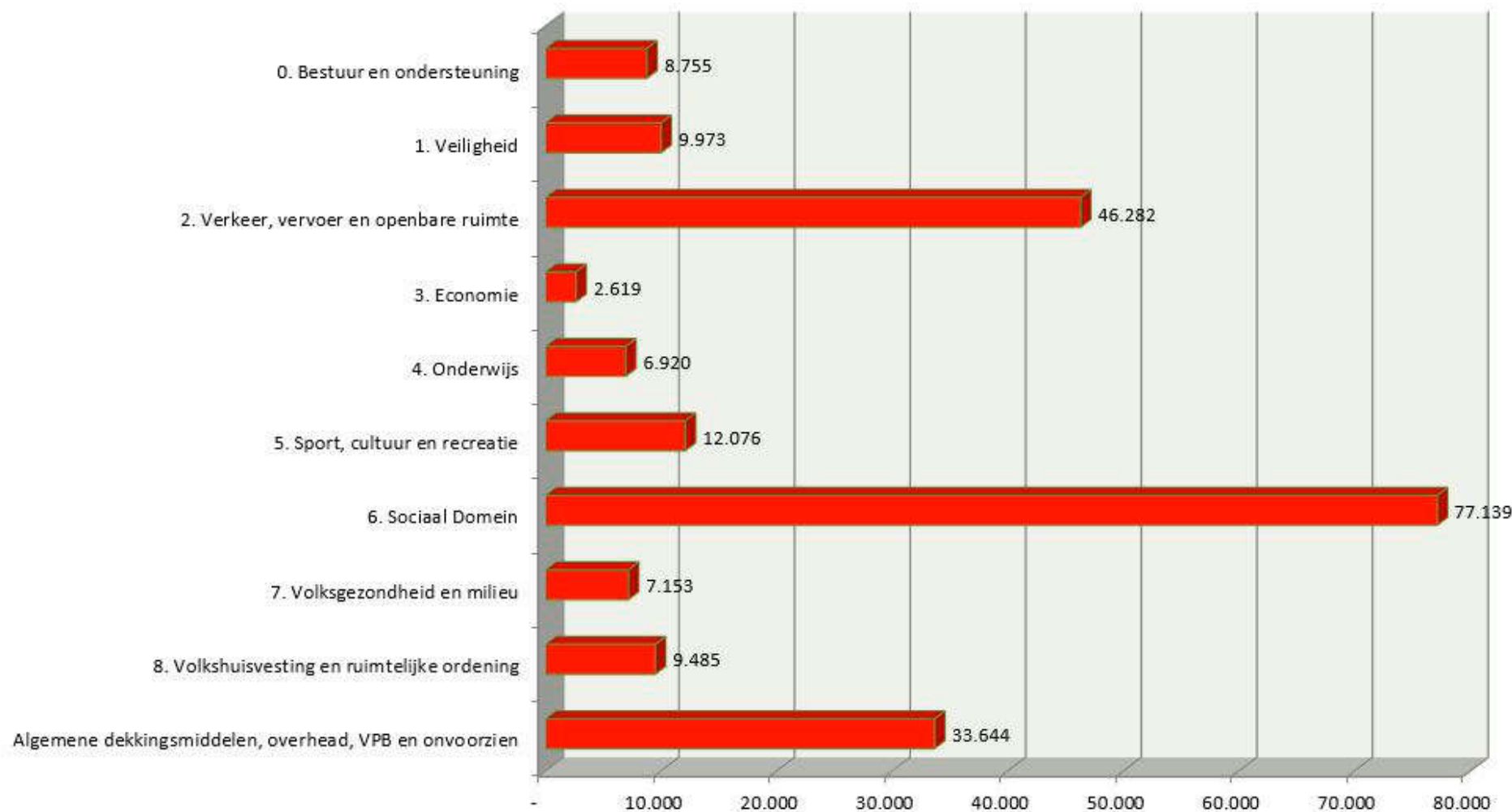
Omschrijving	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	216.074	229.398	215.710	210.751	214.488	200.851
Lasten	-218.594	-238.957	-214.047	-212.178	-211.534	-212.895
Saldo van baten en lasten A	-2.520	-9.559	1.663	-1.427	2.954	-12.045
Onttrekkingen reserves	31.575	40.769	4.963	3.523	3.069	3.214
Stortingen reserves	-26.042	-29.383	-2.858	-125	-125	-125
Totaal onttrekkingen aan / stortingen in reserves (B)	5.533	11.386	2.104	3.398	2.944	3.089
Resultaat (A+B)	3.013	1.827	3.767	1.971	5.898	-8.956

De verdeling van de lasten en baten per programma zijn in onderstaande overzichten weergegeven (bedragen x €1.000)

Totale **baten** per programma 2023 (excl. reserves)

Totale **lasten** per programma 2023 (excl. reserves)

4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten

In onderstaand overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen. Dit zijn posten die eenmalig van toepassing zijn of waarvan de 'eindigheid' vaststaat. De incidentele lasten worden hierbij weergegeven als +/++; de incidentele baten als -/-

Bedragen * € 1.000

Prgr	Tv	Incidentele posten (baten en lasten)	Lasten / baten	2023	2024	2025	2026	Toelichting belangrijkste posten
Alg	0.4	Projectkosten	Lasten	710	53	-	-	Frictiekosten die voortvloeien uit herindeling. Bijv afsluiten/digitaliseren archieven voorm. gemeenten.
	0.4	Onttrekking reserve Frictiekosten	Onttrekking	-710	-53	-	-	
	0.4	Flankerend beleid maatregelen	Lasten	704	528	492	500	Frictiekosten (voormalig) personeel worden gedekt uit de reserve. Contracten zijn eindig.
	0.4	Onttrekking reserve Flankerend Beleid	Onttrekking	-704	-528	-492	-500	
	0.10	Onttrekking aan de reserve weerstandsvermogen	Onttrekking	-420	-	-	-	Overheveling obv de risicoinventarisatie. Reservemutaties zijn incidenteel.
	0.10	Storting in de algemene reserve	Storting	420	-	-	-	
		Totaal programma Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien		-	-	-	-	
3	3.1	Uitvoeringsagenda vitale arbeidsmarkt (regiodeal)	Lasten	155	-	-	-	Project regiodeal is eindig.
		Totaal programma 3. Economie		155	-	-	-	
4	4.3	Nationaal Programma onderwijs	Lasten	385	-	-	-	Doorbetaling (subsidie) van eenmalige rijksmiddelen.
	4.3	Subsidies Nationaal Programma onderwijs	Baten	-385	-	-	-	
		Totaal programma 4. Onderwijs		-	-	-	-	
6	6.1	Storting reserve kostenverhaal ruimtelijke ontwikkelingen	Storting	45	45	45	45	Reservemutaties zijn incidenteel.
		Onttrekking reserve kostenverhaal ruimtelijke ontwikkelingen	Onttrekking	-78	-45	-45	-45	

	6.81	Middelen Nissewaard	Baten	-2.077	-	-	-	Eenmalige bijdrage van gemeente Nissewaard wordt gestort in de reserve Sociaal Domein
		Storting in reserve Sociaal Domein	Storting	2.077	-	-	-	
		Totaal programma 6. Sociaal Domein		-33	-	-	-	
8	8.1	Grondverkoppen	Baten	-1.758	-	-1.386	-	Incidentele grondverkoppen
Alg	8.1	Implementatie Omgevingswet	Lasten	529	300	300	300	De extra kosten voor de invoering van de omgevingswet worden gedekt uit de reserve.
	8.1	Onttrekking reserve omgevingswet	Onttrekking	-582	-300	-300	-300	
	0.4	Maatregelen omgevingswet	Lasten	26	-	-	-	
	0.4	Onttrekking reserve omgevingswet	Onttrekking	-15	-	-	-	
		Totaal programma 8.Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		-1.799	-	-1.386	-	
Totaalsaldo van incidentele baten en lasten				-1.677	-	-1.386	-	
Totaal incidentele lasten				2.509	881	792	800	
Totaal incidentele baten				-4.220	-	-1.386	-	
Saldo incidentele lasten en baten				-1.711	881	-594	800	
Totaal incidentele stortingen in reserves				2.542	45	45	45	
Totaal incidentele onttrekkingen aan reserves				-2.509	-926	-837	-845	
Saldo incidentele mutaties in reserves				33	-881	-792	-800	
Totaalsaldo van incidentele baten en lasten				-1.677	-	-1.386	-	

Toelichting op tabel

In het bovenstaand overzicht zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Dit zijn baten en lasten die zich eenmalig voordoen of 'eindig' zijn. De baten in 2023 en 2025 betreffen eenmalige grondverkoppen. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat meer incidentele baten dan incidentele lasten zijn.

Nieuwe handreiking 'Incidentele baten en lasten'

De toezichthouders van de 12 provincies hebben gezamenlijk een nieuwe handreiking over 'Incidentele baten en lasten' vervaardigd om het toezichtsbeleid te uniformeren en een eenduidige toepassing door gemeenten te bevorderen. In deze nieuwe handreiking wordt een nadere toelichting gegeven op de begrippen 'incidenteel' en 'structureel'. Dit betekent onder meer dat een incidentele last alleen opgenomen kan worden indien sprake is van een 'duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum'.

4.4 Structureel begrotingsevenwicht

De Begroting 2023-2026 moet op grond van artikel 189 van de Gemeentewet 'structureel' in evenwicht zijn. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. De provincie toetst hierbij of de begroting 2023 structureel sluitend is. Als de jaarschijf 2023 niet structureel sluitend is wordt gekeken of het begrotingsevenwicht uiterlijk in 2026 wordt bereikt.

Het structurele begrotingsresultaat bestaat uit het begrotingsresultaat gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten (zie onderdeel 'Overzicht van incidentele baten en lasten'). Door het begrotingsresultaat te normaliseren voor het saldo van incidentele baten en lasten, ontstaat het begrotingsresultaat dat gebaseerd is op de structurele baten en lasten. Het beeld is dan als volgt:

Omschrijving	Werkelijk 2021	Actuele begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	216.074	229.448	215.710	210.751	214.488	200.851
Lasten	-218.594	-239.007	-214.047	-212.178	-211.534	-212.895
Totaalsaldo van baten en lasten	-2.520	-9.559	1.663	-1.427	2.954	-12.045
Onttrekkingen reserves	31.575	40.769	4.963	3.523	3.069	3.214
Stortingen reserves	-26.042	-29.383	-2.858	-125	-125	-125
(Begrotings)resultaat	3.013	1.827	3.767	1.971	5.898	-8.956
Incidentele baten en lasten	-2.964	4.690	-1.677	0	-1.386	0
Structureel (begrotings) resultaat	49	6.517	2.090	1.971	4.512	-8.956

Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten worden gedekt door structurele baten, nadat de incidentele lasten en baten zijn geëlimineerd. De tabel laat in de jaarschikven 2023-2025 een structureel sluitende begroting zien. Jaarschijf 2026 is vooralsnog niet in evenwicht. De Rijksbijdrage in 2026 is bij alle gemeenten aanzienlijk lager dan de jaren daarvoor, aangezien bij het Rijk nog onduidelijkheid bestaat over de financieringssytematiek van gemeenten vanaf 2026.

4.5 Structurele en incidentele mutaties in reserves

In onderstaande tabellen zijn per programma de structurele en incidentele stortingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen.

In het BBV staat dat alle stortingen en onttrekkingen aan de reserves van incidentele aard zijn. Er zijn echter afwijkingen mogelijk. Wanneer een bestemmingreserve wordt gevormd voor de dekking van een investering (met economisch nut), is de dekking structureel geregeld. Door de stortingen en onttrekkingen aan dit soort reserves apart inzichtelijk te maken, is duidelijk dat deze structureel zijn. Bij de bepaling van het structurele evenwicht van de begroting (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) kan met de stortingen en onttrekkingen aan deze reserves rekening worden gehouden.

Het overzicht geeft een beeld in hoeverre het exploitatieresultaat wordt beïnvloed door structurele en incidentele mutaties in de reserves (baten = onttrekkingen; lasten = stortingen).

		2023		2024		2025		2026	
Programma	Inc/ str	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0. Bestuur en ondersteuning	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	-	-	-	-	-	-	-	-
1. Veiligheid	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	428	-	502	-	665	-	801	-
3. Economie	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	23	-	27	-	27	-	27	-
4. Onderwijs	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Sport, cultuur en recreatie	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	691	-	674	-	643	-	643	-
6. Sociaal domein	Inc	77	2.122	45	45	45	45	45	45
	Str	339	-	339	-	333	-	333	-
7. Volksgezondheid en milieu	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	4	-	4	-	4	-	4	-
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Inc	582	-	300	-	300	-	300	-
	Str	-	317	-	80	-	80	-	80
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	Inc	1.849	420	581	-	492	-	500	-
	Str	969	-	1.052	-	561	-	561	-
Totaal		4.963	2.858	3.523	125	3.069	125	3.214	125
Waarvan incidenteel		2.508	2.542	926	45	837	45	845	45
Waarvan structureel		2.455	317	2.598	80	2.232	80	2.369	80

Uit de tabel blijkt dat het merendeel van de reservemutaties betrekking heeft op de programma's 2, 6, 8 en de algemene dekkingsmiddelen. De structurele reservemutaties hebben hierbij met name betrekking op mutaties in het kader van (de dekking van) kapitaallasten uit reserves.

4.6 Investeringsoverzicht

Het investeringsoverzicht 2023-2026 is hieronder weergegeven. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn verwerkt in de meerjarenraming 2024-2026.

De investeringsbedragen kleiner dan € 25.000 zijn, conform de notitie 'Activa, activering en afschrijving activa' direct ten laste gebracht van de exploitatie (als exploitatiebudget opgenomen). Bij het vaststellen van de begroting worden alleen de investeringen (kredieten) voor het begrotingsjaar 2023 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2024 tot en met 2026 geven een verdere doorkijk. Dit betekent echter niet dat hiermee de investeringskredieten al zijn geautoriseerd. In de periode 2023-2026 zijn in totaal € 52 miljoen aan nieuwe/vervangingsinvesteringen gepland.

x €1.000

	Investeringsen	Jaar	Afschr.	Investeringsbedragen				Afschrijving			
				2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Taakveld	Omschrijving	Aanschaf	termijn	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
0.3	Vervanging meubilair Oude Raadhuis	2023	10	30					3	3	3
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 0.3: Beheer overige gebouwen en gronden			30	0	0	0	0	3	3	3
0.4	Wagenpark 10 jaar 2023	2023	10	134					13	13	13
0.4	Vervanging meubilair 2023	2023	10	25					3	3	3
0.4	Vervanging meubilair 2024	2024	10		25					3	3
0.4	Vervanging meubilair 2025	2025	10								3
0.4	Vervanging meubilair 2026	2026	10				25			300	300
0.4	Vervanging werkplekken (inclusief monitoren en toebehoren)										
0.4	personeel	2024	4		1.200						
0.4	Vervangen devices raads- en burgerleden	2026	4				100				
0.4	Vervanging mobiele telefonie	2026	4				900				
0.4	Wagenpark 10 jaar 2024	2024	10		303					30	30
0.4	Wagenpark 10 jaar 2025	2025	10								20
0.4	Wagenpark 10 jaar 2026	2026	10				396				

0.4	Wagenpark 15 jaar 2026	2026	15				200				
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 0.4: Overhead			159	1.528	222	1.621	0	16	349	371
2.1	Wegen 2023	2023	25	1.834					73	73	73
2.1	Wegen 2023	2023	40	6.399					160	160	160
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2023	2023	20	1.259					63	63	63
2.1	Openbare verlichting Masten 2023	2023	40	923					23	23	23
2.1	Civiele kunstwerken 2023	2023	25	32					1	1	1
2.1	Wegen 2024	2024	40		1.070					43	43
2.1	Wegen 2024	2024	40		1.851					46	46
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2024	2024	20		310					15	15
2.1	Openbare verlichting Masten 2024	2024	40		153					4	4
2.1	Civiele kunstwerken 2024	2024	25		200					8	8
2.1	Civiele kunstwerken 2025	2025	25			124					5
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2025	2025	20			185					9
2.1	Openbare verlichting Masten 2025	2025	40			300					7
2.1	Wegen 2025 25 jaar	2025	25			1.857					74
2.1	Wegen 2025 40 jaar	2025	40			2.542					64
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2026	2026	20				155				
2.1	Openbare verlichting Masten 2026	2026	40				155				
2.1	Wegen 2026 25 jaar	2026	25				642				
2.1	Wegen 2026 40 jaar	2026	40				1.498				
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 2.1: Verkeer en Vervoer			10.447	3.584	5.007	2.449	0	321	437	597
2.3	Havens 2024 40 jaar	2024	40		40					1	1
2.3	Havens 2024 25 jaar	2024	25		306					12	12
2.3	Havens 2025 40 jaar	2025	40			129					3
2.3	Havens 2026 25 jaar	2025	25				30				
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 2.3: Recreatieve havens			0	346	129	30	0	0	13	16
2.4	Beschoeiingen 2023	2023	20	375					19	19	19
2.4	Beschoeiingen 2024	2024	20		362					18	18
2.4	Beschoeiingen 2025	2025	20			370					19

2.4	Beschoeiingen 2026	2026	20				368				
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 2.4: Economische havens en waterwegen			375	362	370	368	0	19	37	55
4.2	Functionele upgrade obs De Eendragt Zuid Beijerland	2023	25	319						13	13
4.2	Functionele upgrade CBS De Regenboog Zuid Beijerland	2023	25	356						14	14
4.2	Functionele upgrade OBS De Schelf 's-Gravendeel	2024	25		613						25
4.2	Functionele upgrade BS de Takkenbosse Numansdorp	2024	25		532						21
4.2	Functionele upgrade CBS de Schelp Puttershoek	2024	25		484						19
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 4.2: Onderwijshuisvesting			676	1.629	0	0	0	0	27	92
5.2	Vervangen sportvelden 2023	2023	15	100					7	7	7
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 5.2: Sportaccommodaties			100	0	0	0	0	7	7	7
5.7	Speelvoorzieningen 2023	2023	10	459					46	46	46
5.7	Speelvoorzieningen 2024	2024	10		573					57	57
5.7	Speelvoorzieningen 2025	2025	10			910					91
5.7	Speelvoorzieningen 2026	2025	10				256				
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 5.7: Openbaar groen en recreatie			459	573	910	256	0	46	103	194
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2023 67 jaar	2023	67	4.264					64	64	64

7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2023 15 jaar	2023	15	799					53	53	53
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2024 67 jaar	2024	67		4.264					64	64
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2024 15 jaar	2024	15		803					54	54
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2025 67 jaar	2025	67			4.264					64
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2025 15 jaar	2025	15			854					57
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2026 15 jaar	2026	15				720				
7.2	Gemeentelijk Riolerings Plan 2026 67 jaar	2026	67				4.164				
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 7.2: Riolering			5.063	5.067	5.118	4.884	0	117	234	355
7.5	Uitbreiding begraafplaats Oud-Beijerland	2023	40	443					11	11	11
	Totaal (vervangings) investeringen										
	Taakveld 7.5: Begraafplaatsen			443	0	0	0	0	11	11	11
	Totaal investeringen			17.752	13.089	11.757	9.608	0	539	1.221	1.701

Afschrijvingsduur sportvelden

In de door de raad vastgestelde Nota waardering en afschrijving vaste activa 2019 is een afschrijvingstermijn van 15 jaar opgenomen voor investeringen in de toplaag van kunstgrasvelden en 25 jaar voor de vervanging van de onderlaag van sportvelden. In de praktijk is gebleken dat de technische levensduur van deze investeringen korter is dan de afschrijvingstermijn waarmee in genoemde nota rekening wordt gehouden. Voor investeringen in de toplaag van kunstgrasvelden geldt een technische levensduur van 10 jaar en voor investeringen in de onderlaag van sportvelden geldt een technische levensduur van 20 jaar. Wij stellen de raad voor om de afschrijvingstermijnen van genoemde investeringen aan te passen naar de technische levensduur van genoemde investeringen. Met het budgettaire effect van deze aanpassing hebben wij in deze begroting

4.7 Reserves en voorzieningen

Inleiding

Het financiële beleid is onder te verdelen in diverse elementen, waaronder reserves en voorzieningen. De financiële positie van de reserves en voorzieningen is een uitwerking van het beleidskader dat de raad heeft vastgesteld.

Doelstelling

Deze paragraaf geeft een actueel beeld van de reserves en voorzieningen. Het geeft inzicht in de status van de reserves en voorzieningen, zodat de gemeenteraad zijn kader stellende rol kan uitvoeren.

Totale omvang reserves en voorzieningen

De reservepositie is ruim voldoende. De totale verwachte omvang van de reserves per 1 januari 2023 is € 184 miljoen, waarvan algemene reserves ad € 107 miljoen en bestemmingsreserves ad € 77 miljoen.

De vrij besteedbare algemene reserve per 1 januari 2023 bedraagt € 98 miljoen en de reserve 'weerstandscapaciteit' € 9 miljoen ter dekking van de geïnventariseerde risico's (zie risicoprofiel paragraaf 3.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing).

In onderstaand overzicht is het meerjarenbeeld van de reserves en voorzieningen voor de jaarschijven 2023-2026 opgenomen. Dit is overigens exclusief de positieve begrotingssaldi over de jaren 2023 en 2025 (samen ca 11 miljoen) en het verwachte negatieve begrotingssaldo over 2026 (-/- 9 miljoen). Indien we hiermee rekening houden, dan is per 31-12-2026 sprake van een verwachte vrij besteedbare algemene reserve van € 100 miljoen (98 miljoen +/- 11 miljoen -/- 9 miljoen). Onze gemeente beschikt hiermee over een solide reservepositie.

Belangrijkste mutaties in reserves

In maart 2022 heeft de raad de Nota reserves en voorzieningen vastgesteld. De hierin genoemde indeling is toegepast in deze programmabegroting. Voor nadere informatie en onderbouwing per reserve en per voorziening wordt verwezen naar de Nota reserves en voorzieningen 2022.

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaand overzicht zijn de verwachte standen van de reserves en voorzieningen opgenomen voor de jaren 2023-2026.

Bedragen x €1.000

Meerjarenoverzicht reserves*	1-1-2023	Vermeer- deringen 2023	Vermin- deringen 2023	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Algemene reserves:	107.111	420	420	107.111	107.111	107.111	107.111
Algemene reserve*	97.611	420	-	98.031	98.031	98.031	98.031
Algemene reserve weerstandsvermogen	9.500	-	420	9.080	9.080	9.080	9.080
Bestemmingsreserves:							
Dekkingsreserve afschrijvingen:	54.729	-	2.455	52.275	49.677	47.445	45.076
Reserve kapitaallasten	54.729	-	2.455	52.275	49.677	47.445	45.076
Overige bestemmingsreserves:	22.449	2.438	2.088	22.799	21.999	21.287	20.567
Reserve invoering omgevingswet	1.884	-	597	1.287	987	687	387
Reserve sociaal domein	2.694	2.077	-	4.771	4.771	4.771	4.771
Reserve fractiebudget	73	-	-	73	73	73	73
Reserve frictiekosten samenvoeging	2.156	-	710	1.446	1.393	1.393	1.393
Reserve flankerend beleid	8.677	-	704	7.973	7.446	6.954	6.454
Reserve uitvoeringsagenda cultuur	587	-	-	587	587	587	587
Reserve economie	703	-	-	703	703	703	703
Reserve duurzaamheid	28	-	-	28	28	28	28
Reserve corona	26	-	-	26	26	26	26
Reserve Vitaliseringsagenda	805	-	-	805	805	805	805
Reserve ondernemend Binnenmaas	619	-	-	619	619	619	619
Reserve Kostenverhaal ruimtelijke ontwikkelingen	3.506	361	78	3.790	3.870	3.950	4.030
Reserve bypass Klaaswaal	691	-	-	691	691	691	691
Totaal reserves	184.290	2.858	4.963	182.185	178.787	175.843	172.754

Bedragen x €1.000

Meerjarenoverzicht voorzieningen*	1-1-2023	Vermeer- deringen 2023	Vermin- deringen 2023	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Voorzieningen:							
Voorziening pensioenen voormalig bestuurders	6.371	258	156	6.474	6.554	6.629	6.704
Voorziening wachtgeld voormalig bestuurders	554	-	246	309	118	-0	-0
Voorziening riolering	5.142	-	1.553	3.589	3.264	3.131	3.260
Voorziening regionaal bedrijventerrein	4.067	-	-	4.067	4.067	4.067	4.067
Voorziening baggeren	1.163	567	695	1.035	1.157	1.606	940
Voorziening Civieltechnische kunstwerken	595	402	350	647	436	458	449
Voorziening onderhoud gebouwen	248	217	90	374	517	629	642
Voorziening begraafplaatsen	760	-	123	637	544	526	460
Totaal voorzieningen	18.902	1.444	3.214	17.131	16.656	17.047	16.522

Het totaal van reserves en voorzieningen voor de jaarschijven 2023-2026 is als volgt:

Bedragen x €1.000

Totaal reserves en voorzieningen	203.192	4.302	8.177	199.316	195.443	192.890	189.276
---	----------------	--------------	--------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Een aantal voorzieningen worden, conform het BBV, op de balans in mindering gebracht op de boekwaarde van de betreffende actie. Deze voorzieningen zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x €1.000

	1-1-2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Meerjarenoverzicht voorzieningen							
Voorziening dubieuze debiteuren	1.357	-	-	1.357	1.357	1.357	1.357
Voorziening grondexploitatie	-	-	-	-	-	-	-
Totaal verliesvoorzieningen	1.357	-	-	1.357	1.357	1.357	1.357

4.8 Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans voor de jaren 2023-2026 is hieronder weergegeven.

Activa

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Totaal Vaste activa	299.267	316.584	324.415	321.512
(Im)Materiële vaste activa	267.546	284.863	292.694	289.790
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	13.964	13.964	13.964	13.964
Financiële vaste activa: Leningen	17.653	17.653	17.653	17.653
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	104	104	104	104
Totaal Vlottende activa	27.677	28.275	28.275	28.275
Vorraden: Onderhanden werk	-573	25	25	25
Uitzettingen < 1 jaar	22.000	22.000	22.000	22.000
Liquide Middelen	0	0	0	0
Overlopende activa	6.250	6.250	6.250	6.250
Totaal Activa	326.944	344.859	352.690	349.787

Passiva

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Totaal Vaste Passiva	275.444	293.359	301.190	298.287
Eigen vermogen	185.952	180.758	181.741	163.798
Voorzieningen	17.131	16.656	17.047	16.522
Vaste schulden	72.361	95.945	102.403	117.967
Totaal Vlottende passiva	51.500	51.500	51.500	51.500
Vlottende schuld	36.000	36.000	36.000	36.000
Overlopende Passiva	15.500	15.500	15.500	15.500
Totaal Passiva	326.944	344.859	352.690	349.787

Bijlagen

gemeente
Hoeksche Waard

Bijlage 1 Overzicht taakvelden

Onderstaande tabel bevat per taakveld de baten, lasten en mutaties in de reserves. De reservemutaties worden in dit overzicht allen gepresenteerd onder taakveld 0.10.

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.1 Bestuur	Baten	0	0	0	0
0.1 Bestuur	Lasten	-4.549	-4.544	-4.544	-4.544
Totaal 0.1 Bestuur		-4.549	-4.544	-4.544	-4.544
0.10 Mutaties reserves	Baten	4.963	3.523	3.069	3.214
0.10 Mutaties reserves	Lasten	-2.858	-125	-125	-125
Totaal 0.10 Mutaties reserves		2.104	3.398	2.944	3.089
0.2 Burgerzaken	Baten	1.109	1.304	1.306	1.306
0.2 Burgerzaken	Lasten	-3.473	-3.468	-3.468	-3.508
Totaal 0.2 Burgerzaken		-2.364	-2.165	-2.162	-2.202
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	240	240	240	240
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	-733	-732	-732	-731
Totaal 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		-493	-492	-492	-492
0.4 Overhead	Baten	182	107	107	107
0.4 Overhead	Lasten	-31.013	-30.531	-30.061	-29.839
Totaal 0.4 Overhead		-30.832	-30.425	-29.954	-29.732
0.5 Treasury	Baten	1.085	1.103	1.103	1.103
0.5 Treasury	Lasten	-72	-272	-490	-726
Totaal 0.5 Treasury		1.013	831	613	377
0.61 OZB woningen	Baten	10.742	10.882	10.977	11.063
0.61 OZB woningen	Lasten	-519	-519	-519	-519
Totaal 0.61 OZB woningen		10.222	10.362	10.458	10.544
0.62 OZB niet-woningen	Baten	7.955	8.022	8.038	8.066
0.62 OZB niet-woningen	Lasten	0	0	0	0
Totaal 0.62 OZB niet-woningen		7.955	8.022	8.038	8.066
0.64 Belastingen overig	Baten	733	733	733	733
0.64 Belastingen overig	Lasten	-360	-360	-360	-360
Totaal 0.64 Belastingen overig		374	374	374	374
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Baten	138.825	140.424	142.450	129.879

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Lasten	-1.325	-1.875	-2.375	-2.875
Totaal 0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		137.500	138.549	140.075	127.004
0.8 Overige baten en lasten	Baten	88	88	88	88
0.8 Overige baten en lasten	Lasten	-287	-286	-286	-286
Totaal 0.8 Overige baten en lasten		-199	-198	-198	-198
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	Baten	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	Lasten	-69	-69	-69	-69
Totaal 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)		-69	-69	-69	-69
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Baten	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	-8.101	-8.099	-8.099	-8.099
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en brandweer		-8.100	-8.099	-8.099	-8.099
1.2 Openbare orde en veiligheid	Baten	113	113	113	113
1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	-1.872	-1.806	-1.806	-1.806
Totaal 1.2 Openbare orde en veiligheid		-1.760	-1.693	-1.693	-1.693
2.1 Verkeer en vervoer	Baten	960	658	657	657
2.1 Verkeer en vervoer	Lasten	-15.003	-15.892	-16.247	-16.739
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer		-14.043	-15.234	-15.590	-16.082
2.2 Parkeren	Baten	122	131	131	131
2.2 Parkeren	Lasten	-375	-374	-374	-367
Totaal 2.2 Parkeren		-253	-243	-243	-236
2.3 Recreatieve havens	Baten	98	98	98	98
2.3 Recreatieve havens	Lasten	-188	-267	-364	-367
Totaal 2.3 Recreatieve havens		-90	-169	-266	-269
2.4 Economische havens en waterwegen	Baten	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	Lasten	-716	-918	-933	-810
Totaal 2.4 Economische havens en waterwegen		-716	-918	-933	-810
2.5 Openbaar vervoer	Baten	61	61	61	61
2.5 Openbaar vervoer	Lasten	-478	-337	-337	-337
Totaal 2.5 Openbaar vervoer		-417	-276	-276	-276
3.1 Economische ontwikkeling	Baten	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	-1.303	-1.020	-770	-770

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal 3.1 Economische ontwikkeling		-1.303	-1.020	-770	-770
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Baten	36	36	36	36
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	-140	-140	-140	-140
Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur		-105	-104	-104	-104
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	144	144	144	144
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	-866	-864	-639	-639
Totaal 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-723	-721	-495	-495
3.4 Economische promotie	Baten	207	110	110	110
3.4 Economische promotie	Lasten	-310	-221	-221	-221
Totaal 3.4 Economische promotie		-103	-111	-111	-111
4.1 Openbaar basisonderwijs	Baten	21	21	21	21
4.1 Openbaar basisonderwijs	Lasten	-692	-692	-692	-608
Totaal 4.1 Openbaar basisonderwijs		-671	-671	-671	-587
4.2 Onderwijshuisvesting	Baten	4	4	4	4
4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	-2.153	-2.225	-2.076	-2.113
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting		-2.149	-2.221	-2.071	-2.109
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Baten	1.153	768	768	768
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	-4.074	-3.688	-3.688	-3.688
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-2.922	-2.920	-2.920	-2.920
5.1 Sportbeleid en activering	Baten	0	0	0	0
5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	-1.037	-1.026	-992	-992
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering		-1.037	-1.026	-992	-992
5.2 Sportaccommodaties	Baten	2.668	2.669	2.669	2.669
5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-7.787	-8.035	-8.022	-7.994
Totaal 5.2 Sportaccommodaties		-5.120	-5.366	-5.353	-5.325
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten	0	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	-508	-513	-376	-376
Totaal 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		-508	-513	-376	-376
5.4 Musea	Baten	21	21	21	21
5.4 Musea	Lasten	-257	-250	-250	-250
Totaal 5.4 Musea		-236	-228	-228	-228

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
5.5 Cultureel erfgoed	Baten	31	31	31	31
5.5 Cultureel erfgoed	Lasten	-630	-577	-573	-573
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed		-598	-545	-541	-541
5.6 Media	Baten	25	25	25	25
5.6 Media	Lasten	-1.857	-1.831	-1.713	-1.713
Totaal 5.6 Media		-1.832	-1.806	-1.688	-1.688
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	858	858	858	858
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	-12.884	-12.981	-13.013	-13.106
Totaal 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		-12.026	-12.123	-12.155	-12.248
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	1.775	1.774	1.758	1.758
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	-11.348	-11.086	-10.782	-10.827
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		-9.573	-9.312	-9.024	-9.069
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Baten	13	13	13	13
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Lasten	-2.465	-2.365	-2.357	-2.377
Totaal 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-2.453	-2.352	-2.345	-2.365
6.3 Inkomensregelingen	Baten	13.982	13.982	13.982	13.982
6.3 Inkomensregelingen	Lasten	-16.006	-15.869	-15.869	-15.869
Totaal 6.3 Inkomensregelingen		-2.024	-1.886	-1.886	-1.886
6.4 WsW en beschut werk	Baten	1.341	1.341	1.341	1.341
6.4 WsW en beschut werk	Lasten	-5.818	-5.777	-5.808	-5.844
Totaal 6.4 WsW en beschut werk		-4.477	-4.435	-4.466	-4.503
6.5 Arbeidsparticipatie	Baten	80	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	-636	-555	-555	-555
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie		-556	-555	-555	-555
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Baten	514	514	827	833
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Lasten	-3.689	-3.686	-3.686	-3.686
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-3.175	-3.172	-2.859	-2.853
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Baten	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Lasten	-26	-26	-27	-28
Totaal 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+		-26	-26	-27	-28

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	Baten	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	Lasten	-6.614	-6.602	-6.631	-6.631
Totaal 6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)		-6.614	-6.602	-6.631	-6.631
6.71B Begeleiding (WMO)	Baten	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	Lasten	-5.483	-5.495	-5.466	-5.466
Totaal 6.71B Begeleiding (WMO)		-5.483	-5.495	-5.466	-5.466
6.71C Dagbesteding (WMO)	Baten	0	0	0	0
6.71C Dagbesteding (WMO)	Lasten	-2.310	-2.310	-2.310	-2.310
Totaal 6.71C Dagbesteding (WMO)		-2.310	-2.310	-2.310	-2.310
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Baten	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Lasten	-294	-293	-293	-293
Totaal 6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)		-294	-293	-293	-293
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Baten	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Lasten	0	0	0	0
Totaal 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	Baten	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	Lasten	-7.593	-7.592	-7.592	-7.592
Totaal 6.72A Jeugdhulp begeleiding		-7.593	-7.592	-7.592	-7.592
6.72B Jeugdhulp behandeling	Baten	0	0	0	0
6.72B Jeugdhulp behandeling	Lasten	-582	-582	-582	-582
Totaal 6.72B Jeugdhulp behandeling		-582	-582	-582	-582
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	Baten	0	0	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	Lasten	-1.650	-1.650	-1.650	-1.650
Totaal 6.72C Jeugdhulp dagbesteding		-1.650	-1.650	-1.650	-1.650
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	Baten	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	Lasten	-117	-116	-116	-116
Totaal 6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig		-117	-116	-116	-116
6.73A Pleegzorg	Baten	0	0	0	0
6.73A Pleegzorg	Lasten	-1.460	-1.459	-1.459	-1.459
Totaal 6.73A Pleegzorg		-1.460	-1.459	-1.459	-1.459

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.73B Gezinsgericht	Baten	0	0	0	0
6.73B Gezinsgericht	Lasten	-735	-734	-734	-734
Totaal 6.73B Gezinsgericht		-735	-734	-734	-734
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	Baten	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	Lasten	-2.663	-2.663	-2.663	-2.663
Totaal 6.73C Jeugdhulp met verblijf overig		-2.663	-2.663	-2.663	-2.663
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	Baten	0	0	0	0
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	Lasten	-3.810	-3.673	-3.474	-3.476
Totaal 6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-3.810	-3.673	-3.474	-3.476
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Baten	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Lasten	-1.826	-1.825	-1.825	-1.825
Totaal 6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ- verblijf		-1.826	-1.825	-1.825	-1.825
6.74C Gesloten plaatsing	Baten	0	0	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	Lasten	-258	-258	-258	-258
Totaal 6.74C Gesloten plaatsing		-258	-258	-258	-258
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Baten	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Lasten	0	0	0	0
Totaal 6.81 Geëscaleerde zorg 18+		0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	Baten	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	Lasten	-19	-19	-19	-19
Totaal 6.81A Beschermd wonen (WMO)		-19	-19	-19	-19
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	Baten	2.077	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	Lasten	-386	-386	-363	-363
Totaal 6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		1.691	-386	-363	-363
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Baten	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Lasten	0	0	0	0
Totaal 6.82 Geëscaleerde zorg 18-		0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	Baten	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	Lasten	-1.217	-1.217	-1.217	-1.217

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal 6.82A Jeugdbescherming		-1.217	-1.217	-1.217	-1.217
6.82B Jeugdreclassering	Baten	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	Lasten	-135	-135	-135	-135
Totaal 6.82B Jeugdreclassering		-135	-135	-135	-135
7.1 Volksgezondheid	Baten	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	Lasten	-4.305	-4.303	-4.326	-4.326
Totaal 7.1 Volksgezondheid		-4.305	-4.303	-4.326	-4.326
7.2 Riolering	Baten	10.737	9.780	9.805	9.958
7.2 Riolering	Lasten	-5.636	-6.150	-6.276	-6.548
Totaal 7.2 Riolering		5.102	3.630	3.529	3.410
7.3 Afval	Baten	9.770	9.770	9.770	9.770
7.3 Afval	Lasten	-8.706	-8.705	-8.705	-8.705
Totaal 7.3 Afval		1.064	1.065	1.065	1.065
7.4 Milieubeheer	Baten	8	8	8	8
7.4 Milieubeheer	Lasten	-2.848	-2.536	-2.536	-2.536
Totaal 7.4 Milieubeheer		-2.840	-2.528	-2.528	-2.528
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Baten	1.444	1.414	1.339	1.386
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	-2.296	-2.270	-2.195	-2.242
Totaal 7.5 Begraafplaatsen en crematoria		-852	-856	-856	-856
8.1 Ruimte en leefomgeving	Baten	2.522	530	1.881	495
8.1 Ruimte en leefomgeving	Lasten	-3.158	-2.925	-2.907	-2.907
Totaal 8.1 Ruimte en leefomgeving		-636	-2.395	-1.026	-2.412
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Baten	1.801	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Lasten	-1.819	-12	-1	-1
Totaal 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		-18	-12	-1	-1
8.3 Wonen en bouwen	Baten	2.165	2.975	2.975	2.975
8.3 Wonen en bouwen	Lasten	-4.508	-4.491	-4.491	-4.491
Totaal 8.3 Wonen en bouwen		-2.343	-1.516	-1.516	-1.516
Eindtotaal		3.767	1.971	5.898	-8.956

Bijlage 2 Indicatoren 2022

In onderstaande tabel zijn de indicatoren opgenomen uit de vorige begroting, de begroting 2022.

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"20-09-2021)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Woonlasten éénpersoonshuishouden in €	2021	572	733	geen data
Woonlasten meerpersoonshuishouden €	2021	660	810	geen data
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2019	248	248	258
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2020	266	270	275
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	2022	6,47	*	*
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	2022	5,99	*	*
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	2022	692	*	*
Externe inhuur (% van totale loonkosten)**	2022	15%	*	*
Overhead (% van de totale lasten)	2022	14%	*	*

* Geen cijfers opgenomen in database "Waar staat je gemeente.nl".

** Verondersteld wordt dat vasttoeslagen in 2021 en 2022 gelijk zijn aan de inhuur in 2022.